

De onderwijsvisitatie Lichamelijke Opvoeding

**Een evaluatie van de kwaliteit van de opleidingen
Lichamelijke Opvoeding aan de Vlaamse universiteiten**
Brussel, december 2003

De onderwijsvisitatie Lichamelijk Opvoeding

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling
verkregen worden op het

VLIR-secretariaat

Egmontstraat 5 - 1000 Brussel

Tel. 02 512 91 10 - Fax 02 512 29 96

secretariaat@vlir.be – www.vlir.be

Wettelijk depot: D/2003/2939/11

Voorwoord

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Lichamelijke Opvoeding verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in maart-april 2003 heeft verricht naar de kwaliteit van de academische opleidingen Lichamelijke Opvoeding. Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de universiteiten en van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het academisch onderwijs.

Bij deze visitatie werd de nieuwe procedure voor de onderwijsvisitaties van de tweede ronde gevolgd waarbij de visitatiecommissie de opleidingen op 17 kwaliteitsaspecten beoordeelt en dit oordeel ook uitdrukt in de vorm van een letterscore. Daaraan gekoppeld is in het rapport, naast de beschrijvende vergelijking, een tabel opgenomen waarin de opleidingen onderling worden vergeleken. De VLIR meent op die wijze onder meer de transparantie van de rapporten te vergroten. In deze lijn werd tevens beslist om de publieke toegankelijkheid van de visitatierapporten te bevorderen door ze integraal op de webstek van de VLIR te plaatsen (www.vlir.be). Verder wordt de onderzoeksgebondenheid van het onderwijs nadrukkelijker in de evaluatie betrokken en wordt aan de visitatiecommissie gevraagd expliciet aandacht te besteden aan een aantal extra aandachtspunten omtrent de onderzoeksgebonden component van het onderwijs. In de nieuwe procedure is verder vastgelegd dat de visitatiecommissie haar referentiekader waarin de kwaliteitsaspecten zijn uitgewerkt, vooraf aan de opleidingen voorlegt en met hen bediscussieert. Een nieuw element in het visitatieproces is dat de visitatiecommissie nagaat wat er met de aanbevelingen van haar collega's uit de eerste visitatieronde werd gedaan binnen de opleidingen.

Met de vernieuwde procedure heeft de VLIR ook willen anticiperen op de invoering van de bachelor-master structuur, in het bijzonder op de veralgemening van (internationale) systemen van kwaliteitszorg en accreditatie.

Het rapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen en faculteiten, en is in het bijzonder gericht op kwaliteitshandhaving en -verbetering. Daarnaast wil het rapport ook de bredere samenleving inlichten over de wijze waarop de betrokken faculteiten omgaan met de kwaliteit van hun onderwijs. Aan deze opdracht wordt ruimschoots voldaan.

De lezer moet zich echter terdege realiseren dat het rapport slechts een momentopname biedt van het academisch onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding in Vlaanderen en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De visitatie Lichamelijke Opvoeding werd mede mogelijk gemaakt dankzij de inzet van al diegenen die binnen de universiteit betrokken waren bij de voorbereiding en uitvoering ervan. Ik dank dan ook allen die hebben bijgedragen aan het goede verloop van deze visitatie. Daarnaast echter is de VLIR in het bijzonder veel dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de grote mate van deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Als voorzitter van de VLIR hoop en verwacht ik ten slotte dat dit rapport door de vele behartenswaardige bemerkingen die het bevat, zal bijdragen, en dit zowel op korte als op lange termijn, tot een verdere bloei van het academisch onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding in Vlaanderen.

A. De Leenheer
Voorzitter VLIR

Inhoud

Voorwoord	3
Deel 1: Algemeen deel	7
I. De onderwijsvisitatie Lichamelijke Opvoeding	9
1. Inleiding	9
2. De betrokken opleidingen	9
3. De visitatiecommissie	10
3.1. Samenstelling	10
3.2. Taakomschrijving	10
3.3. Werkwijze	11
4. Korte teugblik op de visitatie	12
5. Opzet en indeling van het rapport	12
II. Het referentiekader Lichamelijke Opvoeding	13
III. De drie opleidingen Lichamelijke Opvoeding in vergelijkend perspectief	19
1. Onderwijs en opleidingsprofiel, doelstellingen en eindtermen	19
2. Programma	20
2.1. Opbouw en inhoud van het programma	20
2.2. Onderwijsleersituatie	21
2.3. Toetsing en evaluatie	22
3. Eindverhandeling en stage	22
3.1. Eindverhandeling	22
3.2. Stage	24

4. Studenten	24
4.1. Studentenprofiel en studentenaantallen	24
4.2. Slaagcijfers	25
5. Studeerbaarheid	25
5.1. Studietijd	25
5.2. Studievoorzichting en -begeleiding	25
6. Afgestudeerden	26
6.1. Kwaliteit van de afgestudeerden	26
6.2. Waardering van de afgestudeerden vanuit het beroepenveld	26
7. Opleiding als organisatie	27
8. Gebouwen en infrastructuur	27
9. Personeel en personeelsbeleid	28
10. Internationalisering	29
11. Onderzoekscaponeent van het onderwijs	30
12. Interne kwaliteitszorg	30
IV. Vergeljkende tabel kwaliteitsaspecten	33
Deel 2: Opleidingsrapporten	37
1. Universiteit Gent	39
De opleiding Lichamelijke Opvoeding binnen de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen	
2. Vrije Universiteit Brussel	63
De opleiding Lichamelijke Opvoeding binnen de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithapie	
3. Katholieke Universiteit Leuven	87
De opleiding Lichamelijke Opvoeding binnen de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithapie	
Bijlagen	109
Bijlage 1: Personalia van de leden van de visitatiecommissie	111
Bijlage 2: Voorbeelden van bezoekschema's	115



Algemeen deel

I. De onderwijsvisitatie Lichamelijke Opvoeding

1. Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Lichamelijke Opvoeding verslag uit van haar bevindingen over de academische opleidingen Lichamelijke Opvoeding aan de Vlaamse universiteiten, die zij in de periode maart-april 2003, in opdracht van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) heeft bezocht.

Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de VLIR op het vlak van de externe kwaliteitszorg, waarmee de Vlaamse universiteiten gevolg geven aan de decretale verplichting ter zake.

2. De betrokken opleidingen

Ingevolge haar opdracht heeft de visitatiecommissie bezocht:

- van 24 maart t.e.m. 26 maart 2003: Universiteit Gent
Lichamelijke Opvoeding
- van 31 maart t.e.m. 2 april 2003: Vrije Universiteit Brussel
Lichamelijke Opvoeding
- van 23 april t.e.m. 25 april 2003: Katholieke Universiteit Leuven
Lichamelijke Opvoeding

De volgorde van de bezoeken is veelal bepaald door overwegingen van pragmatisch-organisatorische aard. De commissie is er zich van bewust dat deze volgorde, zij het impliciet, een invloed kan hebben gehad op de visitatie. Ze heeft er evenwel zorgvuldig voor gewaakt dat in alle opzichten vergelijkbare beoordelingen en adviezen tot stand kwamen.

3. De visitatiecommissie

3.1. Samenstelling

De visitatiecommissie Lichamelijke Opvoeding werd ingesteld door de VLIR bij besluit van 14 januari 2003.

De commissie had de volgende samenstelling:

Voorzitter:

Prof. dr. H. C. G. Kemper, hoogleraar Gezondheidskunde met betrekking tot Beweging, VU medisch centrum, Vrije Universiteit Amsterdam

Leden:

Mevr. K. Aernouts, Inspecteur-generaal secundair onderwijs, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Dhr. E. De Boever, voorzitter Bond voor Lichamelijke Opvoeding

Prof. dr. M. Piéron, emeritus hoogleraar sportdidactiek, Université de Liège

Dr. L. van der Woude, universitair docent revalidatie en ergonomie, Faculteit der Bewegingswetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam

Dhr. R. Vanderlinde, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan het VLIR-secretariaat, trad op als secretaris van de commissie. Zijn taak werd vanaf mei 2003 overgenomen door **mevr. M. Bronders**, coördinator kwaliteitszorg verbonden aan het VLIR-secretariaat.

Voor een kort curriculum vitae van de leden van de visitatiecommissie wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2. Taakomschrijving

De opdracht aan de visitatiecommissie, die in het instellingsbesluit is omschreven, luidde als volgt:

- a. op basis van de door de faculteiten aan te leveren informatie en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, zich een oordeel te vormen over de kwaliteit van de opleiding (inclusief de kwaliteit van de afgestudeerden) en over de kwaliteit van het onderwijsproces (inclusief de kwaliteit van de onderwijsorganisatie), mede gelet op de eisen/verwachtingen die voortvloeien uit de facultaire taak iedere student voor te bereiden op de zelfstandige beoefening van de wetenschap of de beroepsmatige toepassing van wetenschappelijk kennis;
- b. het doen van aanbevelingen om te komen tot kwaliteitsverbetering.

3.3. Werkwijze

3.3.1. Voorbereiding

De visitatiecommissie hield haar installatievergadering op 3 maart 2003. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich voorbereid op de af te leggen bezoeken. Verder heeft de commissie op deze vergadering een referentiekader geformuleerd (zie II). Daarnaast werd het programma van de bezoeken opgesteld (zie bijlage 2) en werd een eerste bespreking gehouden van de zelfevaluatie rapporten.

3.3.2. Bezoek aan de instellingen

De tweede bron van informatie wordt gevormd door de gesprekken die de commissie tijdens haar bezoek aan de betreffende faculteiten heeft gevoerd met alle geledingen die zijn betrokken bij het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding. De gesprekken zijn verhelderend geweest en waren een goede aanvulling bij de lectuur van de zelfevaluatie rapporten. Wel is het de commissie opgevallen dat het taalgebruik van sommige studenten soms sterk dialectisch is gekleurd en ze meent dat in deze ook een taak voor de opleidingen is weggelegd.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, voorbeelden van examenvragen, schriftelijk studiemateriaal, tijdschriften en handboeken, die door de opleidingen ter beschikking werden gesteld. Ook werden door de visitatiecommissie nog vóór de bezoeken een aantal eindverhandelingen opgevraagd en gelezen.

Tevens werden onderwijsruimten, practicumlokalen, computerfaciliteiten en bibliotheken bezocht. Deze hebben de commissie een goed beeld gegeven van de omgeving waarin het onderwijs plaatsvindt. Aan het einde van elk bezoek werden, na intern beraad van de visitatiecommissie, de voorlopige bevindingen mondeling gepresenteerd aan de hand van een powerpoint presentatie door de voorzitter aan de gevisiteerde opleiding.

3.3.3. Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de commissie haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen in voorliggend rapport vastgelegd. Bovendien heeft zij, overeenkomstig de bepalingen voor de visitaties in de tweede ronde, een letterscore toegekend aan 17 kwaliteitsaspecten.

De faculteiten werden hierbij in de gelegenheid gesteld om op de concepten van het rapport te reageren. De commissie heeft de reacties van de faculteiten in de mate dat zij zich hierin kon vinden in het rapport verwerkt.

4. Korte terugblik op de visitatie

De commissie meent dat de kwaliteit van de opleidingen Lichamelijke Opvoeding duidelijk verbeterd is in vergelijking met de vorige visitatie en hoopt met voorliggend rapport een constructieve bijdrage te leveren tot de nog verdere ontwikkeling van het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding in Vlaanderen. Het is in de eerste plaats haar bedoeling dat het rapport binnen elke opleiding en faculteit de aanzet geeft tot reflectie en discussie en dat wordt nagegaan op welke punten verbetering nodig is en in welke mate dit binnen de gegeven randvoorwaarden te verwezenlijken is.

Verder hoopt de visitatiecommissie dat voorliggend rapport in zijn geheel ook aan de buitenwereld nuttige informatie verschaft en een goed inzicht geeft in de kwaliteit van de gevisiteerde opleidingen.

Tot slot wenst de visitatiecommissie haar dank te betuigen aan al diegenen die binnen de universiteiten betrokken zijn geweest bij de voorbereiding en de uitvoering van de visitatie.

5. Opzet en indeling van het rapport

Het voorliggend rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel van het rapport beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2 het referentiekader van waaruit zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld. In hoofdstuk 3 worden de belangrijkste conclusies en bevindingen van de commissie per thema vergeleken-derwijs weergegeven.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de verschillende opleidingen die zij heeft gevisiteerd. De aanbevelingen die de commissie doet ten aanzien van de afzonderlijke universiteiten worden in deze deelrapporten achteraan opgenomen. De deelrapporten werden geordend naar de chronologische volgorde van de bezoeken.

II. Referentiekader visitatiecommissie Lichamelijke Opvoeding¹

Bij de beoordeling van het onderwijs is de visitatiecommissie uitgegaan van de doelstellingen en eindtermen die elke faculteit voor het eigen onderwijs heeft geformuleerd. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de universiteiten heen veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke faculteit erin slaagt de eigen doelstellingen te realiseren. Dit belet echter niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet. Daarom heeft de visitatiecommissie de doelstellingen die iedere faculteit zichzelf stelt, ook getoetst tegen de achtergrond van de minimumeisen die de visitatiecommissie heeft geformuleerd ten aanzien van het gevisiteerd onderwijs.

De visitatiecommissie heeft deze minimumeisen geëxpliciteerd in onderhavig referentiekader. Specifiek omschrijft het referentiekader de minimumeisen waaraan de opleiding naar mening van de visitatiecommissie moet voldoen, de minimumeisen die aan een afgestudeerde in het vakgebied mogen gesteld worden en de eisen die mogen gesteld worden met betrekking tot de aansluiting op de arbeidsmarkt. Hierbij vertrekt de commissie van het beroepsprofiel van de licentiaat Lichamelijke Opvoeding, de na te streven eindtermen en een aantal algemeen onderwijskundige uitgangspunten.

De visitatiecommissie is er zich terdege van bewust dat de universitaire opleidingen Lichamelijke Opvoeding in Vlaanderen tot op heden streven naar een evenwichtige koppeling van professionele vorming en van wetenschappelijke vorming.

Het referentiekader werd vóór de bezoeken, maar na het inleveren van de zelf-evaluaties, voorgelegd aan de opleidingen. Tijdens de bezoeken van de visitatiecommissie werd tijdens het gesprek met het bestuur van de faculteit, de opstellers

1 Richtinggevend voor het opstellen van het referentiekader waren de referentiekaders van de visitatiecommissies Lichamelijke Opvoeding eerste ronde (1996), Motorische Revalidatie en Kinesitherapie eerste ronde (1997) en Geneeskunde en Biomedische Wetenschappen eerste ronde (1998).

van de zelfstudie en de facultair coördinator over het referentiekader gediscussieerd.

Algemeen: het beroepsprofiel van de Licentiaat Lichamelijke Opvoeding

De licentiaat Lichamelijke Opvoeding dient maximaal gebruik te maken van wetenschappelijk onderbouwde kennis, methoden en vaardigheden, die hij optimaal en deskundig hoort te beheersen. Daartoe zijn een brede basisvorming, een volwaardig uitgebouwd en geactualiseerd theorie- en praktijkonderricht Lichamelijke Opvoeding en de bekendheid met, en de concrete betrokkenheid bij wetenschappelijk onderzoek, fundamentele voorwaarden. Een kritische ingesteldheid, het systematisch kunnen verzamelen en aanpassen van gegevens, een gefundeerde interpretatie van wetenschappelijke literatuur en beroepsroutine, alsook voldoende pedagogisch en didactisch kennen en kunnen, bepalen in grote mate de wijze waarop de licentiaat Lichamelijke Opvoeding omgaat met de aangeleerde methoden en vaardigheden. Deze doelstelling kan – in functie van het tewerkstellingsdomein – in belangrijke mate worden geconcretiseerd via aanvullend of gespecialiseerd academisch onderwijs, of via de doctoraatsopleiding in de Lichamelijke Opvoeding.

Doelstelling van de opleiding

De opleiding leidt deskundigen op die in staat zijn:

1. vorm te geven aan de praktijk van het vakgebied;
2. zelfstandig de wetenschap te beoefenen op het vakgebied, het wetenschappelijk onderzoek te beoordelen en de wetenschappelijke kennis beroepsmatig toe te passen.

Professionele en wetenschappelijke minimum eindtermen

1. Voor de opleiding geldt dat de student een lid van de universitaire gemeenschap moet worden die vertrouwd is met methoden en technieken van beroepsuitoefening en wetenschapsbeoefening die ook internationaal en in aanverwante disciplines worden toegepast.
2. De student dient zich zowel fundamentele als toegepaste kennis eigen te maken van zowel medisch-biologische als psychosociaal wetenschappelijke disciplines. Voorts dient hij te beschikken over kritisch inzicht in de samenhang van deze kennis.

3. Doordat het vakgebied aan snelle ontwikkelingen onderhevig is, in termen van theoretische kaders, technische ontwikkelingen en methodologische benaderingen, is het voor de student noodzakelijk om zich niet alleen bewust te zijn van deze ontwikkelingen, maar om deze ook op te nemen in zijn bestaande deskundigheid, zodat deze middels nascholing op al deze terreinen actueel blijft.
4. De afgestudeerde zal zijn werkzaamheden vinden in het veld van onder andere onderwijs, gezondheidszorg, georganiseerde sport, vrije tijdsbesteding en andere maatschappelijke sectoren als bijvoorbeeld de overheid en het bedrijfsleven. De student dient zodanig opgeleid te zijn dat hij goed inzetbaar is in deze terreinen. Tijdens zijn opleiding zal hij dan ook de gelegenheid geboden moeten worden met de beroepsmatige en wetenschappelijke uitoefening van zijn vakgebied in één of meer van deze sectoren in aanraking te komen.
5. Indien de opgeleide zijn studie wil voortzetten in de lijn van zijn opleiding, zal hij daartoe over de benodigde kennis, vaardigheden en attitude moeten beschikken.

Onderwijskundige uitgangspunten

1. Programma

De opleiding dient verantwoordelijk te zijn voor de beroepsvoorbereidende en de wetenschappelijke kwaliteit, de effectiviteit en de efficiëntie van het opleidingsprogramma.

Het opleidingsprogramma moet een goede samenhang vertonen. Het opleidingsprogramma moet aansluiten bij de minimumeisen die aan de opleiding, de afgestudeerde en met betrekking tot de aansluiting op de arbeidsmarkt zijn te stellen, zoals hierboven geformuleerd in het deel 'professionele en wetenschappelijke minimum eindtermen'. Het opleidingsprogramma dient een bij de internationale ontwikkelingen aansluitende wetenschappelijke grondslag te hebben, waarin onderwijsinhouden continu worden gevoed vanuit facultaire wetenschappelijke activiteiten en ontwikkelingen.

Na een multidisciplinaire basisopleiding is in de tweede cyclus een duidelijkere differentiatie mogelijk, zonder evenwel het zicht op de totaliteit van het vakgebied te verliezen.

2. Betrokkenheid studenten

Studenten dienen medeverantwoordelijk te zijn voor de kwaliteitsbewaking en de voortgang van hun studie.

3. Onderwijsaanbod

Van de kant van de opleiding dient een naar vorm en inhoud kwalitatief bevredigend onderwijsaanbod gerealiseerd te worden. Een dergelijk aanbod dient zowel te beantwoorden aan de eisen die aan een academische opleiding in het algemeen kunnen gesteld worden, met name eisen betreffende de doelstellingen, de vorm en inhoud van het onderwijsleerproces en van de evaluatie, als aan de specifieke eisen die ten aanzien van het vakgebied te stellen zijn, zoals wetenschappelijk gehalte, actualiteit, beroepsgerichtheid.

4. Eisen academische opleiding

Met betrekking tot de eisen die aan een academische opleiding in het algemeen kunnen gesteld worden, zijn overwegend de volgende aspecten van belang:

a. *Doelstellingen:*

- De opleiding dient transparant te zijn voor de student: de eind- en intermediaire doelstellingen van de opleiding en van de afzonderlijke opleidingsonderdelen dienen de student van meet af aan bekend te zijn, in relatie tot de toelatingseisen en de vereiste voorkennis, vaardigheden en attitudes.

b. *Vorm en inhoud van het onderwijsleerproces:*

- Het onderwijsleerproces dient de vooropgestelde leerdoelen op een coherente wijze te dekken en dient ondersteund te worden door een moderne didactische uitrusting en door goed aansluitend studie- en onderwijsmateriaal, dat in voldoende mate voor de student beschikbaar is. Een gevarieerd gebruik van aangepaste didactische werkvormen en een efficiënte begeleiding ervan met relevante media zijn van belang.
- Het programma dient door de student gevolgd te kunnen worden in de ervoor gestelde tijd en dient aan te zetten tot een doelmatig gebruik van studietijd. In de mate van het mogelijke dient rekening gehouden te worden met individuele variaties in studietempo. Dit laatste blijkt onder meer uit differentiatievoorzieningen binnen het programma en uit de verhouding tussen contactonderwijs en zelfstudie.
- Het onderwijsleerproces, in het bijzonder het praktijkonderwijs, dient ondersteund te worden door voldoende en kwalitatieve accommodatie.

c. *Evaluatie:*

- De vorm en de inhoud van de evaluatie dienen overeen te stemmen met de vooropgestelde leerdoelen en de wijze waarop deze vertaald worden in het onderwijsleerproces. De exameneisen en -vormen dienen vooraf aan de studenten duidelijk bekend gemaakt te worden. Ook aspecten als de billijkheid van de examens, de betrouwbaarheid van de toetsing en de geleverde feedback zijn van belang.

5. Studiebegeleiding

Ten slotte dient de opleiding te voorzien in een systeem van studie- en studentenbegeleiding dat gericht is op het voorkomen en tijdig signaleren van studieproblemen, alsmede op het doen van suggesties voor en zorgen voor oplossingen.

6. Kwaliteitseisen m.b.t. de stage en de eindverhandeling/scriptie

a. Stage

De stage is een leerperiode tijdens de opleiding Lichamelijke Opvoeding waar de studenten kennis maken met een praktijk waarin de licentiaat Lichamelijke Opvoeding actief is. De studenten spelen zowel een observerende als een participerende rol gedurende hun stage. De studenten zijn in staat zowel schriftelijk als mondeling verslag uit te brengen van hun stage-ervaringen.

b. Eindverhandeling/scriptie

De eindverhandeling/scriptie moet duidelijk het sluitstuk van de studie zijn, waar studenten verworven inzichten, kennis en vaardigheden kunnen laten zien. In de eindverhandeling/scriptie laten de studenten blijken dat ze een onderzoeksprobleem op een creatieve en wetenschappelijk verantwoorde manier kunnen doorgronden, aanpakken, uitvoeren, analyseren en de resultaten ervan helder kunnen rapporteren, zowel schriftelijk als mondeling.

Integrale kwaliteitszorg

1. Eerste ronde

De opleiding dient rekening te houden met de aanbevelingen van de visitatiecommissie Lichamelijke Opvoeding uit de eerste ronde. Daarbij moet aandacht besteed worden aan zowel het inhoudelijke element van de opvolging – hoe werd op de bevindingen gereageerd – als aan het procedurele element van de opvolging – welke procedures werden gehanteerd om tot opvolging te komen.

2. Zelfevaluatierapport

Het zelfevaluatierapport van de opleiding dient te getuigen van een kritisch en analytisch gehalte. De doelstellingen en eindtermen dienen helder geformuleerd te zijn. De vertaling van de doelstellingen en eindtermen in het programma en de opbouw van het programma dient op een heldere en doordachte manier te gebeuren. Het zelfevaluatierapport straalt een zichtbare en breed gedragen rol voor interne kwaliteitszorg uit.

III. De drie opleidingen Lichamelijke Opvoeding in vergelijkend perspectief

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de situatie aan de verschillende universiteiten met betrekking tot een aantal kwaliteitsaspecten inzake onderwijs, onderwijsorganisatie en randvoorwaarden. Per onderwerp geeft de visitatiecommissie haar bevindingen weer en verwijst hierbij naar de toestand aan de verschillende faculteiten. Deze wijze van voorstellen geeft de opleidingen de mogelijkheid zich, althans voor wat betreft de aangehaalde punten, ten opzichte van elkaar te positioneren.

De commissie besteedt in dit hoofdstuk voornamelijk aandacht aan de elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen of die zij belangrijk acht, en aan vaststellingen die zij in meer dan één faculteit heeft gedaan. Het is niet de bedoeling van de commissie de deelrapporten in dit hoofdstuk in detail te herhalen, al zullen bepaalde delen uit dit rapport wel terugkeren in de deelrapporten.

Voorafgaand wil de commissie benadrukken dat de drie opleidingen die zij heeft beoordeeld van voldoende tot goed niveau zijn. De commissie heeft geen enkele opleiding aangetroffen die als zorgelijk moet worden beschouwd. Zij is in tegendeel positief over de binnen de opleidingen bereikte resultaten en geïnitieerde ontwikkelingen.

1. Onderwijs en opleidingsprofiel, doelstellingen en eindtermen

In alle zelfevaluatie-rapporten wordt uitgebreid ingegaan op de doelstellingen en eindtermen van de opleiding Lichamelijke opvoeding. Aan de K.U.Leuven en de UGent is de doelstellingen- en eindtermenformulering helder en duidelijk. De commissie is in het bijzonder lovend over het competentiemodel dat wordt gehanteerd aan de UGent en dat volgens haar getuigt van een gedegen onderwijsvisie. Aan de K.U.Leuven zijn de doelstellingen en eindtermen zeer goed uitgewerkt voor zowel de academische als de professionele opleidingsonderdelen. Positief staat de commissie ook ten aanzien van het feit dat de doelstellingen en eindtermen op

drie niveaus werden uitgewerkt. Het concept 'Begeleide zelfstudie' dat wordt gehanteerd is volgens de commissie een totaalconcept waarop het onderwijs kan worden geënt. Aan de VUB zijn de doelstellingen en eindtermen, hoewel ze reeds duidelijker zijn omschreven in vergelijking met de visitatie in de eerste ronde, nog steeds te algemeen geformuleerd, nog onvoldoende uitgekristalliseerd en nog niet voldoende geïmplementeerd in het onderwijs.

De geformuleerde doelstellingen en eindtermen van de drie opleidingen sluiten aan bij het referentiekader van de visitatiecommissie, al zouden aan de VUB sommige aspecten wat beter kunnen worden geëxpliciteerd. In alle gevallen is verder sprake van doelstellingen en eindtermen die typerend zijn voor een academische opleiding. Daarbij is steeds een goed evenwicht gevonden tussen academische doelen enerzijds en professionele doelen anderzijds. Verder is er binnen de opleidingen goede aandacht voor competentieontwikkeling onder meer via onderwijsvernieuwingprojecten zoals 'Toledo' aan de K.U.Leuven en 'portfolio' aan de VUB.

De doelstellingen en eindtermen vertalen zich in alle opleidingen in het programma c.q. er is een relatie tussen wat wordt nagestreefd en de vormgeving ervan in het onderwijsprogramma.

Ten slotte heeft de commissie vastgesteld dat assistenten en docenten meestal goed op de hoogte zijn van de doelstellingen en eindtermen die hun opleiding zich stelt. Bij de studenten blijkt dit, ondanks de inspanningen die in de meeste gevallen worden geleverd, niet steeds het geval te zijn.

2. Programma

2.1. Opbouw en inhoud van het programma

De sequentiële opbouw en de coherentie van het programma is voldoende aan de VUB en goed aan de K.U.Leuven en de UGent, waar bij deze laatste de goede verticale en horizontale opbouw van het programma opvalt. Het programma van de K.U.Leuven bevat verder een goed evenwicht tussen biomedische-exacte en humane wetenschappen en tussen academische en professionele vorming. Positief is verder dat de opleiding zich kenmerkt door disciplineoverschrijdende elementen. Ook bij de UGent is er aandacht voor zowel medisch biologische als psychologische wetenschapsgebieden en voor de koppeling theorie-praktijk. De opleiding van de VUB profileert zich in de eerste cyclus door een relatief groot pakket aan biomedische opleidingsonderdelen. Het aandeel humaan wetenschappelijke opleidingsonderdelen is toegenomen ten aanzien van de vorige visitatie, maar deze opleidingsonderdelen zijn inhoudelijk nog voor verbetering vatbaar.

Het niveau van de opleiding is voldoende aan de UGent en de VUB en goed aan de K.U.Leuven. De programma's sluiten in het algemeen ook voldoende aan bij recente

ontwikkelingen in het wetenschapsgebied en in het beroepenveld. De aandacht voor het bijbrengen van een onderzoeksattitude en onderzoeksvaardigheden is voldoende (VUB) tot goed (K.U.Leuven en UGent). In dit verband acht de commissie het “triangelprincipe” dat aan de K.U.Leuven wordt gehanteerd -het thema van de eindverhandeling ligt in het verlengde van de gekozen studieoriëntering en ten minste één opleidingsonderdeel moet hierbij aansluiten- zeer innovatief. In alle opleidingen is er tevens aandacht voor het bijbrengen van communicatievaardigheden en ICT-vaardigheden.

Verder meent de commissie dat sportethische en deontologische aspecten meer aan bod moeten komen in de opleidingen van de K.U.Leuven en de UGent. In tegenstelling tot de VUB, waar dit wel het geval is. Bij de K.U.Leuven en de UGent is niet duidelijk waar deze aspecten in het programma zijn opgenomen.

Met betrekking tot de aansluiting van de programma’s op de karakteristieken van de instroom heeft de commissie waardering voor de activiteiten die door de opleiding van de VUB worden georganiseerd om de studenten zo snel mogelijk op een gelijk beginniveau te brengen. Aan beide andere opleidingen zou een effectiever gebruik van de diverse gegevens betreffende instroomkenmerken en slaagcijfers die beschikbaar zijn, kunnen bijdragen tot een betere afstemming van begeleiding en onderwijsprogramma op de karakteristieken van de instroom.

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de drie opleidingen ongeveer dezelfde afstudeerrichtingen aanbieden. In de meeste gevallen is binnen de universiteiten voldoende expertise aanwezig om deze richtingen in te vullen. Met betrekking tot de afstudeerrichting sportmanagement stelt de visitatiecommissie vast dat dit evenwel niet het geval is. Aan de UGent moet er voor de inhoudelijke invulling van de richting sportmanagement een beroep worden gedaan op externe expertise, onder meer vanuit de VUB.

De commissie heeft in de deelrapporten een aantal opmerkingen gemaakt en aanbevelingen gedaan ten aanzien van de individuele opleidingen.

2.2. Onderwijsleersituatie

Globaal genomen is er een voldoende tot goede aansluiting van de werkvormen bij de doelstellingen en eindtermen. Aan de K.U.Leuven slaagt de opleiding er in om krachtige onderwijsleeromgevingen te ontwikkelen en worden inspanningen geleverd om zo veel mogelijk les te geven aan kleine groepen. Aan de UGent is er een gedifferentieerd en goed uitgewerkt aanbod aan werkvormen. Positief aan de VUB is de aandacht die de opleiding besteedt aan het zelfstandig leren van de studenten en de aanzet die via het portfolioproject werd gegeven om deze nog verder uit te breiden. De verhouding tussen zelfstudie en contacturen is aan de VUB voldoende. Aan de K.U.Leuven is deze verhouding sterk verbeterd ten aanzien van de visitatie in de eerste ronde.

De kwaliteit van het studiemateriaal is globaal genomen voldoende aan de UGent. Aan de VUB is een aantal van de voor de praktijk gebruikte handboeken verouderd. Aan de K.U.Leuven heeft de commissie zowel excellente up-to-date handboeken als verouderde cursussen onder ogen gehad.

2.3. Toetsing en evaluatie

Het niveau en de relatieve moeilijkheidsgraad van de door de commissie nagekeken examens is voldoende (UGent) tot goed (K.U.Leuven en VUB) beoordeeld. Verder heeft de commissie vastgesteld dat op het vlak van de functionaliteit van de gebruikte examenvormen vorderingen werden gemaakt aan de K.U.Leuven. Aan de UGent varieert de functionaliteit van onvoldoende tot goed, aan de VUB is ze voldoende. Wel meent de commissie dat, en dit zowel aan de UGent als aan de VUB, in het licht van de werklust, het aantal mondelinge examens aan de hoge kant ligt.

Daar waar de organisatie van toetsen en examens goed is aan de K.U.Leuven, verloopt dit aan de VUB in het kader van de implementatie van het semester-systeem nog niet optimaal. Aan de UGent blijkt vooral de organisatie van de permanente evaluaties een probleem in die zin dat er een gebrek is aan uniformiteit tussen de verschillende praktijkdisciplines, hetgeen soms verwarring met zich meebrengt bij de studenten. Verder zijn aan de UGent ook de evaluatie- en deliberatiecriteria en de criteria die worden gehanteerd bij het toekennen van vrijstellingen voor de sportpraktijk onvoldoende duidelijk voor de studenten. Ook aan de VUB zouden de evaluatiecriteria van de sportpraktijk transparanter kunnen worden gemaakt. Aan de K.U.Leuven zijn de beoordelingscriteria duidelijk gekend bij de studenten.

Vermeldenswaard acht de commissie ten slotte de 'gekwetstendagen' die worden ingericht binnen de K.U.Leuven. Studenten die tijdens het academiejaar bepaalde practicatoetsen niet hebben kunnen afleggen omwille van medische redenen en hiervoor een medisch attest afgeleverd door het Sportmedisch Adviescentrum inleveren, krijgen de kans deze tests te herhalen tijdens deze dagen.

3. Eindverhandeling en stage

3.1. Eindverhandeling

Uit de steekproef van eindverhandelingen die de commissie ter voorbereiding van haar bezoek aan de opleidingen doornam, komt ze tot de vaststelling dat het niveau ervan goed is aan de UGent en zeer goed aan de K.U.Leuven. Aan de VUB is het niveau van de werken in het algemeen voldoende, maar heeft de commissie wel een aantal erg zwakke eindverhandelingen gelezen en ontbreekt in de meeste eindverhandelingen een kritische discussie van de resultaten.

Positief acht de commissie het dat de eindverhandelingen aan de drie betrokken opleidingen kaderen binnen het onderzoek van de onderzoeksgroepen/vakgroepen van de faculteit. In dit kader wijst de commissie er op dat het aantal eindverhandelingen dat alleen maar een literatuurstudie bevat haars inziens tot een minimum moet worden herleid. Ze vindt het belangrijk dat studenten de ganse wetenschappelijke cyclus doorlopen tijdens het werken aan hun eindverhandeling. De commissie waardeert verder dat de K.U.Leuven haar studenten aanmoedigt om hun eindverhandeling in de vorm van een publiceerbaar artikel in de internationale wetenschappelijke literatuur te schrijven.

Verder stelt de visitatiecommissie vast dat er de afgelopen jaren aan de UGent overwegend dubbeleindverhandelingen worden gemaakt. Ook aan de VUB is het aantal dubbeleindverhandelingen, hoewel nog steeds beperkt, gedurende de laatste jaren toegenomen. De commissie acht dit een positieve evolutie en moedigt de opleidingen aan de evolutie verder te zetten. Deze wijze stimuleert samenwerking tussen studenten en vermindert hun werklast ten aanzien van data verzamelen en ook de werklast van begeleiding door docenten wordt verkleind.

Met betrekking tot de voorbereiding van de werkzaamheden aan de eindverhandeling is het de commissie positief opgevallen dat aan de K.U.Leuven vroeg wordt gestart met de informatieverstrekking en het keuzeproces, waardoor de studenten snel met het eigenlijke werk kunnen aanvangen. In tegenstelling hiermee heeft de commissie aan de VUB vastgesteld dat veel studenten te laat aanvangen met hun werkzaamheden waardoor een aantal onder hen een extra thesisjaar dient te volgen. Aan de UGent is, in vergelijking met de visitatie in de eerste ronde, het aantal studenten met een thesisjaar sterk afgenomen en het probleem is er bijna volledig weggewerkt.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat het aantal studiepunten (en dus het relatieve gewicht) dat aan de eindverhandeling wordt toegekend sterk verschilt tussen de opleidingen. Aan de K.U.Leuven worden er voor de eindverhandeling in het totaal 24 studiepunten voorzien, waarvan 6 studiepunten in de eerste en 18 studiepunten in de tweede licentie. Aan de UGent en de VUB is de eindverhandeling begroot in de tweede licentie voor respectievelijk 15 studiepunten en 17 studiepunten. Aan de UGent blijkt de reële belasting daarenboven te verschillen afhankelijk van de gekozen onderzoekslijn.

De begeleiding van de eindverhandeling is goed aan de K.U.Leuven en de UGent. Aan de UGent worden de studenten evenwel te weinig betrokken in werkbesprekingen van onderzoeksgroepen. Aan de VUB zijn de procedures betreffende de begeleiding van de eindverhandeling duidelijk beschreven, maar ligt het initiatief vaak bij de studenten waardoor er in veel gevallen nog te weinig aandacht is voor werkbesprekingen tussen student en onderzoeker. De beoordeling (beoordelingscriteria en -wijze) van de eindverhandelingen is zeer goed aan de K.U.Leuven en goed aan de UGent en de VUB, al is er aan deze laatste minder aandacht voor procesevaluatie.

3.2. Stage

In het algemeen beoordeelt de commissie de stage aan de K.U.Leuven en de VUB als goed en aan de UGent als voldoende. Ook het relatieve gewicht van de stage binnen de opleiding wordt voldoende (K.U.Leuven, UGent) tot goed (VUB) beoordeeld door de commissie. Aan de UGent ontbreekt evenwel een algemeen stagebeleid hetgeen zich in negatieve zin vertaalt in de organisatie van de stages.

Aan de K.U.Leuven verschilt de begeleiding en de beoordeling van de stage van studieoriëntering tot studieoriëntering. Aan de UGent werd de begeleiding van de stage naar aanleiding van de vorige visitatie verbeterd, maar is ze nog steeds te beperkt. Voor de beoordeling van de stage is er een systeem van permanente evaluatie opgezet. De toetsing van de stage gebeurt evenwel niet op een voor de studenten transparante wijze en verder is er te weinig aandacht voor de kwaliteit en de beoordeling van de externe stagebegeleiders. Aan de VUB zou nog meer aandacht kunnen worden besteed aan de begeleiding van de studenten tijdens de stage. De beoordeling van de stage op zich lijkt er voldoende, al is er net als bij de eindverhandeling, ook hier nog te weinig aandacht voor procesevaluatie.

4. Studenten

4.1. Studentenprofiel en studentenaantallen

De opleiding aan de K.U.Leuven kent over de jaren heen een groot en stabiel aantal studenten. Het studentenaantal laat de opleiding toe zich goed te profileren en verantwoordt tevens dat er in de tweede cyclus vier verschillende afstudeervarianten worden aangeboden. Aan de UGent is het aantal studenten in de opleiding de laatste jaren sterk gestegen, zelfs van dien aard dat de omvang van de staf en de accommodatie en infrastructuur niet meer aangepast zijn aan de huidige aantallen. Aan de VUB is het aantal studenten gedurende de laatste tien jaren verdubbeld, maar de instroom blijft er toch beperkt. Het studentenaantal is nog steeds te klein om in de tweede cyclus vier verschillende afstudeervarianten aan te bieden.

Verder waardeert de commissie het initiatief van de VUB om bij de start van het academiejaar tijdens de introductieweek een zicht te krijgen op het profiel van haar aankomende studenten, alsmede de inspanningen die worden geleverd om instroomkenmerken van studenten te koppelen aan slaagcijfers. Aan de UGent en de K.U.Leuven heeft de commissie geadviseerd de beschikbare gegevens omtrent studentenkenmerken en slaagcijfers aan elkaar te koppelen om op die manier een duidelijker beeld te krijgen van de karakteristieken van de eerste kandidaatsstudenten die slagen en mislukken.

Ten slotte wenst de commissie er op te wijzen dat zij op basis van de gesprekken die zij met de studenten Lichamelijke opvoeding van alle drie universiteiten heeft gevoerd in het algemeen beschouwd een positief beeld van hen heeft gekregen.

4.2. Slaagcijfers

De commissie heeft vastgesteld dat de slaagcijfers van de generatiestudenten in de eerste kandidatuur aan de K.U.Leuven stabiel zijn en zich situeren rond de 50%. Aan de UGent variëren deze cijfers nogal en liggen ze zelden boven de 50%. Ook aan de VUB verschillen de slaagcijfers sterk van jaar tot jaar. In het algemeen liggen ze er boven de 50%. De slaagcijfers in het vervolg van de opleidingen zijn goed, al ligt aan de VUB het aantal niet-geslaagden in de tweede licentie vrij hoog omwille van het niet afwerken van de eindverhandeling.

De gemiddelde studieduur is goed aan de K.U.Leuven en voldoende aan de UGent. De commissie beschikt verder over onvoldoende gegevens om over dit aspect voor de VUB een grondige uitspraak te kunnen doen.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

De commissie is positief over de goede en uitgebreide methode van studietijdmeting die werd ontwikkeld aan de UGent. Aan de K.U.Leuven beschikt de faculteit niet over gegevens over de studietijd verkregen aan de hand van systematische studietijdmetingen. Dit is eveneens het geval aan de VUB, waar wel een kwalitatieve enquête over de studietijd werd georganiseerd. De commissie meent dat elke opleiding systematische studietijdmetingen zou moeten organiseren ten einde een duidelijk beeld te krijgen van de studeerbaarheid van het programma.

5.2. Studievoorziening en -begeleiding

De informatievoorziening aan abituriënten is voldoende aan de K.U.Leuven en goed aan de UGent en de VUB. De diverse opleidingen nemen verschillende initiatieven, zoals een abituriëntendriedaagse aan de K.U.Leuven, een introductieweek aan de UGent en een kennismakingsweek en introductieweek aan de VUB, die door de commissie worden gewaardeerd.

De studiebegeleiding die de studenten Lichamelijk opvoeding wordt geboden is in het algemeen zeer goed aan de VUB, voldoende tot goed aan de K.U.Leuven en voldoende aan de UGent. Aan de UGent heeft de commissie, mede in het licht van de lagere slaagcijfers, aangeraden om in de eerste kandidatuur aandacht te besteden aan de ontwikkeling van studievaardigheden om zo het succes van de studenten te verhogen.

Aan de drie universiteiten kunnen de studenten beschikken over een studiegids. Aan de K.U.Leuven is deze gids inhoudelijk volledig en correct, maar qua vorm

onoverzichtelijk en weinig gestructureerd. Aan de UGent is de studiegids voldoende, maar nog voor verbetering vatbaar. Aan de VUB is de studiegids goed bruikbaar.

Ten slotte heeft de commissie vastgesteld dat aan alle opleidingen de relatie tussen docenten en studenten goed is. In het algemeen heerst er een goed sfeer.

6. Afgestudeerden

6.1. Kwaliteit van de afgestudeerden

Onder andere op basis van de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de afgestudeerden van de verschillende opleidingen, beoordeelt zij het niveau van de afgestudeerden van de drie opleidingen als goed tot zeer goed. De doelstellingen en eindtermen die de opleidingen nastreven worden in elk geval bereikt. Wel stelt ze vast dat daar waar bijvoorbeeld aan de UGent een relatief groot aantal afgestudeerden wordt tewerkgesteld in het onderzoek, er aan de VUB slechts een beperkte groep van de afgestudeerden terechtkomt in onderzoeksbanen.

6.2. Waardering van de afgestudeerden

De afgestudeerden van de opleiding Lichamelijke opvoeding van de K.U.Leuven worden positief gewaardeerd door het beroepenveld. Met betrekking tot de twee andere opleidingen beschikt de commissie over onvoldoende informatie om hierover een uitspraak te doen.

De afgestudeerden van de verschillende opleidingen waarmee de commissie heeft gesproken tijdens haar bezoeken waren allen tevreden over de opleiding die zij hebben genoten. In elk van de opleidingen werd door de groep alumni een aantal aspecten naar voren gebracht die bijzonder werd gewaardeerd. De alumni van de K.U.Leuven hebben veel waardering voor de algemene vorming en de aandacht voor sociale vaardigheden in de opleiding, deze van de UGent zijn vooral ingenomen over de wetenschappelijke bagage die ze meegekregen hebben en deze van de VUB over de onderzoeksvaardigheden die worden ontwikkeld en de zelfwerkzaamheidsopdrachten die in het curriculum zijn geprogrammeerd.

De graad van contacten met de afgestudeerden verschilt van opleiding tot opleiding. Aan de K.U.Leuven beschikt de opleiding over een oud-studentenvereniging, maar wordt weinig beroep gedaan op de ervaring en de knowhow van de alumni. Aan de UGent ontbreekt vooralsnog een doordacht alumnibeleid. Aan de VUB worden daarentegen verschillende initiatieven genomen om met de afgestudeerden op een rechtstreekse of onrechtstreekse manier contact te houden, hen te betrekken in het beleid en de begeleiding van de huidige studenten en hen te informeren over activiteiten binnen de faculteit.

7. Opleiding als organisatie

Aan de K.U.Leuven is de opleiding Lichamelijke opvoeding, een van de twee opleidingen binnen de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie, georganiseerd volgens een matrixmodel van studieoriëntaties en onderzoekseenheden. De matrixstructuur zou transparanter kunnen worden gemaakt en duidelijker kunnen worden gecommuniceerd naar de studenten toe. Aan de UGent wordt de opleiding Lichamelijke Opvoeding in hoofdzaak georganiseerd door de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen die goed en zelfstandig functioneert binnen de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen. De Vakgroep en de opleiding Lichamelijke Opvoeding kunnen volgens de commissie internationaal een voorbeeldfunctie vervullen voor wat betreft de organisatie van het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding. Aan de VUB, waar de opleiding Lichamelijke Opvoeding wordt verzorgd door 5 van de 6 vakgroepen van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie, is de organisatie van zowel de faculteit als van de opleiding voldoende, maar op een aantal punten voor verbetering vatbaar. Zo zijn er drie niveaus van bevoegdheden die niet allemaal operationeel zijn en verder is de relatie tussen vakgroepen en afstudeervarianten te complex en weinig éénduidig. Het aantal vakgroepen is daarenboven te groot rekening houdend met het aantal studenten in de opleiding. De organisatie van de vakgroepen is niet functioneel ten aanzien van het onderwijs en wordt nog te veel bepaald door complexe bindingen met andere opleidingen binnen en buiten de faculteit.

De advies- en beslissingsorganen functioneren in het algemeen beschouwd goed. De procedures die worden gehanteerd aan de VUB zouden evenwel inhoudelijk verder kunnen worden uitgewerkt.

De omvang van de ontvangen middelen verschilt tussen de opleidingen. Aan de K.U.Leuven blijken geen grote problemen te bestaan en is het aandeel aan externe financiering binnen de Faculteit verhoogd. De interne allocatie van de middelen is goed. Aan de VUB zijn de middelen voor de opleiding beperkt, maar ook hier zijn de externe financiële middelen toegenomen door actief beleid van de faculteit. De interne allocatie van de middelen gebeurt volgens een weloverwogen allocatiemodel. Aan de UGent is de omvang van de middelen te beperkt, zeker in het licht van de groeiende studentenaantallen.

8. Gebouwen en infrastructuur

Tijdens haar verblijf aan de verschillende universiteiten heeft de visitatiecommissie enkele onderwijsruimten, de sportinfrastructuur, de bibliotheek en de computerfaciliteiten bezocht om zich een oordeel te kunnen vormen over de faciliteiten waarover de betrokken opleidingen beschikken.

De commissie is van oordeel dat de infrastructuur waarover de opleiding van de K.U.Leuven beschikt zeer goed is. De opleiding bevindt zich op een eigen campus

en de voorzieningen voor studenten zijn onder meer daardoor goed bereikbaar. Ook aan de VUB heeft de opleiding op beide campussen beschikking over goede infrastructuur. Goede en (heel) moderne sportinfrastructuur, met als enige nadeel de verplaatsingstijd voor studenten naar de Campus Jette. Verder heeft de faculteit op zeer korte termijn bouwplannen die zeer positief worden beoordeeld door de visitatiecommissie. Aan de UGent is de (sport)accommodatie verouderd en niet aangepast aan de grootte van de studentenpopulatie.

De Campus bibliotheek Arenberg aan de K.U.Leuven behoort volgens de commissie tot de modernste van de wereld. De bibliotheek is dan ook bijzonder goed en beschikt over een zeer goed boeken- en tijdschriftenbestand. De eigen bibliotheekvoorzieningen van de opleiding aan de UGent zijn goed qua omvang, kwaliteit en qua boeken- en tijdschriftenbestand. Aan de VUB zijn de omvang en de kwaliteit van de bibliotheekvoorzieningen voldoende, van het boeken- en tijdschriftenbestand variabel van voldoende tot goed.

De ICT-faciliteiten zijn zeer goed aan de K.U.Leuven. Aan de UGent is de Vakgroep niet zelf verantwoordelijk voor de ICT-voorzieningen hetgeen in sommige opzichten nadelen heeft. Een interessant initiatief van de Vakgroep is de zelfstudieruimte bestaande uit een PC-klas, bibliotheekvoorzieningen en een multimediale eenheid. Aan de VUB werden er, sinds de visitatie eerste ronde, ernstige financiële inspanningen gedaan en werden de ICT-faciliteiten geactualiseerd en uitgebreid.

9. Personeel en personeelsbeleid

De commissie meent dat de omvang van het personeelsbestand aan de K.U.Leuven algemeen beschouwd goed is: in verhouding tot de studentenaantallen is de omvang van de staf goed en ook de verhouding ZAP-AAP/BAP is goed. Positief is dat er een onderwijscapaciteitenplan werd opgesteld waarbij een personeelskader werd toegewezen aan de drie departementen die instaan voor het onderwijs. De K.U.Leuven voert duidelijk een planmatig en pro-actief beleid inzake personeelsaangelegenheden. Aan de VUB is de omvang van het personeelsbestand voldoende: de verhouding staf-studenten is voldoende, de omvang van het AAP- en ATP-bestand is voldoende en ook de omvang van de staf in het algemeen is voldoende. Aan de UGent is de omvang van het personeelsbestand, vooral voor wat betreft het AAP-bestand, verbeterd ten aanzien van de vorige visitatie, maar niettemin blijft de omvang van de staf in verhouding tot de studentenaantallen onvoldoende. De Vakgroep beschikt duidelijk over te weinig personele middelen, maar ontwikkelt wel een beleid ter zake, hetgeen wordt gewaardeerd door de commissie.

De verhouding deeltijds-voltijds personeel is voldoende (VUB) tot goed (K.U.Leuven, UGent). De man-vrouw verhouding is voldoende aan de K.U.Leuven en goed aan de UGent. Aan de VUB is er een beperkte vrouwelijke vertegenwoordiging in de staf. Vermeldenswaardig in dit verband is dat er aan de K.U.Leuven een Centrum voor Gelijke Kansen Beleid is waardoor specifieke aandacht wordt besteed aan de

genderproblematiek. De leeftijdsstructuur van het ZAP is in het algemeen beschouwd nogal scheef getrokken naar de hogere leeftijdscategorieën. Aan de UGent en de VUB is de leeftijdscategorie 50-59 jaar oververtegenwoordigd, aan de K.U.Leuven is zelfs 21% van het ZAP ouder dan 60 jaar. De K.U.Leuven is de enige van de drie opleidingen waar aandacht wordt besteed aan deze vergrijzing.

De wetenschappelijke kwaliteit van het academisch personeel is voldoende aan de UGent en de VUB en zeer goed aan de K.U.Leuven. Ook de waaier aan specialisaties is, in verhouding tot de zwaartepunten binnen de opleiding, voldoende aan de UGent en de VUB en goed aan de K.U.Leuven.

De didactische kwaliteiten zijn in het algemeen voldoende tot goed beoordeeld. Binnen de opleidingen wordt in de meeste gevallen ook goede aandacht aan innovatieve onderwijsvormen besteed. Binnen het aanwervings- en bevorderingsbeleid wordt er aan de meeste van de betrokken universiteiten meer en meer rekening gehouden met didactische kwaliteiten, al wegen ze niet in alle gevallen even zwaar door. Aan de K.U.Leuven werd daarenboven een goede start gemaakt met de professionalisering van de organisatie.

De verhouding van de verschillende taken, zijnde onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening, is goed aan de K.U.Leuven, maar door de toenemende opdrachten wordt de werkdruk wel als te zwaar ervaren. Aan de VUB kan het AAP genieten van een gunstige verhouding onderwijs- versus onderzoeksactiviteiten. Het ZAP daarentegen heeft een hoge werklast door een hoge belasting met onderwijs en administratieve taken. Aan de UGent is de bovengenoemde verhouding ongunstig voor het AP. Het ZAP heeft er een te grote onderwijsbelasting en een uitbreiding van het kader lijkt aangewezen. Ondanks de hoge werkdruk heeft de commissie aan de drie opleidingen gemotiveerd en gedreven personeel aangetroffen.

10. Internationalisering

De internationalisering is voldoende aan de UGent en goed aan de K.U.Leuven en de VUB, waar aan laatstgenoemde een duidelijk internationaliseringsbeleid wordt gevoerd. Niettemin meent de commissie dat aan de drie opleidingen nog verbetering mogelijk is. Zo kan aan de K.U.Leuven de studentenparticipatie aan internationale uitwisseling nog worden verbeterd op het niveau van de basisopleiding. Ook aan de VUB zou de studentenmobiliteit verder kunnen worden geïntensifieerd. Positief is dat de Brusselse studenten eventueel een korte internationale ervaring kunnen opdoen via een 'intensive programme'. Aan de UGent maakt een te beperkt aantal studenten gebruik van de mogelijkheden in het kader van uitgaande studentenmobiliteit, is het rendement van de studiemobiliteit in het aantal studiepunten te beperkt, en kan de begeleiding van de uitgaande studenten en de communicatie tussen gastinstelling en thuisinstelling verbeterd worden.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat het ZAP van de K.U.Leuven in het algemeen zeer goede internationale contacten heeft en hiervan gebruik maakt in functie van het onderwijs. Aan de VUB is de docentmobiliteit door de beperkte financiële ondersteuning, vrij gering. De staf is wel betrokken in veel internationale organisaties. Aan de UGent is de docentmobiliteit onvoldoende en dient ze in de nabije toekomst gestimuleerd te worden.

11. Onderzoekscomponent van het onderwijs

De commissie vindt de onderzoeksfilosofie van de opleiding aan de K.U.Leuven zeer goed. De onderzoeksfilosofie aan de UGent wordt tot waardering van de commissie expliciet beschreven in het competentiemodel en ook deze is goed. Aan de VUB wordt structureel nagedacht over de implementatie van een onderzoeksfilosofie doorheen de hele opleiding.

Aan de K.U.Leuven hebben de meeste onderzoeksgroepen een adequate onderzoeksoutput. Bepaalde groepen hebben evenwel extra aanmoediging en ondersteuning op dit vlak nodig en dienen qua expertise en personeel te worden verstrekt. Aan de UGent is de kwaliteit van het onderzoek duidelijk verbeterd ten aanzien van de visitatie in de eerste ronde. Toch blijft de onderzoekskwaliteit van sommige onderzoeklijnen onvoldoende, een probleem dat evenwel reeds wordt aangepakt binnen de opleiding. Aan de VUB is de kwantiteit en kwaliteit van het onderzoek sterk afhankelijk van de vakgroep en in sommige gevallen is de onderzoekskwaliteit zwak. Ook hier wordt dit probleem reeds aangepakt door de opleiding.

De onderzoeksomvang van het ZAP, het AAP en het BAP is goed aan de K.U.Leuven. In het algemeen is er een gunstige verhouding onderwijs-onderzoeksopdrachten. Aan de UGent en de VUB is de onderzoeksomvang van het ZAP voldoende, maar, wellicht door de omvang van het onderwijs en in het geval van de VUB ook van administratieve taken, nog te beperkt. De onderzoeksomvang van het AAP is aan beide opleidingen uitgebreid ten aanzien van de visitatie in de eerste ronde. Aan de VUB werd hiertoe als positieve maatregel genomen dat elke vakgroep minimaal over één voltijds AAP-lid dient te beschikken.

Verder wordt in alle opleidingen, zij het in wisselende mate, aandacht besteed aan het bijbrengen van onderzoeksvaardigheden en -competenties bij de studenten. De actieve betrokkenheid van studenten bij het onderzoek is goed, al kan dit aspect aan de VUB verder geoptimaliseerd worden.

12. Interne kwaliteitszorg

Aan de verschillende universiteiten worden op het vlak van de interne kwaliteitszorg aanzienlijke inspanningen geleverd. Aan elke opleiding is er een aantal

organen dat bepaalt hoe de opleiding Lichamelijke Opvoeding concreet vorm krijgt in al haar aspecten. Deze raden en commissies functioneren overal goed. Aan alle universiteiten zijn procedures voor curriculumherziening en -innovatie aanwezig die voldoende tot goed lopen. De studenten zijn in het algemeen beschouwd voldoende tot goed betrokken in de besluitvorming binnen de opleidingen. De afgestudeerden zouden evenwel op een meer gestructureerde manier kunnen worden betrokken bij besluitvorming en/of curriculumhervormingen aan de UGent en de VUB.

De procedures voor de onderwijsevaluatie verlopen goed aan de UGent en de VUB. De studenten worden goed betrokken bij de evaluaties, maar aan de UGent zou de concrete terugkoppeling van de resultaten van de evaluatie naar de studenten toe kunnen verbeteren. Aan de K.U.Leuven wordt serieus omgegaan met klachten van studenten. Daar heeft de commissie wel aanbevolen een adequater instrument voor onderwijsevaluatie en studietijdmetingen te ontwikkelen dan hetgeen momenteel wordt gehanteerd.

De onderwijsprofessionalisering is aan alle universiteiten goed uitgewerkt. Verder worden er overal ook interessante initiatieven op het vlak van onderwijsinnovatie genomen, zoals het project TOLEDO aan de K.U.Leuven, het Comenius-project aan de UGent en het project 'portfolio' aan de VUB.

Opvolging visitatie eerste ronde

De visitatiecommissie merkt op dat de procedurele opvolging van de vorige visitatie goed is verlopen bij alle opleidingen. Er is in elk geval op verschillende vlakken vooruitgang geboekt aan alle universiteiten. Daarbij is het de commissie sterk opgevallen dat de opleiding Lichamelijke Opvoeding van de K.U.Leuven een enorme stap voorwaarts heeft gezet.

Zelfevaluatierapport

Ter voorbereiding van het bezoek van de visitatiecommissie heeft elke opleiding een zelfevaluatierapport geschreven. Het rapport van de K.U.Leuven is zelfkritisch, goed leesbaar, zeer informatief, en bevat een goed onderbouwde sterkte-zwakte analyse. Ook het rapport van de UGent is zeer helder, kritisch, goed leesbaar, gedetailleerd onderbouwd en getuigt van een kennen van de eigen zwakten en sterkten. De opleiding staat ook open en enthousiast ten aanzien van uitdagingen voor de toekomst. Het zelfevaluatierapport van de VUB is onvoldoende gestructureerd, waarbij de inhoud ondergeschikt werd gesteld aan procedures en waar de essentie verdrinkt in details. De sterkte-zwakte analyse in het rapport is onvoldoende onderbouwd. Bovendien kreeg de commissie de indruk dat de faculteit zich te gereserveerd opstelt tegenover recente ontwikkelingen zoals het semesterstelsel en uitdagingen voor de toekomst zoals de bama-hervormingen.

IV. Vergelijkende tabel kwaliteitsaspecten

In de hierna volgende tabel wordt het oordeel van de commissie op de kwaliteitsaspecten die samen het kwaliteitsprofiel van de opleiding vormen, weergegeven. De letterscores geven aan in welke mate de bij de visitatie betrokken opleiding voor het betreffende kwaliteitsaspect aan de gestelde eisen voldoet. Voor het toekennen van de letterscores heeft de commissie zich gebaseerd op een referentiekader en op de aandachtspunten die als index voor het betreffende kwaliteitsaspect gelden. Het referentiekader van de commissie wordt beschreven op p. 13 van dit visitatierapport. De aandachtspunten zijn terug te vinden in de 'Handleiding voor de onderwijsvisitaties in de tweede ronde (VLIR 2001)'.

Vanzelfsprekend moeten de tabel en de daar in opgenomen letterscores gelezen en geïnterpreteerd worden in samenhang met de oordelen die in de tekst van het rapport zelf (vergelijking en de deelrapporten) gemaakt worden. Het is de bedoeling om, door de opleidingen naast elkaar te plaatsen, een beter zicht te geven op de diversiteit in kwaliteit. En, hoewel door deze presentatievorm de neiging zal toenemen om universiteiten of opleidingen te rangordenen, zal het eenieder duidelijk zijn dat de kwaliteit van een opleiding niet terug te brengen is tot één cijfer. De vele facetten van kwaliteit zijn niet zo maar optelbaar en het aanbrengen van een rangorde zou de werkelijkheid dan ook geweld aan doen.

Het gehanteerde scoresysteem neemt volgende vorm aan:

A = zeer goed

Met betrekking tot het kwaliteitsaspect is een niveau gerealiseerd dat in alle opzichten (alle aandachtspunten) zeer goed is en internationale vergelijking kan doorstaan. Voor dit aspect kan de beoordeelde opleiding als voorbeeld functioneren.

B = goed

Het niveau van het kwaliteitsaspect beantwoordt aan de verwachtingen en is het product van een doordacht beleid.

C = voldoende

Het kwaliteitsaspect beantwoordt aan de basisstandaard of basisnorm voor een universitaire opleiding

D = onvoldoende

Het kwaliteitsaspect ligt beneden de gestelde verwachting. Beleidsaandacht op dit punt is nodig.

E = volstrekt onvoldoende

Het kwaliteitsaspect beantwoordt in het geheel niet aan de gestelde verwachting. Het lage niveau heeft een kwaliteitsverlies voor de opleiding als gevolg.

	UGent	VUB	K.U.Leuven
1. Onderwijsprofiel, doelstellingen en eindtermen	A	C	A
2. Opbouw en inhoud van het programma	A	B	A
3. Onderwijsleersituatie	C	C	B
4. Toetsing en evaluatie	B	B	B
5. Eindverhandeling	B	C	A
6. Stage	C	B	B
7. Studentenprofiel en studentenaantallen	B	B	B
8. Slaagcijfers en rendementen	B	B	A
9. Studeerbaarheid	C	B	C
10. Kwaliteit van de afgestudeerden	B	B	B
11. Waardering van de afgestudeerden vanuit het beroepenveld	B	B	B
12. Opleiding als organisatie	B	C	B
13. Gebouwen en infrastructuur	C	B	A
14. Personeel en personeelsbeleid	B	C	B
15. Internationalisering	C	B	B
16. Onderzoekscapaciteit van het onderwijs	B	C	B
17. Interne kwaliteitszorg	B	C	B



Deel 2

Opleidingsrapporten

Universiteit Gent

“De opleiding Lichamelijke Opvoeding binnen de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen”

De opleiding tot licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding is een academische opleiding van vier jaar. De opleiding is één van de zeven opleidingen aan de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen van de UGent. De opleiding wordt hoofdzakelijk georganiseerd door de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen.

1. Onderwijs- en opleidingsprofiel, doelstellingen en eindtermen

Het referentiekader van de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de Universiteit Gent is blijkens de informatie in het zelfevaluatie-rapport² vastgelegd in eindtermen die uitgewerkt zijn voor vijf geëigende competentieblokken: (1)algemene cognitieve competenties, (2)bewegingscognitieve competenties, (3)onderzoekskompetenties, (4)bewegingscompetenties en (5)beroepscompetenties. Elk competentieblok omvat een aantal vaardigheidsgebieden waarbinnen via doelstellingen vakinhouden worden bepaald. Dit zijn de zogenaamde leerlijnen die richtinggevend zijn voor de opbouw van het programma (zie 2.1.).

De eindtermen van de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de Universiteit Gent worden onderverdeeld in algemene eindtermen, die elke afgestudeerde behaalt via de algemene stam, en specifieke eindtermen, die verworven worden na het volgen van één van de vier afstudeervarianten of opties in de tweede cyclus. De algemene eindtermen van de opleiding tot licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding zijn:

2 Universiteit Gent, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, *Zelfevaluatie-rapport in het kader van de onderwijsvisitatie 2de ronde Lichamelijke Opvoeding aan de Universiteit Gent*, Januari 2003.

- wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot bewegings- en sportactiviteiten professioneel kunnen aanwenden in de begeleiding van de bewegende mens op alle leeftijden en in verscheidene bewegings- en sportgerelateerde settings en
- onderzoek kunnen verrichten over het functioneren en het begeleiden van de bewegende mens.

De specifieke eindtermen hebben betrekking op de beroepscompetenties en zijn opgesplitst in vier vaardigheidsgebieden die nauw aansluiten bij de vier afstudeervarianten. De vier afstudeervarianten die de opleiding Lichamelijke Opvoeding aanbiedt zijn (1) Sporttraining; (2) Bewegingseducatie en aangepast bewegingsonderwijs; (3) Fysieke activiteit, fitheid en gezondheid en (4) Sportmanagement. De specifieke eindtermen voor elke afstudeervariant integreren een professionele en een wetenschappelijke gerichtheid m.b.t. de begeleiding van de bewegende mens op verschillende vlakken.

Oordeel visitatiecommissie

De doelstellingen en de eindtermen zijn volgens de commissie zeer helder geformuleerd. De door de opleiding geformuleerde doelstellingen en eindtermen sluiten aan bij het referentiekader van de visitatiecommissie en zijn typerend voor een universitaire opleiding: de opleiding heeft zowel aandacht voor professionele vorming als voor wetenschappelijke vorming. Het gehanteerde competentiemodel getuigt volgens de commissie van een duidelijke visie op onderwijs. De vijf competentieblokken zijn helder geformuleerd, overzichtelijk en goed gestructureerd gepresenteerd. Het competentiemodel is ook richtinggevend voor de omvorming van het programma in het kader van de implementatie van de bamastructuur. Het model wordt onderschreven door de docenten en gecommuniceerd naar de studenten. Toch blijken studenten er nog niet voldoende van op de hoogte te zijn.

De commissie meent dat in de doelstellingen, eindtermen en het algemeen onderwijsprofiel van de opleiding weinig aandacht wordt gegeven aan sport-ethische en deontologische aspecten van het wetenschapsgebied en de beroepspraktijk. Zo meent de commissie dat er meer aandacht zou kunnen zijn voor ethische aspecten van de relatie tussen leerlingen en leerkrachten Lichamelijke Opvoeding.

De doelstellingen vertalen zich in het programma: er is een duidelijke relatie tussen wat men nastreeft en hoe dat vorm krijgt in het onderwijsprogramma van de opleiding tot licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding. Het competentiemodel is richtinggevend voor deze vertaling, die bewust en doordacht lijkt te gebeuren.

2. Programma

2.1. Opbouw en inhoud van het programma

Zoals het zelfevaluatierapport beschrijft, is het programma een operationalisering van de eindtermen en de competenties. De opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de UGent vertrekt van vijf competentieblokken (zie 1.) die elk een aantal vaardigheidsgebieden omvatten. Voor elk van deze vaardigheidsgebieden ontwikkelde de opleidingscommissie lichamelijke opvoeding een leerlijn die een aantal doelstellingen bevat. Deze doelstellingen tracht de opleidingscommissie te realiseren met opleidingselementen van verschillende aard (theoretische opleidingsonderdelen, praktische oefeningen; eindverhandeling en stage).

De opbouw van het curriculum over de vier studie jaren, de zogenaamde verticale structuur, berust, volgens de informatie in het zelfevaluatierapport, op een logisch inhoudelijke sequentie. Deze verticale structuur en de verticale opbouw van het programma hangen voor een groot deel samen met een toenemend beheersingsniveau van kennis en kunde. Zo is er in de eerste kandidatuur vooral aandacht voor algemene cognitieve competenties en worden in de licentiaatjaren de onderzoeks- en bewegingscompetenties uitgediept en gekoppeld aan beroepscompetenties. De vier gehanteerde beheersingsniveaus zijn ontwikkeld vanuit een ervaringsgericht onderwijsmodel, waarbij in eerste instantie (N₁) wordt vertrokken van ervaren, observeren, beschrijven, etc. In een volgend stadium (N₂) staat het problematiseren centraal waar studenten onder meer moeten kunnen relateren, analyseren en structureren. Het hoogste beheersingsniveau (N₃) is onderverdeeld in twee categorieën, nl. het cognitieve niveau (N_{3a}) en het metacognitieve niveau (N_{3b}). In vergelijking met de visitatie eerste ronde is de ondervertegenwoordiging van maatschappelijk-culturele, psychosociale en managements- en communicatieve vaardigheden, weggewerkt.

Naast deze verticale opbouw van het programma, hecht de Gentse opleiding Lichamelijke Opvoeding ook belang aan de horizontale opbouw van het programma. In de horizontale structuur wordt er naar gestreefd om vaardigheidsgebieden uit verschillende competentieblokken en verschillende wetenschapsgebieden, te programmeren. Met deze horizontale opbouw van het programma poogt de opleiding de holistische benadering van de opleiding te benadrukken.

Het zelfevaluatierapport beschrijft verder dat de opleiding tot licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding een academische opleiding is die studenten wenst op te leiden tot grensverleggend, methodisch en probleemoplossend denken in het domein van de bewegings- en sportwetenschappen, waarin de bewegende mens bestudeerd wordt. Om deze doelstelling te realiseren wordt de component wetenschappelijk onderzoek op alle niveaus van de opleiding planmatig ingebouwd. In de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de UGent is tot slot aandacht voor zowel theorie als praktijk. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatierapport realiseert

de opleiding de bewegingscompetenties via de bewegingsvorming en de stages in educatieve en managementsettings.

Oordeel visitatiecommissie

Naar de mening van de commissie zijn de sequentiële opbouw en de coherentie van het programma in het algemeen goed. De vertaling van de doelstellingen en de eindtermen in het programma is volgens de commissie goed gebeurd. Ze apprecieert de duidelijke plaats die de onderzoeksvaardigheden en de onderzoekscompetenties innemen in de opbouw van het programma. Verder is de commissie van oordeel dat de studenten een goede methodologische scholing krijgen.

De inspanningen die de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen levert om de opleiding horizontaal en verticaal op te bouwen, worden geapprecieerd door de commissie. Ze is daarbij van oordeel dat de horizontale en de verticale structuur van de opleiding goed worden gerealiseerd.

Het competentiemodel werd vertaald in programma-inhouden en beheersingsniveaus (verticale coördinatie). De commissie heeft verder vastgesteld dat er binnen elk studiejaar aandacht is voor zowel medisch biologische als psychosociale wetenschapsgebieden en voor de koppeling theorie-praktijk. De commissie merkt wel op dat de beheersingsniveaus nog onvoldoende uitgewerkt werden in het zelfevaluatierapport. Het niveau van de opleiding in zijn totaliteit vindt de commissie voldoende.

De afstemming van de eerste cyclus en de tweede cyclus is goed. De commissie vindt dat het programma voldoende aansluit bij recente ontwikkelingen in het wetenschapsgebied. De eindverhandelingen kaderen in de onderzoekslijnen van de vakgroep of sluiten aan bij lopend onderzoek van de vakgroep. Ze vindt ook dat het programma aansluit bij recente ontwikkelingen in het beroepenveld. De opleiding hecht volgens de commissie evenwel nog te weinig belang aan ICT-vaardigheden, maar de commissie heeft vernomen dat de opleiding wacht met de implementatie van een elektronische leeromgeving totdat een beslissing werd genomen door de academische overheid omtrent het softwarepakket dat de universiteit zal aanschaffen. De aandacht die de vakgroep besteedt aan het bijbrengen van communicatievaardigheden is goed. De commissie merkt op dat de opleiding Lichamelijke Opvoeding zich kenmerkt door multi-disciplinariteit.

De aansluiting van het programma bij de karakteristieken van de instroom kan nog verbeterd worden. De commissie adviseert de opleiding om de vele gegevens met betrekking tot de instromende studenten beter te analyseren. Ook de verschillende databanken met betrekking tot slaagcijfers en instroomkenmerken waarover de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen beschikt zouden aan elkaar gekoppeld kunnen worden zodat de vakgroep begeleiding en onderwijsprogramma beter kan afstemmen op de karakteristieken van de instroom.

Uit de gesprekken die de commissie had met studenten en docenten kan worden afgeleid dat de perceptie van de sportpraktijk verschillend is tussen studenten en docenten. Volgens de studenten ligt in de sportpraktijk teveel de nadruk op methodische en didactische aspecten. De studenten geven aan dat de sport in de eerste plaats dient geprogrammeerd te worden omwille van de sport zelf. De studenten zijn verder ook van mening dat er binnen de afstudeerrichting “Fysieke activiteit, Fitheid en Gezondheid” inhoudelijke overlap bestaat tussen de eerste en de tweede licentie.

2.2. Onderwijsleersituatie

Voor de opbouw van het competentiegericht curriculum tot licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding, wordt volgens de informatie in het zelfevaluatie-rapport gebruik gemaakt van activerende en zelfstandigheidbevorderende werkvormen. Daarbij steunde de opleiding op drie onderwijskundige pijlers: onderzoekend handelen, reflecterend handelen en coöperatief leren. Deze drie onderwijskundige pijlers brachten een geleidelijke verschuiving van docentgericht onderwijs naar studentgericht onderwijs met zich mee. In het zelfevaluatie-rapport toont de Vakgroep Bewegings- en sportwetenschappen dit aan door o.m. te verwijzen naar de onderwijsvormen per studiejaar. Deze vertonen een verschuiving van docent-gestuurd naar meer studentgestuurd onderwijs van de kandidaturen naar de licentiaatjaren toe. Deze verschuiving is duidelijk zichtbaar in het aandeel A-, B- en C-uren in de opleiding. A-uren zijn gericht op overdracht en verwerking van theoretische leerstof, B-uren zijn gericht op inoefening en begeleide toepassing van leerstof, en C-uren bestaan uit stages en eindverhandelingen. In de opleiding Lichamelijke Opvoeding neemt het aantal A-uren af in de hogere jaren, ten voordele van B- en/of C-uren.

De verschuiving van docentgestuurd naar studentgestuurd onderwijs vertaalt zich ook in de complexiteit van de werkvormen. De gebruikte werkvormen vertonen binnen en over de opleidingsonderdelen heen een beeld van eenvoudig naar complex en van sterk begeleid naar meer zelfstandig leren.

Oordeel visitatiecommissie

Het gedifferentieerd aanbod van de werkvormen is volgens de commissie goed uitgewerkt. De werkvormen sluiten goed aan bij de doelstellingen en eindtermen van de opleiding. De commissie is van oordeel dat de kwaliteit van de lesgevers (inclusief de praktijkassistenten) hoog is. De kwaliteit van het studiemateriaal is voldoende.

De organisatie van het onderwijs en de daaraan gekoppelde communicatie tussen studenten en academisch personeel inzake de organisatie van het onderwijs, is duidelijk een pijnpunt van de opleiding Lichamelijke Opvoeding. Zo laat

bijvoorbeeld de onderlinge afstemming tussen opdrachten en papers soms te wensen over, of ontvangen studenten slechts enkele weken voor de examenperiode hun examenrooster. De commissie is van oordeel dat de organisatie van het onderwijs in de nabije toekomst moet geoptimaliseerd worden.

2.3. Toetsing en evaluatie

De opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de UGent is sinds 1999 georganiseerd volgens een semestersysteem, waarbij aan het einde van elk semester examens worden afgelegd van de opleidingsonderdelen die dat semester gedoceerd werden. Alleen de opleidingsonderdelen Praktijk Bewegingsonderwijs, Algemene en Menselijke Fysiologie lopen over het volledige jaar. In de licenties zal het semester-systeem pas vanaf het academiejaar 2003-2004 geïmplementeerd worden.

Samen met de afname van de A-uren in de tweede cyclus, ten voordele van de B-, en de C-uren (zie 2.2.), evolueren ook de evaluatievormen in de opleiding. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport is er in de tweede cyclus steeds meer aandacht voor procesevaluatie, ten voordele van productevaluatie.

Oordeel visitatiecommissie

Op basis van de examenopgaven die de commissie kon bekijken, acht zij het niveau en de relatieve moeilijkheidsgraad van de examens globaal genomen voldoende. De functionaliteit van de gebruikte examenvormen varieert van onvoldoende tot goed. De commissie is van mening dat mede in het licht van de werklast (zie 8.), het aantal mondelinge examens aan de hoge kant ligt. Het aandeel procesevaluatie neemt toe naarmate de opleiding vordert. Dit uit zich onder meer in de permanente evaluaties bij de bewegingscompetenties, waar gebruik wordt gemaakt van een studentvolgsysteem, en bij de beroepscompetenties. Het systeem van permanente evaluatie voerde de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen drie jaar geleden in voor het Praktijkonderwijs Bewegingsvorming. Wel meent de commissie dat de permanente evaluaties over de verschillende praktijkdisciplines heen weinig uniform zijn in organisatie. Het gebrek aan uniformiteit brengt bij de studenten soms verwarring met zich mee. Dit probleem wordt ook in het zelfevaluatie-rapport door de studenten gesignaleerd en verder vragen zij ook een duidelijke feedback over zelfstudieopdrachten.

De commissie adviseert de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen om de onderwijs- en examenregeling transparanter te maken. Voor de studenten (en sommige docenten) zijn de evaluatie- en deliberatiecriteria onvoldoende duidelijk. Verder stelt de commissie vast dat er bij de studenten ook onduidelijkheid heerst over de criteria die gehanteerd worden bij het toekennen van vrijstellingen voor de sportpraktijk.

3. Eindverhandeling en stage

3.1. Eindverhandeling

In het zelfevaluatie-rapport wordt de doelstelling van het opleidingsonderdeel eindverhandeling als volgt omschreven: “het onder begeleiding opzetten en zelfstandig kunnen uitvoeren van een wetenschappelijk onderzoek in het domein van de menselijke bewegings- en sportwetenschappen.” De opleiding streeft ernaar dat elke eindverhandeling bestaat uit een literatuuronderzoek en een empirisch onderzoek. Het opleidingsonderdeel staat geprogrammeerd in de tweede licentie Lichamelijke Opvoeding en wordt begroot op 450 C-uren, wat overeenkomt met 15 studiepunten.

Meestal werken twee studenten aan één eindverhandeling die aan volgende vier criteria dient te voldoen:

- Vernieuwend zijn in het vakgebied bewegings- en sportwetenschappen
- Relevant naar de opleiding Lichamelijke Opvoeding toe
- Haalbaar in functie van de in de opleiding aanwezige expertise en apparatuur
- De mogelijkheid bieden de zelfstandigheid van de student tot uiting te laten komen

De begeleiding van de eindverhandeling gebeurt door de promotor, eventueel een copromotor en de begeleider. De promotor is steeds een ZAP-lid, de begeleider een AAP-lid. Volgens het zelfevaluatie-rapport is de aard en de intensiteit van de begeleiding sterk afhankelijk van het onderzoeksdomein.

De beoordeling van de eindverhandeling gebeurt door een commissie van promotor en twee juryleden, waarvan minstens één een ZAP-lid dient te zijn met expertise in het onderzoeksdomein van de eindverhandeling. Deze baseren hun oordeel op basis van het geschreven werkstuk dat de student(en) indien(t)(en), en op diens mondelinge openbare presentatie. Daarbij wordt rekening gehouden met de wetenschappelijke inhoud (literatuuroverzicht en probleemstelling, onderzoeksmethoden, resultaten, diepgang en kritische zin, besluitvorming en referenties) en vormelijke aspecten van de eindverhandeling (indeling, taal, figuren en tabellen). De promotor van de eindverhandeling heeft ook een oordeel over de motivatie, de inzet en de zelfstandigheid van de student(en). Wanneer twee studenten samen een eindverhandeling hebben gemaakt kan tussen de studenten gedifferentieerd worden op basis van a) de presentatie en de verdediging en b) de appreciatie van de begeleiders over de inzet en de zelfstandigheid van de individuele student.

Oordeel visitatiecommissie

Op basis van de steekproef van de eindverhandelingen die de commissie voor haar bezoek aan de opleiding heeft doorgenomen, stelt zij dat het bereikte niveau van de eindverhandeling goed is. Dat is zeker zo wanneer de beperkte tijd in rekening

wordt gebracht tijdens de welke studenten aan de eindverhandeling werken. Wel heeft ze vastgesteld dat de studiebelasting van de eindverhandeling zeer heterogeen is en verschilt van onderzoekslijn tot onderzoekslijn.

De commissie acht het positief dat de eindverhandelingen kaderen binnen de verschillende onderzoekslijnen van de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen. Deze onderzoekslijnen sluiten aan bij de leerlijnen in het curriculum waardoor de inhoudelijke voorbereiding op de eindverhandeling aanwezig is. Verder heeft de commissie vastgesteld dat er de afgelopen jaren overwegend dubbel-eindverhandelingen worden gemaakt. Ze moedigt de vakgroep aan deze evolutie verder te zetten.

De begeleiding van de eindverhandeling is goed. Wel vindt de commissie dat gedurende het ganse onderzoeksproces studenten te weinig worden betrokken in werkbeprekingen van de onderzoeksgroepen. Dergelijke werkbeprekingen zijn voor het onderzoeks- en leerproces van de studenten van groot belang.

In vergelijking met de visitatie eerste ronde is het aantal studenten met een thesisjaar sterk afgenomen.

De wijze van beoordeling van de eindverhandeling is goed.

3.2. Stage

Uit de informatie in het zelfevaluatierapport blijkt dat de stages van de opleiding Lichamelijke Opvoeding per afstudeervariant worden georganiseerd. Voor elke variant wordt een totaalpakket van 120 uren stage (de C-uren) voorzien. Voor de varianten Bewegingseducatie en aangepast bewegingsonderwijs, Sporttraining en Fysieke activiteit, fitheid en gezondheid wordt deze stage verdeeld over beide licenties, waarin telkens 60 uren stage geprogrammeerd staat. Aanvullend met 22,5 uren theorie en 30 uren praktische oefening, is de belasting voor de eerste licentie 150 uren, wat instaat voor 5 studiepunten, en voor de tweede licentie 180 uren met 6 studiepunten. Binnen de optie Management staat het volledige pakket 120 uren geprogrammeerd in de tweede licentie. Aangevuld met 15 uren praktische oefeningen komt de belasting neer op 180 uren, waarvoor 6 studiepunten voorzien zijn. De stage binnen de optie Management wordt volledig geprogrammeerd in de tweede licentie. Dit heeft als nadeel dat studenten slecht met één stageplaats en één mentor geconfronteerd worden. De commissie adviseert de opleiding om de stage binnen de optie Sportmanagement te spreiden over de twee licenties.

Per optie is er één verantwoordelijke praktijkassistent aangesteld die instaat voor de organisatie en de opvolging van de stage. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatierapport is de praktijkassistent een specialist uit het veld met een ruime kennis en ervaring in het specifieke domein. De studenten worden gedurende hun stage ook begeleid door een externe mentor. De externe mentor is bij voorkeur licentiaat lichamelijke opvoeding en beschikt over een ruime expertise inzake het specifieke domein.

De beoordeling van de stage wordt samengeteld met de beoordeling van de theorie van de praktische oefeningen, zodat een algemeen punt voor het opleidingsonderdeel wordt bekomen. De beoordeling van de stage is gebaseerd op een aantal aandachtspunten. Lesvoorbereidingen, beoordeling door mentoren, permanente evaluatie, beoordeling van de gegeven les, stagemap en projectvoorstellen zijn aandachtspunten waarmee rekening wordt gehouden bij de beoordeling van de stage.

Oordeel visitatiecommissie

De stage dient volgens de visitatiecommissie één van de sterke punten van elke opleiding Lichamelijke Opvoeding te zijn. Aan de UGent zijn het niveau van de stage en de leerdoelen die de opleiding er mee wenst te bereiken bij de studenten volgens de commissie voldoende. De stage weegt volgens de commissie relatief genomen ook voldoende door binnen de opleiding. Er is echter nog te weinig aandacht voor de kwaliteit en de beoordeling van de stagebegeleider, i.c. externe begeleider. De begeleiding van de stages werd naar aanleiding van het vorige visitatierapport geoptimaliseerd, maar de commissie vindt deze nog steeds te beperkt en ze beveelt aan de begeleiding nog verder uit te werken.

De commissie heeft vastgesteld dat een algemeen stagebeleid ontbreekt aan de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen. De afwezigheid van een stagebeleid vertaalt zich o.m. in de organisatie van de stages. De stage interfereert voor vele studenten immers met andere opleidingsonderdelen. De commissie meent dan ook dat de verschillende afstudeervarianten samen zouden moeten nadenken over vorm, inhoud en organisatie van de stage. Dit kan volgens haar alleen maar positieve gevolgen hebben.

Bij de beoordeling van de stage heeft de opleiding Lichamelijke Opvoeding bijzondere aandacht voor een systeem van permanente evaluatie, wat door de commissie wordt geapprecieerd. De commissie heeft echter wel vastgesteld dat de stage niet op een voor de studenten transparante wijze wordt getoetst.

4. De studenten

4.1. Studentenprofiel en studentenaantallen

De afgelopen 10 jaar is het aantal generatiestudenten in de opleiding Lichamelijke Opvoeding sterk toegenomen. Uit de studentenaantallen in het zelfevaluatie-rapport blijkt dat de opleiding Lichamelijke Opvoeding een licht overwicht kent van mannelijke generatiestudenten. De verhouding man-vrouw bedraagt in de meeste academiejaren 60-40. Verdere analyse van de cijfergegevens in het zelfevaluatie-rapport toont aan dat de opleiding vooral studenten rekruteert uit het Algemeen Vormend Secundair Onderwijs (93%) en leerlingen uit de provincies Oost-Vlaanderen (60,7%) en West-Vlaanderen (31,5%).

Tabel 1³

Totaal aantal studenten Lichamelijke Opvoeding voor de periode
'88-'89 t.e.m. '00-'01

Academiejaar	generatie- studenten ⁴	1 ^{ste} kandidatuur	2 ^{de} kandidatuur	1 ^{ste} licentie	2 ^{de} licentie
'88-'89	26	38	19	18	24
'89-'90	37	53	12	18	19
'90-'91	30	47	17	10	20
'91-'92	36	53	16	18	16
'92-'93	54	77	29	13	22
'93-'94	67	95	30	19	16
'94-'95	72	108	32	23	23
'95-'96	109	145	39	29	28
'96-'97	103	153	62	42	28
'97-'98	113	157	62	62	41
'98-'99	108	151	57	68	55
'99-'00	129	165	66	55	62
'00-'01	114	155	83	63	55

Oordeel visitatiecommissie

De commissie meent dat de instroom in de richting Lichamelijke Opvoeding goed is. Het aantal studenten in de opleiding is de laatste jaren sterk gestegen. De stijging is van dien aard dat de commissie meent dat de omvang van de staf en de accommodatie en de infrastructuur niet aangepast zijn aan de huidige studenten-aantallen.

Verder wijst de commissie er op dat het zelfevaluatie-rapport heel wat beschrijvende gegevens omtrent de studentenpopulatie bevat, maar deze worden niet voldoende geanalyseerd. Zoals reeds eerder aangehaald onder punt 2.1. adviseert de commissie de vakgroep de gegevens met betrekking tot enerzijds kenmerken van instromende studenten en anderzijds slaagcijfers in de eerste kandidatuur, te koppelen aan

3 De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelokaliseerd op het VLIR-secretariaat.

4 Generatiestudent: d.i. studenten die zich voor de eerste keer inschrijven in de eerste kandidatuur van een Vlaamse universiteit.

elkaar. Zo kan de vakgroep een duidelijker beeld krijgen van de karakteristieken van eerste kandidatuurstudenten die slagen dan wel mislukken.

In verband met het profiel van de studenten Lichamelijke Opvoeding, wenst de commissie op te merken dat zij een positief beeld van de studenten kreeg, op basis van de gesprekken die zij met hen voerde. De studenten Lichamelijke Opvoeding zijn actieve en dynamische studenten. Het sociaal contact tussen de studenten onderling is bijzonder positief.

Voor wat betreft het aantal buitenlandse studenten in de opleiding Lichamelijke Opvoeding, had de commissie onvoldoende informatie om hier een goed oordeel over uit te spreken

4.2. Slaagcijfers en rendementen

Tabel 2⁵

Slaagpercentages studenten Lichamelijke Opvoeding voor de periode '88-'89 t.e.m. '99-'00. Verhouding aantal geslaagden t.o.v. het aantal studenten ingeschreven op de rol.

Academiejaar	generatie- studenten ⁶	1 ^{ste} kandidatuur	2 ^{de} kandidatuur	1 ^{ste} licentie	2 ^{de} licentie
'88-'89	37,5	39,5	94,0	100,0	90,0
'89-'90	32,0	38,0	81,5	100,0	84,5
'90-'91	23,0	42,0	88,5	100,0	77,5
'91-'92	42,5	54,0	56,5	94,0	46,0
'92-'93	22,5	29,0	63,0	95,5	82,0
'93-'94	24,5	32,5	76,0	100,0	91,5
'94-'95	33,0	37,0	86,5	96,5	74,5
'95-'96	34,0	42,5	82,5	82,0	86,5
'96-'97	35,5	41,5	90,0	90,5	86,5
'97-'98	37,5	43,5	90,5	87,5	89,5
'98-'99	44,0	46,5	87,5	91,5	93,0
'99-'00	52,0	55,0	90,0	97,0	90,5

5 De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelokaliseerd op het VLIR-secretariaat.

6 Generatiestudent: d.i. studenten die zich voor de eerste keer inschrijven in de eerste kandidatuur van een Vlaamse universiteit.

De gegevens van de interuniversitaire databank lopen ongeveer gelijk met de gegevens waarover de UGent beschikt en die gepubliceerd werden in het zelfevaluatie-rapport. De UGent beschikt i.t.t. de interuniversitaire databank ook over gegevens voor de academiejaren 2000-2001 en 2001-2002. Het percentage geslaagden van de eerste kandidatuur generatiestudenten Lichamelijke Opvoeding (procent berekend op het aantal ingeschreven voor de examens) bedraagt voor de academiejaren 2000-2001 en 2001-2002 respectievelijk 37,4% en 35,5%.

Over een periode van 10 jaar ligt alleen het slaagpercentage voor de generatiestudenten van het academiejaar 1999-2000 boven de 50%. Van 1990 tot 1994 schommelen de slaagcijfers tussen 22 en 42%. In de daaropvolgende jaren schommelen de percentages rond de 35%. In 1998-1999 en 1999-2000 worden slaagcijfers bereikt van boven de 40%.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie stelt vast dat de slaagcijfers van de studenten Lichamelijke Opvoeding in de eerste kandidatuur nogal variëren en zelden boven de 50% liggen. De combinatie van theorie en sport maken van de opleiding Lichamelijke Opvoeding wellicht een moeilijke studierichting. Dit, samen met het onderschatten van de zwaarte van de opleiding door de studenten kunnen mogelijks het lage slaagpercentage verklaren. De commissie adviseert de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen om studenten in de eerste kandidatuur studievaardigheden aan te leren. Haars inziens kunnen studievaardigheden helpen om het slaagpercentage in de eerste kandidatuur te verhogen. De slaagcijfers in het vervolg van de opleiding daarentegen zijn goed (70-90%).

De initiatieven die door de centrale overheid in het algemeen en door de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen in het bijzonder worden genomen om enerzijds abituriënten zo goed mogelijk te informeren over de opleiding Lichamelijke Opvoeding en anderzijds studieduurvertraging zoveel als mogelijk te vermijden worden door de commissie gewaardeerd. Deze initiatieven worden verder in dit rapport besproken (zie 5.2.).

4.3. Gemiddelde studieduur

Uit de informatie uit het zelfevaluatie-rapport blijkt dat van de starters in de eerste kandidatuur Lichamelijke Opvoeding 43,7% het einddiploma behaalt. 61,4% van deze studenten behaalt het diploma licentiaat Lichamelijke Opvoeding in vier jaar, 26,4% in vijf jaar en 12,2% in zes jaar of meer.

Dat betekent dat ongeveer 60% van de uiteindelijk gediplomeerde licentiaten in de Lichamelijke Opvoeding geen studieduuroverschrijding kent.

Oordeel visitatiecommissie

De gemiddelde studieduur is voldoende volgens de visitatiecommissie. Het probleem van het extra scriptiejaar is in vergelijking met de visitatie eerste ronde haast volledig weggewerkt. De commissie apprecieert de inspanningen die hiervoor door de vakgroep werden geleverd.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

De studietijdmeting die uitgevoerd werd in alle studiejaren gebeurde via een retrospectieve bevraging van de studenten over het afgelopen academiejaar. Deze retrospectieve bevraging werd na afloop van het academiejaar 2001-2002 uitgevoerd in alle studiejaren. In hetzelfde academiejaar voerde de opleiding Lichamelijke Opvoeding (in samenwerking met de facultaire cel Onderwijsresearch en –Ontwikkeling) ook een prospectieve meting uit in de eerste kandidatuur.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie is van mening dat een goede en uitgebreide methode van studietijdmeting (zowel retrospectief als prospectief) werd ontwikkeld om de actuele resultaten uit de beperkte retrospectieve metingen te objectiveren.

Volgens de resultaten van de retrospectieve studietijdmetingen ligt de studiebelasting in de tweede licentie te laag. Deze studiebelasting wordt door de studenten waarmee de commissie gesprekken heeft gevoerd evenwel anders ervaren. Met name zijn deze studenten van mening dat de studiebelasting in de tweede licentie te hoog ligt. Dit laatste wordt door de commissie onderschreven.

De verdeling van de studietijd binnen de studiejaren is voldoende. Wel heeft de commissie tot haar verbazing vastgesteld dat, met uitzondering van de eerste kandidatuur, de maximaal te begroten studietijd van 1800 uren niet wordt benut (1755 uren in de tweede kandidatuur, 1744 uren in de eerste licentie en 1700 in de tweede licentie). Verder zijn er geen duidelijk merkbare en algemeen studiebelemmerende factoren aanwezig in de opleiding Lichamelijke Opvoeding.

5.2. Studievoorlichting en -begeleiding

De studievoorlichting aan abituriënten wordt centraal georganiseerd door het Adviescentrum voor Studenten in samenwerking met de faculteiten. De voorlichting gebeurt enerzijds via algemene en specifieke informatiebrochures en anderzijds via deelname aan algemene activiteiten, zoals studie-infobeurzen, en op jaarlijkse infodagen waar het academisch personeel informatie geeft over de opleiding. Ook

vanuit de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen zelf worden verschillende inspanningen gedaan om aankomende studenten voor te lichten. Nog voor het van start gaan van het academiejaar wordt een introductieweek georganiseerd. Tijdens deze week kunnen aankomende studenten kennis maken met de verschillende bewegingsactiviteiten en worden zij voorgelicht over het programma van de 1^{ste} kandidatuur. Ook via het web en een CD-ROM wordt allerlei informatie verstrekt.

Tijdens de studies wordt in de tweede kandidatuur Lichamelijke Opvoeding een informatievergadering georganiseerd waar studenten door het academisch personeel worden geïnformeerd en begeleid bij hun keuze voor de tweede cyclus. Voor studenten die in het kader van het Socrates-programma een deel van hun studieloopbaan in het buitenland willen afleggen organiseert de vakgroep een infovergadering. De topsportstudenten kunnen gebruik maken van sport-, studie-, en examenfaciliteiten. Tot slot kunnen studenten Lichamelijke Opvoeding voor sportmedische begeleiding beroep doen op het Sportmedisch Centrum van het Universitair Ziekenhuis.

Voor de studiebegeleiding kunnen studenten een beroep doen op de diensten van het Adviescentrum voor Studenten en op de diensten van de faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen. Het Adviescentrum voor Studenten organiseert individuele consultaties en groepsbijeenkomsten voor studenten met studie- en studeerproblemen.

Binnen de faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen is een voltijds psycholoog aangesteld voor de studiebegeleiding binnen de faculteit. Deze studiebegeleiding voorziet in individuele begeleiding van studenten met studieproblemen of persoonlijke problemen die het studieproces bemoeilijken. De facultaire studiebegeleider is prioritair gericht op eerste kandidatuurstudenten met studieproblemen. Studenten met psychologische of sociale problemen die een wat langere en diepgaandere begeleiding vragen worden doorverwezen naar gespecialiseerde instellingen.

Bij de facultaire studentenadministratie (FAS) kunnen de studenten terecht voor alle administratieve informatie die op hun studies betrekking heeft. Voor specifieke vakinhoudelijke problemen kunnen de studenten de docenten steeds om verdere uitleg vragen. De vakgroep hanteert hierin een opendeurpolitiek. De kloof tussen docenten en studenten is in de opleiding bijzonder klein, hetgeen de begeleiding van de studenten ten goede komt.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie is van oordeel dat de informatievoorziening naar abituriënten goed verloopt, zowel waar het de inspanningen van de opleiding zelf als deze van de centrale diensten betreft. Er worden inspanningen geleverd om abituriënten te informeren over de opleiding en de zwaarte van de combinatie sport en studie. De commissie waardeert de introductieweek die de opleiding organiseert. Het feit dat een aantal studenten zich heroriënteert na het volgen van deze introductie-

week, bewijst volgens haar het nut ervan. Toch kiezen nog veel studenten voor de opleiding Lichamelijke Opvoeding zonder de zwaarte van de opleiding juist in te schatten. De slaagcijfers aan het eind van de eerste kandidatuur getuigen hiervan. De commissie adviseert de vakgroep om bij de informatievoorziening aan de abiturienten met bovenstaande vaststelling nog meer rekening te houden. Zoals reeds eerder aangehaald, beveelt ze tevens aan in het eerste jaar aandacht te besteden aan de ontwikkeling van studievaardigheden om zo het succes van de studenten te verhogen.

De begeleiding die de studenten Lichamelijke Opvoeding geboden wordt, is in het algemeen voldoende. Voor de structurele begeleiding moeten studenten de eerste stap zetten, maar de nauwe band tussen studenten en docenten lijkt volgens de commissie ervoor te zorgen dat de drempel tot structurele begeleiding laag ligt.

De studiegids, inclusief de informatie die op het internet en de CD-rom te raadplegen is, is voldoende, maar nog voor verbetering vatbaar. Studenten ervaren de curriculummanager als de persoon bij uitstek waar ze met al hun vragen en/of problemen terecht kunnen. De tijdelijke afwezigheid van de curriculummanager werkt negatief voor de studenten voor wat betreft de studiebegeleiding.

6. Afgestudeerden

6.1. Kwaliteit van de afgestudeerden

In de aanloop naar de visitatie organiseerde de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen van de UGent, net zoals ze dat deed in 1995, een enquête onder haar afgestudeerden. Hieruit blijkt onder andere dat de werkloosheid van de afgestudeerden nihil is, en dat licentiaten Lichamelijke Opvoeding frequent tewerkgesteld zijn in het onderwijs. Het aantal afgestudeerden dat een baan vindt in een openbare dienst, de non-profit sector en de universiteit is sinds 1995 sterk toegenomen. Het aantal licentiaten Lichamelijke Opvoeding dat een baan vindt in de privé-sector, inclusief de zelfstandigen, is ten opzichte van 1995 sterk gedaald. Over het algemeen waren de afgestudeerden tevreden over de door hen gevolgde vakken tijdens hun opleiding. Enkel de statistiek- en de managementvakken worden als minder positief beoordeeld. In het zelfevaluatie rapport lezen we verder dat de afgestudeerden tevreden zijn over de verschillende opties, met uitzondering van de optievakken Bewegingseducatie en aangepast bewegingsonderwijs en de stages in de optie "Sportmanagement".

Oordeel visitatiecommissie

Op basis van het gesprek dat zij met de afgestudeerden van de opleiding had, vindt de commissie het niveau van de afgestudeerden goed. De doelstellingen en eindtermen van de opleiding worden in elk geval bereikt. Getuige daarvan is ook het relatief groot aantal studenten dat wordt tewerkgesteld in het onderzoek.

6.2. Waardering van de afgestudeerden vanuit het beroepenveld

Het bleek voor de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen zeer moeilijk om het werkveld te bevragen over de kwaliteit van de afgestudeerden. De commissie beschikt dan ook over onvoldoende informatie om hier een oordeel over uit te spreken.

De afgestudeerden waarmee de commissie heeft gesproken zijn tevreden over de genoten opleiding Lichamelijke Opvoeding. Meer in het bijzonder zijn ze ingenomen over de wetenschappelijke bagage die ze meekregen tijdens hun opleiding.

Een doordacht en doelgericht alumni beleid ontbreekt voorsnog aan de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen. De commissie is van oordeel dat de afgestudeerden op een structurele wijze dienen betrokken te worden bij de organisatie van de opleiding.

7. Opleiding als organisatie

De opleiding Lichamelijke Opvoeding is één van de zeven opleidingen aan de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen van de Universiteit Gent. De opleiding biedt vier afstudeervarianten aan, nl. Sporttraining, Bewegingseducatie en aangepast bewegingsonderwijs, Fysieke activiteit, fitheid en gezondheid en Sportmanagement. De opleiding wordt vooral georganiseerd door de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen, die 82% van het onderwijs levert. Het overige onderwijs wordt geleverd door andere vakgroepen uit andere faculteiten. Blijkens de informatie in het zelfevaluatierapport is de vakgroep tevreden tot een grotere faculteit te behoren omwille van a) de onderwijsondersteunende structuren van de faculteit en b) de functie die de faculteit vervult als gangmaker van inhoudelijke en organisatorische samenwerking tussen opleidingen.

De spil van de onderwijsorganisatie is de opleidingscommissie Lichamelijke Opvoeding. De opleidingscommissie Lichamelijke Opvoeding is verantwoordelijk voor de organisatie en de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding Lichamelijke Opvoeding. De opleidingscommissie heeft een adviserende bevoegdheid ten aanzien van de Faculteitsraad en de KwaliteitsCel Onderwijs. Deze laatste heeft een superviserende, coördinerende en ondersteunende rol binnen de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie is van oordeel dat de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen zeer goed en zelfstandig functioneert binnen de Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen. De commissie beoordeelt de sterke koppeling tussen de opleiding Lichamelijke Opvoeding met één vakgroep als zeer goed. Ze vindt dat

de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen en de opleiding Lichamelijke opvoeding internationaal een voorbeeldfunctie kunnen vervullen voor wat betreft de organisatie van het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding. Het advies van de visitatiecommissie eerste ronde om de toenmalige vakgroepen 'Bewegingsleer en Sportpedagogiek' en 'Kinantropometrie' samen te voegen werd goed opgevolgd.

De commissie heeft vastgesteld dat de organisatiestructuur van de opleiding helder is voor de betrokkenen. De advies- en beslissingsorganen, in het bijzonder de opleidingscommissie Lichamelijke Opvoeding, zijn effectief. De opleidingscommissie Lichamelijke Opvoeding kent duidelijk de sterke en de zwakke punten van de opleiding Lichamelijke Opvoeding, voor de zwakke punten voert de opleidingscommissie een remediëringsbeleid.

De praktische uitwerking van de onderwijsorganisatie en de communicatie met de studentengemeenschap en met alle bij de opleiding betrokken lesgevers, wordt waargenomen door de curriculummanager. De commissie heeft vastgesteld dat de afwezigheid van een fulltime curriculummanager een aantal organisatorische problemen met zich meebrengt en leidt tot een niet optimale communicatie met de studenten. De commissie adviseert de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen deze functie zo spoedig mogelijk in te vullen.

De omvang van de middelen voor de opleiding is, zeker in het licht van de groeiende studentenaantallen, te beperkt.

8. Gebouwen en infrastructuur

Betreffende de gebouwen en de infrastructuur waarvan de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen gebruik maakt, kan een onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds de Campus HILO⁷-GUSB⁸ aan de Watersportbaan en anderzijds de externe locaties. De Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen is gehuisvest in Campus HILO en neemt in opdracht van de faculteit het dagelijks beheer van deze accommodatie waar. Binnen dezelfde site is de sportaccommodatie van het GUSB ingeplant. De GUSB valt onder de centrale dienst Directie Studentenvoorzieningen. De opleiding Lichamelijke Opvoeding is de prioritaire gebruiker van de GUSB-infrastructuur. De meeste lessen en de praktische oefeningen gaan door op Campus HILO-GUSB. Lessen aan grote groepen (vooral de colleges in de eerste kandidatuur) en practica die een gespecialiseerde infrastructuur vereisen gaan door in accommodatie buiten de campus HILO-GUSB. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport zijn deze externe accommodaties behoorlijk uitgerust maar hebben ze voor de studenten een grote verplaatsingstijd als nadeel.

7 Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding

8 Gents Universitair Sportbeheer

Oordeel visitatiecommissie

Campus HILO is 40 jaar oud en heeft in de loop van de jaren geen noemenswaardige veranderingen ondergaan. De commissie vindt de accommodatie verouderd en niet aangepast aan de grootte van de studentenpopulatie. De Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen poogt wel de beschikbare accommodatie optimaal te benutten, door onder meer selectief gemeentelijke en private sport- en recreatievoorzieningen te huren.

De omvang en de kwaliteit van de eigen bibliotheekvoorzieningen zijn goed. De omvang en de kwaliteit van het boeken- en tijdschriftenbestand zijn goed. De vakgroep is niet verantwoordelijk voor de PC-klas, waardoor geen softwareprogramma's kunnen geïnstalleerd worden die van belang zijn voor het onderzoek dat studenten verrichten in het kader van hun eindverhandeling. De zelfstudieruimte die in 1996 door de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen werd opgericht en die bestaat uit een PC-klas, bibliotheekvoorzieningen en een multimediale eenheid is, volgens de visitatiecommissie een interessant initiatief dat evenwel in het licht van de studentenaantallen te klein en te beperkt lijkt.

9. Personeel en personeelsbeleid

Oordeel visitatiecommissie

De omvang van het personeelsbestand is verbeterd: vooral wat AAP betreft merkt de commissie een inhaalslag tegenover de vorige visitatie. Deze personeelsexpansie is gericht op zowel het onderwijs (via toename praktijkassistenten) als op het onderzoek (via toename assistenten).

De omvang van de staf in verhouding tot het studentenaantal is echter onvoldoende. De vakgroep beschikt over te weinig personele middelen in verhouding met de grote studentenaantallen. De commissie heeft wel tot haar genoegen vastgesteld dat de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen een beleid ter zake ontwikkelt. Elk jaar worden in het facultair personeelsbeleidsplan uitbreidingen bepleit.

De verhouding deeltijds en voltijds personeel is goed. De opleiding beschikt over relatief veel deeltijds personeel, maar dit zijn hoofdzakelijk praktijkassistenten. De man-vrouw verhouding van het personeel verbonden aan de opleiding is goed, zonder dat de opleiding een gelijkkansenbeleid voert. Voor wat betreft de leeftijdsstructuur stelt de commissie vast dat de leeftijdscategorie 50-59 jaar van het ZAP oververtegenwoordigd is, waardoor in de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen op korte termijn veel ZAP-leden op emeritaat zullen gaan. De commissie heeft vastgesteld dat de vakgroep geen beleid voert ten aanzien van de problematiek van de vergrijzing van de staf.

De wetenschappelijke kwaliteit van de staf is voldoende, ook de waaier aan wetenschappelijke specialisaties van het academisch personeel is voldoende in verhouding tot de zwaartepunten binnen de opleiding. De wetenschappelijke kwaliteit van de afstudeerrichting 'Bewegingseducatie' vindt de commissie evenwel onvoldoende. Ook voor de afstudeerrichting 'Sportmanagement' kan deze beter, maar inmiddels is hieraan beleid gekoppeld en werden maatregelen genomen ter verbetering (zie 11).

De didactische kwaliteiten van de staf zijn over het algemeen voldoende. De commissie acht het verder positief dat de opleiding ook aandacht besteedt aan innovatieve onderwijsvormen. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport worden de onderwijsprestaties van de ZAP-leden wel geëvalueerd, maar bij bevorderingen weegt dit nog niet zo zwaar door. De commissie merkt op dat er op campus HILO een goede sfeer heerst en een nauwe samenwerking tussen de docenten is. Ook de relatie tussen studenten en docenten is goed.

De verhouding van de verschillende taken (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening) is ongunstig voor het academisch personeel. Het ZAP-kader kende in de voorbije zes jaar een eerder beperkte uitbreiding en wordt nog steeds geconfronteerd met een grote onderwijsbelasting. Een uitbreiding van het ZAP-kader moet de onderwijsbelasting van de ZAP-leden reduceren. Dit zal de kwaliteit van het onderwijs ten goede komen en de ZAP-leden toelaten meer tijd te besteden aan onderzoek. Tot slot heeft de commissie met genoegen vastgesteld dat alle assistenten 50% van hun tijd besteden aan hun doctoraatsonderzoek.

10. Internationalisering

Het aantal uitgaande studenten is blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport gestegen. Voor de academiejaren 1998 tot 2001 bedroeg het aantal uitgaande studenten 3 of 4. In het academiejaar 2001-2002 stuurde de vakgroep 9 studenten uit. De uitgaande studenten Lichamelijke Opvoeding gaan hoofdzakelijk in de eerste licentie op uitwisseling, soms in de tweede licentie. Gemiddeld verkrijgen uitgaande studenten 2 a 3 partiële equivalenties, wat gelijk is aan 4 tot 6 studiepunten.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie stelt vast dat de internationalisering van de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de UGent voldoende is, maar desalniettemin verbeterd en verder uitgewerkt kan worden.

Zowel studenten als docenten erkennen de meerwaarde van uitgaande studentenmobiliteit. De commissie vindt dat nog steeds een te beperkt aantal studenten gebruik maakt van de mogelijkheden in het kader van uitgaande studentenmobiliteit. Daarnaast constateert zij dat het rendement van de

studiemobiliteit in het aantal studiepunten te beperkt is. Het lage aantal aan uitgaande studenten kan waarschijnlijk verklaard worden doordat studenten onvoldoende studie-equivalenties kunnen bekomen voor opleidingsonderdelen gevolgd aan buitenlandse gastinstellingen, wat voor de betrokken studenten een extra studiedruk met zich meebrengt. Volgens de commissie kan de begeleiding van de uitgaande studenten en de communicatie tussen de gastinstelling en de thuisinstelling verbeterd worden. Om de uitgaande studentenmobiliteit te verbeteren adviseert de commissie de opleiding de studenten beter te coachen bij het samenstellen van een 'learning agreement'⁹ of om studenten te stimuleren het onderzoek in het kader van hun eindverhandeling aan een buitenlandse gastinstelling te verrichten en zo het rendement in studiepunten te verhogen. De commissie heeft vernomen dat in het kader van de implementatie van de bama-structuur studenten zullen gestimuleerd worden hun stage en/of eindverhandeling te koppelen aan een buitenlandse studieperiode.

De mobiliteit van docenten vindt de commissie onvoldoende. Docentenmobiliteit moet in de nabije toekomst gestimuleerd worden. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport blijkt ook dat bij individuele ZAP-leden er een beperkt aanbod is aan participatie binnen internationale netwerken en zijn er beperkte formele samenwerkingsverbanden aangaande onderwijsactiviteiten.

11. Onderzoekscaponeent van het onderwijs

Het onderzoek van de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen concentreert zich in vier grote onderzoekslijnen. Deze zijn: 1) Fysieke activiteit, fitheid en gezondheid; 2) Bewegingsleer; 3) Inspanningsfysiologie en trainingsleer; en 4) Bewegingseducatie. Deze vier onderzoekslijnen bestrijken een groot deel van de opleiding.

In het competentiemodel (zie 1.) dat de opleiding hanteert is er expliciete aandacht voor onderzoekscaponeenties, met de daarbij horende onderzoeksvaardigheden. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport tracht de opleiding Lichamelijke Opvoeding de studenten te scholen tot actief lerend onderzoeker, ze te leren terugkoppelen vanuit onderzoek naar professioneel handelen en ze te leren hun wetenschappelijke houding in de dagelijkse praktijk toe te passen.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie is van oordeel dat de onderzoeksfilosofie van de opleiding Lichamelijke Opvoeding goed is. Ze acht het positief dat deze expliciet wordt beschreven in het competentiemodel van de vakgroep.

⁹ Het individueel studieprogramma aan een buitenlandse gastinstelling wordt vastgelegd in een 'learning agreement'. Deze overeenkomst wordt opgesteld door de student en de departementaal contactpersoon internationalisering.

De commissie heeft waardering voor de inspanningen die de vakgroep levert met betrekking tot het onderzoek van het personeel verbonden aan de opleiding Lichamelijke Opvoeding te Gent. De onderzoekskwaliteit is duidelijk verbeterd in vergelijking met de visitatie eerste ronde. De onderzoekskwaliteit van de onderzoekslijn “Bewegingseducatie” acht de commissie echter onvoldoende. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd is wel naar voren gekomen dat de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen een beleid voor deze problematiek aan het ontwikkelen is. Het beleid ten aanzien van de onderzoekskwaliteit van de onderzoekslijn “Sportmanagement” is goed ingezet. Deze onderzoekslijn wordt opgebouwd vanuit een samenwerking tussen de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen en de vakgroepen Management & Organisatie en Marketing van de faculteit Economie en Bedrijfskunde.

De onderzoeksomvang van het AAP is in tegenstelling tot de visitatie eerste ronde uitgebreid. De onderzoeksomvang van het ZAP is voldoende, maar nog te beperkt. De grote onderwijsomvang van het ZAP is hiervan waarschijnlijk een oorzaak.

De actieve betrokkenheid van de studenten bij het onderzoek is goed. Doch vindt de commissie dat studenten nog te weinig participeren aan werkbesprekingen van onderzoeksgroepen.

12. Interne kwaliteitszorg

Een aantal organen bepaalt hoe de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de UGent concreet vorm krijgt in al haar aspecten. De belangrijkste hiervan wat betreft de kwaliteitszorg van het onderwijs zijn de opleidingscommissie Lichamelijke Opvoeding, de KCO (KwaliteitsCel Onderwijs) en de ORO (facultaire Cel Onderwijsresearch en Ontwikkeling). Hun rol werd reeds eerder besproken onder punt 7.

In het kader van de evaluatie van het onderwijs worden jaarlijks vragenlijsten (zowel voor de theoretische vakken als voor de sportdisciplines) opgesteld door de KCO en afgenomen onder de studenten. De resultaten van de onderwijzevaluatie worden door de KCO in een syntheserapport vastgelegd voor elk opleidingsonderdeel dat door de studenten werd geëvalueerd. Dit rapport wordt niet alleen aan de betrokken docent bezorgd, maar eveneens aan de vakgroepvoorzitter en aan de voorzitter van de opleidingscommissie. De resultaten van de evaluaties van de sportdisciplines worden doorgenomen met de betrokken praktijkassistenten en de verantwoordelijke ZAP-leden.

De aanbevelingen van de visitatiecommissie eerste ronde werden bestudeerd door de geëigende structuren die voorstellen ter verbetering van het onderwijs uitwerkten en opvolgden. De tweede visitatieronde werd voorbereid door een zelfevaluatiecommissie waarin alle geledingen actief betrokken waren. Ter voorbereiding van de tweede visitatieronde werden enquêtes uitgevoerd bij de actuele studentenpopulatie (het studententevredenheidsonderzoek) en bij de oudstudenten.

In het kader van de onderwijsprofessionalisering volgden reeds verschillende lesgevers in de opleiding Lichamelijke Opvoeding docententrainingen die georganiseerd worden in samenwerking met de Vakgroep Onderwijskunde.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie is van oordeel dat procedures voor curriculumherziening en –innovatie goed verlopen. De bij de interne kwaliteitszorg betrokken raden en commissies functioneren goed. De betrokkenheid van de studenten in deze gremia is goed. De visitatiecommissie heeft tijdens haar bezoek de kans gehad om een gesprek te voeren met de studentenvertegenwoordigers in de opleidingscommissie. Deze studenten zijn van mening dat ze serieus worden genomen in de opleidingscommissie en dat ze medebesluitvormers zijn. De doorstroom van informatie van studenten naar hun achterban lijkt volgens de visitatiecommissie goed te verlopen. Wel vindt ze dat oud-studenten op een structurele wijze moeten betrokken worden bij het beleid van de opleiding Lichamelijke Opvoeding.

De procedure voor de onderwijsevaluatie verloopt goed. Ook hier worden de studenten goed betrokken. De terugkoppeling van de concrete opvolging van de resultaten uit de onderwijsevaluaties naar alle studenten kan volgens de visitatiecommissie evenwel verbeterd worden.

Verder is er volgens de visitatiecommissie goede aandacht voor onderwijsprofessionalisering. Ook acht de visitatiecommissie het positief dat binnen de opleiding Lichamelijke Opvoeding initiatieven worden ontwikkeld in verband met onderwijsinnovatie, zoals bijvoorbeeld het Commenius-project en de operationalisatie van de multimediale unit. De visitatiecommissie betreurt evenwel dat de opleiding nog niet beschikt over een elektronische leeromgeving. Ze vernam dat voor de implementatie ervan wordt gewacht op een beslissing van de academische overheid en centrale ondersteuning.

Opvolging visitatie eerste ronde

De visitatiecommissie merkt op dat de procedurele opvolging van de vorige visitatie zeer goed verliep. De aanbeveling om de twee vakgroepen¹⁰ tot één vakgroep samen te voegen, werd door de vakgroepen opgevolgd. Zowel het academisch personeel als de commissie zijn tevreden over deze operatie. De commissie waardeert de open en enthousiaste houding van de opleiding ten aanzien van uitdagingen voor de toekomst. Ook werd in het programma van de opleiding Lichamelijke Opvoeding een beter evenwicht gerealiseerd tussen humaan wetenschappelijke en medisch-biologische opleidingsonderdelen.

¹⁰ 'Bewegingsleer en Sportpedagogiek' en 'Kinantropometrie'

Zelfevaluatie-rapport

Het zelfevaluatie-rapport dat de opleiding naar aanleiding van de visitatie heeft geschreven, wordt zeer gewaardeerd door de visitatiecommissie. Het rapport is haars inziens zeer helder en kritisch. Het is goed leesbaar en gedetailleerd onderbouwd. Uit het rapport komt tot uiting dat de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen een duidelijk beeld van haar sterke en haar zwakke punten heeft. Uit de gesprekken die de visitatiecommissie tijdens het visitatiebezoek met leden van het academisch personeel, studenten en afgestudeerden kon voeren, kon de commissie besluiten dat het zelfevaluatie-rapport door een breed publiek wordt gedragen.

13. Bamastructuur

De opleiding Lichamelijke Opvoeding en de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen zijn al intensief bezig geweest met de voorbereiding van de bachelor-masterstructuur waarbij de opleiding zich van een 2 + 2 systeem (2 jaar kandidatuur en 2 jaar licentiaat) omvormt naar een 3 + 1 systeem (3 jaar bachelor en 1 jaar master). Volgens het voorstel van de Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen kunnen studenten na het volgen van een studieprogramma van 180 studiepunten een Bachelor in Bewegings- en sportwetenschappen behalen. De master omvat een studieprogramma, dat vier afstudeervarianten bevat, van 60 studiepunten en leidt tot het diploma van Master in Bewegings- en sportwetenschappen. Aanvankelijk stelde de vakgroep een masterprogramma voor van 90 studiepunten, maar dit voorstel werd niet weerhouden door de academische overheid.

De vakgroep wenst ook twee master-na-masters in te richten, i.c. 'Onderzoek in Bewegingswetenschappen' en 'Sport policy and Olympics'. Blijkens de informatie die de commissie heeft ontvangen wenst de eerste master na master 'Onderzoek in Bewegingswetenschappen', in te spelen op de maatschappelijke nood aan bewegingswetenschappers die door extra verdieping in wetenschappelijk onderzoek in staat zijn om autonoom onderzoek te begeleiden en uit te voeren. De tweede master na master 'Sport policy and Olympics' wenst tegemoet te komen aan de maatschappelijke nood aan hoger opgeleiden die complexe professionele opdrachten in een multidisciplinaire "sport"omgeving aankunnen. Deze master na master telt net als de andere master na master 60 studiepunten en wordt volledig in het Engels aangeboden.

Er is waardering van de commissie over de enthousiaste voorstellen van de vakgroep betreffende de implementatie van de voorgestelde bamastructuur.

Vrije Universiteit Brussel

“De opleiding Lichamelijke Opvoeding binnen de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie”

De faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie van de VUB organiseert, naast drie voortgezette opleidingen, twee basisopleidingen, waaronder de vierjarige academische opleiding tot licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding.

1. Onderwijs en opleidingsprofiel, doelstellingen en eindtermen

Volgens het zelfevaluatierapport¹¹ Lichamelijke Opvoeding van de Vrije Universiteit Brussel (VUB) is de opleiding opgebouwd rond een aantal kernwoorden die de onderwijsvisie van de opleiding bepalen. Deze kernwoorden zijn:

- Pluralistisch: respect voor iedere levensbeschouwing en in onderwijs/onderzoek uitgaan van de beginselen van het Vrij Onderzoek;
- Progressief en perspectiefvol: inspelen op maatschappelijke en gemeenschappelijke evoluties om optimaal te kunnen inspelen op de beroepsrelevantie en academische competenties;
- Professioneel en praktijkrelevant: via professionele begeleiding de link leggen tussen wetenschappelijke kennis, vaardigheden in het beroepenveld en attitudes in de dagelijkse praktijk;
- Productief en projectontwikkeling: voorrang geven aan onderzoeksprojecten en –producten die voor het eigen onderwijs een meerwaarde hebben;
- Planmatig: weloverwogen, systematisch werken aan kwaliteitscontrole en onderwijsvernieuwing;

¹¹ Vrije Universiteit Brussel, Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie, *Zelfevaluatierapport opleiding Lichamelijke Opvoeding VUB*, Januari 2003.

- Participatie en persoonlijke begeleiding: inspraak in het beleid en individuele aandacht voor alle studenten, inclusief deze met specifieke noden;
- Permanente vorming voor professionelen: o.a. via IDLO¹² en IPAVUB¹³ een aanbod voor de afgestudeerden creëren dat inspelt op de actuele behoeften in het veld.

De algemene doelstelling van de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de VUB wordt door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie geformuleerd als: “De studenten moeten in staat zijn wetenschappelijke onderbouwde (bege-)leiding te kunnen geven aan de ontwikkeling, verbetering, invoering, uitvoering en begeleiding van programma’s in de setting van de bewegingsopvoeding en –behandeling. Daarnaast dienen zij ook onderzoek te kunnen uitvoeren naar de werking en het effect van bewegings- en beleidsprogramma’s.” Deze algemene doelstelling wordt vertaald in basiscompetenties per afstudeervariante, i.c. Fitheid & gezondheid, Sportmanagement, Bewegingsagogiek & bewegingsrecreanten, en Training en coaching. Verder wordt de algemene doelstelling ook vertaald voor de verschillende opleidingsonderdelen.

De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie maakt gebruik van vier categorieën eindtermen om de studiejaren en de afstudeervarianten concreet vorm te geven. De vier categorieën eindtermen vormen de basis voor de profilering van de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de VUB. Deze vier categorieën zijn:

- A. Kennis van en inzicht in de effecten van sport en bewegen voor de mens en de maatschappij: bewegingswetenschappen.
- B. Vaardigheden, kennis en inzicht om programma’s uit een representatieve groep van toepassingsgebieden kunnen analyseren, plannen, implementeren en evalueren wat betreft (bege)leiding.
- C. Wetenschappelijke informatie opzoeken, analyseren, interpreteren en vertalen naar de gebruiker, alsook een onderzoeksopzet realiseren.
- D. Attitude en zelfreflectie: initiatief en verantwoordelijkheid nemen, creativiteit, samenwerken, groep leiden; kritisch terugblikken op eigen ervaring, kennis en attitude en zich (indien relevant) kunnen heroriënteren.

De eindtermen A en C, die zowel in het eerste als het tweede cyclusprogramma aan bod komen, onderscheiden de academische opleiding Lichamelijke Opvoeding ten opzichte van een beroepsopleiding aan de hogescholen. Daar waar de eindtermcategorieën A en C doorheen de gehele opleiding aandacht krijgen, zijn de eindtermcategorieën B en D typerend voor de opbouw van het tweede cyclusprogramma.

12 Interfacultair Departement voor Lerarenopleiding.

13 Instituut voor Post Academische vorming VUB.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt dat de doelstellingen en de eindtermen duidelijker zijn geformuleerd in het zelfevaluatie-rapport, in vergelijking met de visitatie eerste ronde. Niettemin merkt ze op dat de doelstellingen en eindtermen nog onvoldoende uitgekristalliseerd zijn en nog steeds niet voldoende geïmplementeerd zijn in het onderwijs. Verder heeft de commissie geconstateerd dat de doelstellingen en eindtermen onvoldoende gekend zijn bij de studenten. Volgens haar komt dit doordat de doelstellingen en eindtermen te algemeen zijn geformuleerd waardoor ze niet eenduidig gecommuniceerd worden. Ze moedigt de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan om de doelstellingen en eindtermen nog doordachter te vertalen in het programma.

Voorts is er voldoende overeenstemming tussen de door de opleiding geformuleerde doelstellingen en eindtermen en het door de commissie geformuleerde referentiekader. Wel vindt de commissie dat de sport- en bewegingspraktijk onvoldoende tot uiting komt in de vier categorieën van eindtermen. Ook de eindtermen “kritische zin en zelfreflectie” zouden volgens de commissie explicieter kunnen beschreven worden in het zelfevaluatie-rapport. De doelstellingen die door de opleiding werden geformuleerd, vindt de commissie typerend voor een academische opleiding, zoals ook wordt aangegeven in het zelfevaluatie-rapport.

De commissie heeft vastgesteld dat er in de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de VUB aandacht is voor competentieontwikkeling. Deze wordt vooral gerealiseerd in het –door de commissie gewaardeerde– onderwijsvernieuwingproject ‘portfolio’ van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie. Dit onderwijsvernieuwingproject wordt verder in het rapport besproken (zie 12.).

Tot slot vindt de visitatiecommissie dat de onderwijskundige principes voldoende zijn afgestemd op de vooropgestelde doelen en eindtermen. Wel adviseert ze de opleiding om haar onderwijskundige principes verder inhoudelijk en organisatorisch uit te werken.

2. Programma

2.1. Opbouw en inhoud van het programma

Zoals uit het zelfevaluatie-rapport blijkt werd het programma van de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de VUB hervormd na de visitatie eerste ronde. Het nieuwe programma werd door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie geïmplementeerd vanaf het academiejaar 1999-2000. Studenten dienen in het nieuwe programma in de tweede cyclus te kiezen uit volgende vier afstudeervarianten: Fitheid & gezondheid, Sportmanagement, Bewegingsagogiek & bewegingsrecreanten, en Training en coaching.

Blijkens de informatie in het zelfevaluatie-rapport wordt met het nieuwe programma naar een beter evenwicht tussen de humaan-wetenschappelijke opleidingsonderdelen en de exacte wetenschappen gestreefd. In het nieuwe programma kunnen studenten reeds vanaf de eerste licentie kiezen uit de verschillende afstudeervarianten. De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie biedt vier afstudeervarianten aan aan de studenten Lichamelijke Opvoeding. In vergelijking met het vroegere programma werd de afstudeervariant "Bewegingsagogiek voor andersvaliden" geschrapt. Dit is in overeenstemming met het advies van de visitatiecommissie eerste ronde. In vergelijking met het vroegere programma is verder ook het aantal opleidingsonderdelen dat studenten Lichamelijke Opvoeding samen volgen met de studenten Kinesitherapie verminderd.

Het nieuwe programma wil de studenten in de eerste cyclus eerder een brede wetenschappelijke basisvorming geven, gekoppeld aan een ruim pakket aan bewegingsvorming. Van de eerste licentie wordt dan, in de diverse afstudeervarianten, ingegaan op kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn in het werkveld. Deze vaardigheden worden gekoppeld aan wetenschappelijk inzicht, zelfbeeld en sociale vaardigheden.

Tijdens de opleiding Lichamelijke Opvoeding zijn er drie geïntegreerde werkperiodes (GWP's) voorzien voor de studenten. De GWP verwijst naar de periode in het curriculum waar er projectgeoriënteerd gewerkt wordt. Blijkens de informatie in het zelfevaluatie-rapport is het basisconcept van deze GPW's het aanbieden van doelgerichte leermomenten in een sociale context gedurende een bepaalde periode waarbij studenten actief worden betrokken in de organisatie en/of begeleiding van medestudenten. De drie GWP's zijn: recreatie- en revalidatiesporten, watersporten en wintersporten. De GWP recreatie- en revalidatiesporten is geprogrammeerd in de eerste kandidatuur, de GWP watersporten in de eerste licentie en de GWP wintersporten in de tweede kandidatuur, de eerste en de tweede licentie.

Oordeel visitatiecommissie

Naar de mening van de visitatiecommissie zijn de sequentiële opbouw en de coherentie van het programma voldoende. Het programma sluit, gezien de open toegang van het Vlaams hoger onderwijs, als dusdanig niet expliciet aan bij de karakteristieken van de instroom, maar de opleiding organiseert verschillende activiteiten (onthaalweek, introductieweek en brugklassen) om de studenten zo snel mogelijk op een gelijk beginniveau te brengen. Deze activiteiten worden door de commissie gewaardeerd en ze worden verder in het rapport besproken (zie 5.2.).

Het niveau van de opleiding in zijn totaliteit vindt de commissie voldoende. Het programma sluit haars inziens in het algemeen ook voldoende aan bij recente ontwikkelingen in het wetenschapsgebied. Verder heeft de commissie vastgesteld dat het aandeel aan humaan wetenschappelijke opleidingsonderdelen in het programma is toegenomen ten opzichte van de vorige visitatie. Deze evolutie wordt door haar gewaardeerd, maar ze is van oordeel dat deze opleidingsonderdelen nog

te weinig sportgerelateerd zijn en te weinig onderbouwd worden door eigen onderzoek. De commissie heeft tevens geconstateerd dat de opleiding zich in de eerste cyclus duidelijk profileert door een relatief groot pakket aan biomedische opleidingsonderdelen aan te bieden.

De commissie vindt dat er in het programma voldoende aandacht is voor het bijbrengen van onderzoeksattitudes en onderzoeksvaardigheden. Ze vindt het positief dat studenten doorheen de opleiding Lichamelijke Opvoeding dikwijls geconfronteerd worden met onderzoekstaken (vb.: literatuur opzoeken, labo-werk, etc.) en dat de eindverhandelingen aansluiten bij de onderzoekslijnen van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie. De commissie heeft verder vastgesteld dat er via verschillende werkvormen aandacht is voor het bijbrengen van communicatievaardigheden, maar dat deze aandacht nergens op schrift staat. Hetzelfde geldt voor ICT-vaardigheden. Verder vindt de commissie dat het programma goed aansluit bij recente ontwikkelingen in het beroepsveld. Ze waardeert tevens het multidisciplinaire karakter van de opleiding en de aandacht die er bijvoorbeeld is voor sportethiek en sportrecht.

Uit de gesprekken die de commissie had met studenten en afgestudeerden kon ze afleiden dat er inhoudelijke overlap heerst tussen de afstudeervarianten. Ze adviseert om het aantal afstudeervarianten in te perken of om na te gaan welke de overlap is tussen de afstudeervarianten en deze weg te werken. De commissie heeft geconstateerd dat in het kader van de bachelor-master omvorming plannen bestaan om het aantal afstudeervarianten te verminderen.

Tot slot vindt de commissie de GWP 'recreatie- en revalidatiesporten' een heel interessant initiatief. Door de GWP te programmeren in de eerste kandidatuur ontwikkelen studenten hun sociale contacten. Verder biedt deze GWP een brede waaier aan sporten aan aan de studenten. De commissie vindt het aandeel van de GWP 'wintersport' echter te groot in het programma. Ook de afgestudeerden onderschrijven dit. De afgestudeerden waarmee de commissie een gesprek heeft gevoerd vinden deze GWP "plezant", doch weinig relevant voor de latere beroepspraktijk.

2.2. Onderwijsleersituatie

Blijkens de informatie in het zelfevaluatierapport wordt in de kandidaturen vooral gebruik gemaakt van cursusnota's. Docenten worden ook centraal gestimuleerd een eigen cursus te maken en deze door de cursusdienst te laten uitgeven. De cursussen zijn voor de eerste kandidatuurstudenten gratis.

In de licentiejaren wordt vooral gebruik gemaakt van zowel Nederlandstalige als Engelstalige boeken en artikels. Het gebruik van CD-roms en internet blijkt eerder uitzonderlijk, terwijl video's wel vrij regelmatig als studiemateriaal aan bod komen. In het geval van anatomie wordt gebruik gemaakt van preparaten, plastinaten en complete kadavers.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt de aansluiting van de werkvormen en –middelen bij de doelstellingen en eindtermen voldoende. Zij is met name positief over de aandacht die de opleiding besteedt aan het zelfstandig leren van de studenten. De verhouding tussen zelfstudie en contacturen acht de commissie voldoende. Met het portfolio-project werd een goede aanzet gegeven om het aandeel aan zelfstandig leren van studenten nog uit te breiden. De commissie is van oordeel dat de kwaliteit van de lesgevers over het algemeen goed is te noemen.

De kwaliteit van het studiemateriaal is variabel, maar globaal genomen voldoende. De commissie wijst de opleiding er op dat een aantal handboeken dat wordt gebruikt in het kader van de theorie van de praktijkvakken verouderd is.

2.3. Toetsing en evaluatie

De evaluatie van de opleidingsonderdelen in de opleiding Lichamelijke Opvoeding gebeurt, zoals in het zelfevaluatierapport beschreven staat, hoofdzakelijk aan de hand van schriftelijke examens. Studenten beschikken over de mogelijkheid om hun cijfer op het examen al dan niet te verhogen door na het schriftelijk examen deel te nemen aan een mondelinge examen.

In de tweede cyclus neemt het aantal schriftelijke examens (met mogelijkheid tot mondelinge verderzetting) af ten voordele van seminariewerk en jaarwerk. De faculteit geeft in het zelfevaluatierapport twee verklaringen aan voor deze afname. In de eerste plaats komt dit doordat de studentenaantallen kleiner zijn dan in de eerste cyclus en ten tweede is de afname te verklaren doordat in de tweede cyclus vooral gepeild wordt naar kennis en inzicht.

Oordeel visitatiecommissie

Zich baserend op de examenvragen die de commissie kon inkijken, meent zij dat het niveau en de relatieve moeilijkheidsgraad ervan in het algemeen goed zijn en in overeenstemming met de leerinhouden. Het portfolio-project en het leerling-volgsysteem worden door de commissie geapprecieerd. Ze vindt de schriftelijke examens met mogelijkheid tot mondelinge verderzetting een interessante vorm van toetsing. De functionaliteit van de gebruikte examenvormen is voldoende. De commissie is echter van mening dat in het licht van de werklast (zie 8.), het aantal mondelinge examens aan de hoge kant ligt in de opleiding.

Voor wat betreft de organisatie van toetsen en examens, meent de commissie dat deze in het kader van de implementatie van het semestersysteem nog niet optimaal is. Tot slot merkt de commissie op dat het te verwachten niveau van de sportpraktijk wel duidelijk is voor de docenten, maar niet steeds duidelijk is voor de studenten. Ze adviseert de opleiding dan ook om de criteria voor de evaluatie van de sportpraktijk transparanter te maken.

3. Eindverhandeling en stage

3.1. Eindverhandeling

De eindverhandeling heeft in de opleiding Lichamelijke Opvoeding een relatief gewicht van 17 studiepunten, die in het laatste jaar van de opleiding door de studenten verworven worden.

Blijkens de informatie uit het zelfevaluatierapport moeten studenten met de inhoud van hun eindverhandeling het bewijs geven dat ze na vier jaar studie een wetenschappelijke synthetische visie hebben ontwikkeld en deze op een kritische manier kunnen weergeven. Uit het werk moet ook blijken dat de studenten een onderzoeksprobleem op een persoonlijk en wetenschappelijk verantwoorde wijze kunnen aanpakken. Volgende inhoudelijke elementen moeten in ieder geval aanwezig zijn in de eindverhandeling: probleemstelling en literatuurstudie, overzicht van de gebruikte onderzoeksmethodes, het proces van statistische analyse, het proces van inductie en besluiten.

De eindverhandeling die de studenten maken moet aan drie criteria voldoen, die zijn opgesplitst naar inhoud, naar onderwerp en naar vorm. Studenten worden aangemoedigd om in duo te werken aan de eindverhandeling, maar moeten wel elk een eigen eindverhandeling indienen en de persoonlijke inbreng van iedere student moet in het gemeenschappelijk werk herkenbaar zijn.

De belangrijkste begeleider van de eindverhandeling is de promotor, eventueel bijgestaan door een specifieke begeleider. Blijkens de informatie in het zelfevaluatierapport heeft de promotor de plicht het werk in goede banen te leiden en heeft de begeleider de opdracht hem/haar daarbij te helpen. Daartoe vinden er regelmatig overlegmomenten plaats tussen student, promotor en begeleider.

De beoordeling van de eindverhandeling gebeurt door de promotor en ten minste twee andere juryleden. Deze worden na advies van de facultaire commissie eindverhandelingen aangeduid door de Facultaire Raad. De juryleden zijn bij voorkeur uit een andere vakgroep dan de promotor en elk jurylid dient een AP-lid te zijn van de VUB of van een andere universiteit. De beoordeling is gebaseerd op het schriftelijk werkstuk dat studenten indienen, op hun mondelinge uiteenzetting, op de daarbij aansluitende ondervraging door de juryleden en de aanwezigen en op de procesevaluatie door de promotor/begeleider. Bij de mondelinge uiteenzettingen zijn de voorzitter en de secretaris van de commissie eindverhandelingen steeds aanwezig om de continuïteit in quoteringen te verzekeren.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie nam ter voorbereiding van haar bezoek aan de opleiding een aantal eindverhandelingen door. Op basis van deze steekproef komt zij tot de vaststelling dat het niveau van de werken in het algemeen voldoende is. De commissie heeft wel een aantal erg zwakke eindverhandelingen gelezen. Ze heeft ook vastgesteld dat in de meeste eindverhandelingen een goede en kritische discussie van de resultaten ontbreekt.

De visitatiecommissie acht het positief dat de eindverhandelingen kaderen binnen het onderzoek van de verschillende vakgroepen van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie en dat studenten een eigen onderzoeksvraagstelling kunnen formuleren. De commissie is ook van mening dat het aantal eindverhandelingen dat alleen maar een literatuurstudie omvat tot een minimum moet worden herleid. Ze vindt het belangrijk dat studenten de ganse wetenschappelijke cyclus doorlopen tijdens het werken aan hun eindverhandeling. Verder heeft ze vastgesteld dat het aantal dubbel-eindverhandelingen de laatste jaren is toegenomen, maar nog steeds beperkt is. Ze moedigt de opleiding aan de ingeslagen weg verder te volgen, door onder meer studenten te motiveren om een gezamenlijk eindproduct (i.c. onderzoeksverslag) in te leveren.

De begeleiding van de eindverhandeling verschilt van promotor tot promotor. De procedures betreffende de begeleiding van de eindverhandeling zijn duidelijk beschreven, maar het initiatief ligt vaak bij de studenten waardoor er in veel gevallen nog te weinig aandacht is voor werkbeprekingen tussen studenten en onderzoekers. Dergelijke werkbeprekingen zijn volgens de visitatiecommissie voor de studenten en hun onderzoeks- en leerproces van groot belang.

De beoordeling van de eindverhandeling is goed, maar de commissie vindt dat zoals bij de stage ook bij het opleidingsonderdeel 'eindverhandeling' nog te weinig aandacht is voor procesevaluatie. De nadruk ligt met name teveel op het eindproduct. De beoordeling van de eindverhandeling door de opleiding wijkt soms af van de beoordeling die de visitatiecommissie heeft gegeven aan de eindverhandelingen.

Tot slot heeft de commissie vastgesteld dat veel (24 op 65 in het academiejaar 2001-2002) studenten te laat aanvangen met hun werkzaamheden m.b.t. de eindverhandeling, waardoor enkele onder hen een extra thesisjaar dienen te volgen. Ze adviseert de opleiding om deze evolutie met de nodige zorg en aandacht op te volgen. Mogelijks kan een gedeelte van het opleidingsonderdeel 'eindverhandeling' begroot worden in de eerste licentie.

3.2. Stage

Gedurende de opleiding Lichamelijke Opvoeding moeten studenten tweemaal stage lopen. Eénmaal in een onderwijsinstelling en éénmaal in een organisatie gerelateerd aan de afstudeervariant van de studenten. Beide stages vinden plaats in de tweede licentie. De stage in een onderwijsinstelling wordt begroot op 3 studiepunten. De stage in het kader van de afstudeervariant van de studenten wordt begroot op 6 studiepunten voor stages in fitnesscentra en gezondheidsinstellingen, 4 studiepunten voor stages in sportclubs, sportscholen en topsportscholen, 6 studiepunten voor stages in sportmanagement en 4 studiepunten voor stages in de recreatiesector. De stages hebben als algemeen doel de studenten kennis te laten maken met de realiteit van het beroepsleven.

Studenten worden gedurende hun stage in een onderwijsinstelling begeleid door een stagementor. De beoordeling van deze stage is voornamelijk gebaseerd op de examenles die de student geeft.

De begeleiding en de beoordeling van de stage die studenten verrichten in het kader van hun afstudeervariant zijn zeer verschillend naargelang de afstudeervariant.

Oordeel visitatiecommissie

In het algemeen beoordeelt de commissie de stage als goed. Het relatief gewicht van de stage binnen de opleiding vindt de commissie goed. Ze vindt het positief dat studenten op verschillende niveaus en in verschillende organisaties en instellingen stage kunnen lopen. Wel vindt de commissie dat er te weinig coördinatie en inhoudelijke afstemming is tussen de stages van de verschillende afstudeervarianten. Ze meent dat er over de afstudeervarianten heen te weinig overleg wordt gepleegd over vorm, inhoud en organisatie van de stages.

Betreffende de stage in een onderwijsinstelling valt het de commissie op dat studenten alleen stage-ervaringen opdoen op het zogenaamde micro-niveau en dat ze vooralsnog te weinig in aanraking komen met het meso-niveau van een onderwijsinstelling.

De beoordelingscriteria van het opleidingsonderdeel 'stage' zijn voldoende beschreven in het zelfevaluatierapport, maar kunnen nog duidelijker geoperationaliseerd worden. Verder vindt de commissie dat er nog te weinig aandacht is voor procesevaluatie.

De commissie is tot slot van oordeel dat de opleiding nog meer aandacht moet besteden aan de begeleiding van de studenten tijdens de stage.

4. Studenten

4.1. Studentenprofiel en studentenaantallen

De instroom van generatiestudenten is over de weergegeven academiejaren ongeveer verdubbeld. Een kentering in de instroom heeft plaatsgevonden in het academiejaar 1995-1996 met een hoogtepunt in het academiejaar 1997-1998 waarna het aantal generatiestudenten zich stabiliseerde op ongeveer 50.

Uit de cijfergegevens betreffende de studentenaantallen in het zelfevaluatierapport blijkt dat de opleiding Lichamelijke Opvoeding een overwicht kent van mannelijke generatiestudenten. De instroom van vrouwelijke generatiestudenten bedroeg gemiddeld 36,7%. Verdere analyse van de cijfergegevens uit het zelfevaluatierapport toont aan dat de opleiding vooral leerlingen rekruteert uit het ASO (vooral leerlingen uit de richting Wetenschappen-Wiskunde) en leerlingen uit de provincies Vlaams Brabant (40% in academiejaar 2001-2002) en Antwerpen (33% in academiejaar 2001-2002). Er zijn nauwelijks buitenlandse generatiestudenten.

Tabel 1¹⁴

Totaal aantal studenten Lichamelijke Opvoeding voor de periode
'88-'89 t.e.m. '00-'01

Academiejaar	generatie- studenten ¹⁵	1 ^{ste} kandidatuur	2 ^{de} kandidatuur	1 ^{ste} licentie	2 ^{de} licentie
'88-'89	24	36	14	21	20
'89-'90	31	42	17	13	20
'90-'91	21	36	22	12	16
'91-'92	22	32	19	16	14
'92-'93	32	42	19	16	16
'93-'94	32	45	33	14	19
'94-'95	25	40	30	29	18
'95-'96	51	72	17	36	24
'96-'97	54	70	40	17	36
'97-'98	67	86	40	36	22
'98-'99	48	74	38	40	36
'99-'00	51	72	48	43	44
'00-'01	56	82	29	50	49

Oordeel visitatiecommissie

De commissie meent dat de instroom in de opleiding Lichamelijke Opvoeding beperkt is, maar stelt vast dat het aantal studenten wel in de laatste 10 jaar is verdubbeld. Toch meent ze dat het studentenaantal nog steeds te klein is om in de tweede cyclus vier afzonderlijke afstudeervarianten aan te bieden.

De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie organiseert voor de start van het academiejaar een introductieweek (zie 5.2.). Gedurende deze week probeert de faculteit een zicht te krijgen op het studentenprofiel van de aankomende studenten. De commissie waardeert deze inspanning zeer. Ze waardeert eveneens de inspanningen die door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie worden geleverd om instroomkenmerken van studenten te koppelen aan slaagpercentages.

14 De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelokaliseerd op het VLIR-secretariaat.

15 Generatiestudent: d.i. student die zich voor de eerste keer inschrijft in de eerste kandidatuur van een Vlaamse universiteit.

In verband met het profiel van de studenten Lichamelijke Opvoeding, merkt de commissie op dat zij, op basis van de gesprekken die zij met de studenten voerde, een positief beeld van hen heeft. Het viel de commissie op dat de contacten tussen de studenten onderling, binnen en over de studiejaren heen, bijzonder goed zijn. Vooral de constructieve contacten tussen eerste cyclusstudenten en tweede cyclusstudenten worden door de commissie positief gewaardeerd.

Het aantal buitenlandse studenten in de opleiding Lichamelijke Opvoeding vindt de commissie beperkt.

4.2. Slaagcijfers

Tabel 2¹⁶

Slaagpercentages studenten Lichamelijke Opvoeding voor de periode '88-'89 tot en met '99-'00. Verhouding aantal geslaagden t.o.v. het aantal studenten ingeschreven op de rol.

Academiejaar	generatie- studenten	1 ^{ste} kandidatuur	2 ^{de} kandidatuur	1 ^{ste} licentie	2 ^{de} licentie
'88-'89	43,0	39,5	67,5	78,5	90,0
'89-'90	37,5	44,0	73,5	100,0	87,5
'90-'91	38,5	41,5	76,5	100,0	91,5
'91-'92	45,5	48,0	85,0	100,0	100,0
'92-'93	71,5	64,0	72,0	100,0	100,0
'93-'94	56,5	55,0	97,0	100,0	76,5
'94-'95	39,5	53,5	92,5	72,5	72,0
'95-'96	56,0	59,5	91,0	89,0	83,5
'96-'97	60,5	59,0	92,0	86,0	84,0
'97-'98	51,5	47,0	92,5	90,5	72,0
'98-'99	64,5	66,5	97,0	94,0	75,0
'99-'00	42,0	47,0	91,0	91,0	78,5

Op grond van bijkomende informatie uit het zelfevaluatierapport blijkt dat een mannelijke generatiestudent ongeveer 42% en vrouwelijke generatiestudenten ongeveer 59% kans maakt om te slagen in de eerste kandidatuur.

¹⁶ De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelokaliseerd op het VLIR-secretariaat.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie stelt vast dat de slaagcijfers in het algemeen boven het gemiddelde liggen. Wel constateert ze dat de cijfers sterk verschillen van jaar tot jaar, met een slaagcijfer van 71,5% in 1992-1993 en 42,0% in 1999-2000. De consistentie inzake slaagcijfers tussen de jaren heen verdient de aandacht van de opleiding. Men dient zich wel te realiseren dat dit samenhangt met de omvang van de studenten-aantallen.

In het zelfevaluatie-rapport geeft de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan dat de laatste jaren studenten steeds vaker hun eindverhandeling uitstellen en opteren voor een thesisaar. In 2002 lag het aantal niet-geslaagden omwille van het niet afwerken van de thesis hoog (24 op 65 studenten). Zoals reeds eerder aangehaald onder punt 3.2., adviseert de commissie de opleiding de evolutie van het thesisaar nauwgezet en met de nodige aandacht op te volgen. Ze acht dit met name een ongewenste ontwikkeling.

4.3. Gemiddelde studieduur

Uit de informatie in het zelfevaluatie-rapport blijkt dat over het algemeen meer dan 50% van de generatiestudenten het eindexamen behaalt. De meesten doen dit na 4 of 5 jaar. Enkelen (zeer fluctuerend van jaar tot jaar) hebben hier meer dan vijf jaar voor nodig.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie is van oordeel dat zij over onvoldoende gegevens beschikt om een gegronde uitspraak te kunnen doen over de gemiddelde studieduur.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

De opleiding Lichamelijke Opvoeding heeft geen kwantitatieve studietijdmeting georganiseerd, maar wel een kwalitatieve enquête. Op basis van deze kwalitatieve informatie (deelname van 36% van de studentenpopulatie), lijken de begrote en de reële studietijd goed overeen te stemmen. Bij de meeste opleidingsonderdelen beantwoordt de begrote aan de reële studietijd. De opleiding geeft in het zelf-evaluatie-rapport aan dat de studietijd zeer evenwichtig verdeeld is over de vier studiejaar.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie beschikt haars inziens over te beperkte informatie om een degelijke uitspraak te doen over de studietijd. Ze vindt dat de studietijd in het zelfevaluatie-rapport onvoldoende werd uitgewerkt en gedocumenteerd. Ook de gesprekken hebben onvoldoende duidelijkheid gebracht over dit thema. Verder zijn er geen duidelijk merkbare en algemeen studiebelemmerende factoren aanwezig in de opleiding Lichamelijke Opvoeding. Wel geven zowel studenten als afgestudeerden aan dat de combinatie theorie/sport een zware combinatie is, met name in de eerste cyclus.

5.2. Studievoorzichting en –begeleiding

De centrale academische overheid van de VUB verzorgt elk jaar de publicatie van de studiegidsen, die bedoeld zijn voor toekomstige studenten.

Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport organiseert de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie ook verschillende activiteiten om toekomstige studenten voor te lichten over de opleiding Lichamelijke Opvoeding. In de eerste plaats worden abiturienten uitgenodigd op de drie centraal georganiseerde infodagen, waarvan één als “opendeurdag” wordt georganiseerd. Abiturienten worden verder uitgenodigd op de kennismakingsweek die begin september plaatsvindt. Het doel van deze week is studenten met interesse voor de studierichting reeds de gelegenheid te geven om kennis te maken met het programma (zowel theorie als praktijk) van de opleiding, met de directe lesgevers en de universiteit. Deze week biedt tevens de mogelijkheid voor studenten, die nog twijfelen of ze voldoende gemotiveerd en bekwaam zijn voor de opleiding Lichamelijke Opvoeding om zich te heroriënteren.

Tijdens de eerste week van het academiejaar organiseert de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie ook een onthaalweek. Gedurende deze week krijgen de nieuwe studenten de kans om kennis te maken met de gekozen opleiding, de academische infrastructuur en het leven als student.

De studiebegeleiding van de eerste kandidatuurstudent wordt zowel centraal als facultair georganiseerd. Centraal kunnen de studenten een beroep doen op de Dienst Studieadvies. Facultair worden verschillende initiatieven aangeboden aan de studenten inzake studiebegeleiding. Nog voor de start van het academiejaar kunnen studenten brugcursussen volgen voor wiskunde, natuurkunde en scheikunde. In het begin van het academiejaar kunnen studenten vrijblijvend deelnemen aan voorkennistoetsen en motorische vaardigheidstests. De resultaten van de tests worden besproken met de studenten. Aan studenten die uitdrukkelijk vragen om individuele studiebegeleiding te krijgen, wordt een aangepaste studiemethode aangeboden. Tijdens het academiejaar worden voor de studenten verschillende herhaalbijeenkomsten, inhaallessen, inoefenpractica, toetsen en tentamens georganiseerd.

Voor studiebegeleiding na de eerste kandidatuur kunnen studenten blijkens de informatie uit het zelfevaluatie rapport terecht bij de centrale en de facultaire overheden. Centraal wordt studenten de mogelijkheid geboden hun individuele studievaardigheden te verbeteren. Facultair kunnen de studenten voor vakspecifieke begeleiding terecht bij de docenten. De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie hanteert hierin een “opendeurmentaliteit”. Gezien de kleine studentenaantallen is er geen grote drempel voor studenten om contact op te nemen met de docenten.

Tot slot blijkt uit de informatie in het zelfevaluatie rapport dat de faculteit een studiebegeleider heeft voor de topsportstudenten. De faculteit schenkt ook aandacht aan personen met leerstoornissen en persoonlijkheidsstoornissen. Deze studenten kunnen aangepaste modaliteiten verkrijgen van de faculteit (bv. mondelinge examens voor een student met dyslexie). Centraal kunnen studenten met een handicap een beroep doen op de eenheid Handicap en Studie.

Oordeel visitatiecommissie

De informatievoorziening aan abituriënten verloopt goed, zowel binnen de opleiding zelf als van de centrale diensten. De commissie waardeert vooral de verschillende initiatieven die door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie genomen worden om abituriënten zo optimaal mogelijk voor te lichten. Ze vindt de kennismakingsweek en de introductieweek heel lovenswaardige initiatieven. Ook de brugcursussen die de faculteit inricht worden zeer gewaardeerd door de commissie.

De begeleiding die de studenten Lichamelijke Opvoeding geboden wordt, is in het algemeen zeer goed. Er is voor de studenten zowel structureel als informeel studiebegeleiding uitgebouwd. De studiebegeleiding richt zich ook op verschillende domeinen: inhoudelijke ondersteuning, psychosociale ondersteuning, studievaardigheden, etc. Wat betreft de informele studiebegeleiding heeft de commissie vastgesteld dat de “opendeurmentaliteit” lijkt te werken.

De studiegids is goed bruikbaar. Daarentegen merkt de commissie op dat de informatie die zij wilde consulteren op het internet niet steeds beschikbaar was.

Tot slot is de commissie van oordeel dat de inspanningen die de faculteit levert voor bijzondere doelgroepen (topsportstudenten en personen met een handicap) goed zijn.

6. Afgestudeerden

6.1. Kwaliteit van de afgestudeerden

In aanloop naar de visitatie organiseerde de opleiding Lichamelijke Opvoeding een enquête onder haar afgestudeerden. Uit de resultaten van deze enquête is

onder andere af te leiden dat de werkeloosheid van de afgestudeerden zo goed als nihil is. 63% van de afgestudeerden studeert na het behalen van het diploma licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding verder, hoofdzakelijk is dat in de Academische Initiële Lerarenopleiding (AILO).

De sectoren waarin afgestudeerden vooral tewerkgesteld worden zijn hoofdzakelijk het onderwijs, de farmaceutische sector en de vrijetijdssector. Afgestudeerden blijken hoofdzakelijk volgende functies te vervullen: leerkracht Lichamelijke Opvoeding (31%), medisch afgevaardigde (14%), fitnessbegeleider (7%), bediende (5,6%) en sportfunctionaris (4,2%). De opleiding ging verder na welke functies mannelijke en vrouwelijke afgestudeerden vervullen. Uit de resultaten van deze bevraging valt op dat er een grotere diversiteit aan functies wordt ingevuld door de mannelijke populatie onder de respondenten ten opzichte van de vrouwelijke populatie. De faculteit merkt op dat vrouwen eerder in de lijn blijven van hun behaalde diploma. Procentueel gezien zijn er meer vrouwelijke licentiaten Lichamelijke Opvoeding die in het onderwijs stappen. Veel mannen uit de bevraging vinden een functie binnen het bedrijfsleven (23%).

In de enquête werd ook gepeild naar de tevredenheid over de beroepskansen op de arbeidsmarkt. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan tevreden of zeer tevreden te zijn met de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. In het algemeen blijkt ook dat de afgestudeerden tevreden zijn over de gevolgde opleiding Lichamelijke Opvoeding. De tevredenheid over de afstudeervariante is minder uitgesproken. Alhoewel nog meer dan de helft van de respondenten aangeeft tevreden te zijn over de afstudeervariante, is één op vijf respondenten eerder neutraal en één op vijf ontevreden.

Oordeel visitatiecommissie

Op basis van de gesprekken die de commissie met de afgestudeerden van de opleiding had, vindt zij het niveau van de afgestudeerden goed. De doelstellingen en de eindtermen van de opleiding worden in elk geval gehaald, maar de commissie stelt wel vast dat slechts een beperkte groep van de afgestudeerden in onderzoeksbanen terecht komt. Dit ondanks de inspanningen van de opleiding om onderzoeksvaardigheden en een kritische houding bij studenten te stimuleren.

De commissie vindt het positief dat de afgestudeerde licentiaten Lichamelijke Opvoeding breed inzetbaar blijken te zijn op de arbeidsmarkt.

6.2. Waardering van de afgestudeerden vanuit het beroepenveld

Het werkveld werd door de opleiding niet bevraagd over de kwaliteit van de afgestudeerden. De commissie beschikt dan ook over onvoldoende informatie om hier een oordeel over uit te spreken.

De afgestudeerden waarmee de commissie heeft gesproken zijn tevreden over de genoten opleiding Lichamelijke Opvoeding. Ze zijn tevreden over de stam van de opleiding. Meer in het bijzonder zijn ze ingenomen over de onderzoeksvaardigheden die ze meekregen tijdens hun opleiding. Verder zijn de afgestudeerden positief over de zelfwerkzaamheidopdrachten die in het curriculum worden geprogrammeerd. Over de afstudeervarianten waren de afgestudeerden wel iets minder tevreden, ze vinden dat deze nog beter uitgewerkt kunnen worden.

Blijkens het zelfevaluatierapport tracht de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie met de afgestudeerden op een rechtstreekse of op een onrechtstreekse wijze contact te houden en hen te betrekken in haar beleid en begeleiding van de huidige studenten. Zo zetelt er bijvoorbeeld één afgestudeerde in de faculteitsraad en worden alumni uitgenodigd op de diploma-uitreiking van de faculteit. Tot slot informeert de opleiding haar alumni over opleidingen, bijscholing en ander activiteiten aan de faculteit. Ondanks deze initiatieven die worden genomen om de band met de alumni te verstevigen, heeft de commissie vastgesteld dat de afgestudeerden dit vooralsnog niet als zodanig ervaren.

7. Opleiding als organisatie

In eerste instantie is de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie verantwoordelijk voor de opleiding Lichamelijke Opvoeding. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatierapport werd de faculteit recent opgericht, als omvorming van het Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie (HILOK). Ze bestaat uit zes vakgroepen, met name: (1)de vakgroep Bewegingsvorming en sporttraining (BETR), (2)de vakgroep Menselijke biometrie en biomechanica (BIOM), (3)de vakgroep Bewegingsagogiek, sport- en vrijetijdsbesteding (BSVB), (4)de vakgroep Experimentele anatomie (EXAN), (5)de vakgroep Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie (KINE) en (6)de vakgroep Menselijke fysiologie (MFYS). Vijf van deze vakgroepen, de vakgroep Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie (KINE) uitgezonderd, zijn daadwerkelijk betrokken bij de opleiding Lichamelijke Opvoeding. De vakgroepen worden overkoepeld door drie intrafacultaire vakgroepkoepels, met name Bewegingsvorming en Sportagogiek, Functionele en Ontwikkelingskinantropologie en Klinische Bewegingswetenschappen. De intrafacultaire vakgroepkoepels vallen onder het facultair niveau, waar de Facultaire Raad het hoogste orgaan is.

Alle onderwijsgerelateerde aangelegenheden worden besproken door de onderwijscommissie (OWC LO). De opdrachten van dit forum bestaan erin om:

- te waken over de kwaliteit van het verstrekte onderwijs,
- de inhoud van het curriculum vast te leggen,
- de onderwijsbelasting op te volgen, en
- in te gaan op klachten van studenten.

Tot slot richtte de faculteit ook een strategische adviesraad op om de opleiding te toetsen aan het werkveld.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie vindt de organisatie van de faculteit in het algemeen en de opleiding in het bijzonder voldoende, maar heeft twee opmerkingen omtrent de organisatie.

Ten eerste stelt ze zich vragen bij de drie niveaus van bevoegdheden (faculteit, intrafacultaire vakgroepkoepels, vakgroepen) binnen de faculteit. Ze heeft immers vastgesteld dat de intrafacultaire vakgroepkoepels niet operationeel zijn en adviseert de faculteit dan ook deze af te schaffen.

Ten tweede is de relatie tussen vakgroepen en afstudeervarianten niet weergegeven in het zelfevaluatie-rapport. De commissie heeft op basis van de gesprekken enig inzicht gekregen op de relatie tussen vakgroepen en afstudeervarianten, maar oordeelt dat deze relatie te complex is en te weinig éénduidig. Ze adviseert de faculteit dan ook om in de toekomst grondig na te denken over de organisatie van de faculteit in het algemeen en het aantal vakgroepen in het bijzonder. Het aantal vakgroepen is immers te groot rekening houdende met het aantal studenten in de opleiding Lichamelijke Opvoeding. Concluderend stelt de commissie dat de organisatie van de vakgroepen niet functioneel is ten aanzien van het onderwijs. Nog te veel wordt de organisatie bepaald door complexe bindingen met andere opleidingen binnen (kinesitherapie) en buiten (psychologie, geneeskunde) de faculteit. In het licht hiervan geeft de commissie de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie in overweging om het grote aantal bestaande vakgroepen te verminderen door een herorganisatie. De commissie denkt hierbij aan één vakgroep waarin de huidige vakgroepen BETR en BSVB worden ondergebracht, één vakgroep waarin de huidige vakgroepen BIOM, EXAN en MFYS worden ondergebracht en de handhaving van de vakgroep KINE als zodanig.

De commissie vindt het positief dat de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie verschillende procedures uitschrijft die het onderwijs voor de studenten trachten te verbeteren, maar deze procedures zijn nog te weinig inhoudelijk uitgewerkt.

De omvang van de middelen voor de opleiding is beperkt. De interne allocatie van de middelen gebeurt volgens een weloverwogen allocatiemodel. De externe financiële middelen zijn toegenomen door actief beleid van de faculteit in zake nieuwe accommodaties (zie 8).

8. Gebouwen en infrastructuur

De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie is qua infrastructuur en faciliteiten verdeeld over twee campussen, nl. Campus Oefenplein te Elsene en Campus Jette. Het decanaat en het algemeen secretariaat van de faculteit zijn

gehuisvest op Campus Oefenplein. Alle vakgroepen, met uitzondering van de vakgroep EXAN en KINE, zijn ook gehuisvest op deze campus.

De sportinfrastructuur is gehuisvest op beide campussen. De VUB plantte recent een nieuw sportcomplex in op Campus Jette: Sportopolis.

Naar aanleiding van de visitatie eerste ronde richtte de faculteit een zelfstudie- en documentatiecentrum op.

Oordeel visitatiecommissie

Over het algemeen beoordeelt de commissie de infrastructuur als goed. De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie beschikt over een goede en moderne sportinfrastructuur. De sportinfrastructuur op Campus Jette is heel modern maar heeft als nadeel de verplaatsingstijd voor studenten. De commissie heeft vastgesteld dat de faculteit veel inspanningen levert om de infrastructuur te verbeteren en te moderniseren. Ze waardeert deze inspanningen. Ze vindt de bouwplannen van de faculteit die ze kon inkijken zeer positief en hoopt dat deze spoedig gerealiseerd zullen worden.

De commissie vindt dat niet alle practicumruimtes voldoende zijn uitgerust om studenten onderzoeksvaardigheden aan te leren. De omvang en de kwaliteit van de bibliotheekvoorzieningen zijn voldoende. De omvang en de kwaliteit van het boeken- en tijdschriftenbestand varieert van goed tot voldoende.

De visitatiecommissie merkt op dat sinds de visitatie eerste ronde ernstige financiële inspanningen werden geleverd voor actualisering en uitbreiding van de ICT-voorzieningen.

9. Personeel en personeelsbeleid

Oordeel visitatiecommissie

De omvang van het personeelsbestand is voldoende. De commissie heeft wel vastgesteld dat de ZAP-leden een hoge werklast hebben in hoofdzaak door een hoge belasting met onderwijs en administratieve taken. De commissie vindt ook dat het ZAP (te) veel onderwijs voor andere opleidingen verzorgt. De omvang van het AAP- en ATP-bestand is voldoende, de omvang van de staf in het algemeen is voldoende in verhouding tot het studentenaantal.

De verhouding deeltijds en voltijds personeel is voldoende. Verder is er een beperkte vrouwelijke vertegenwoordiging in de staf.

Voor wat betreft de leeftijdsstructuur stelt de commissie vast dat de leeftijdscategorie 50-59 jaar van het ZAP oververtegenwoordigd is, waardoor in de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie op korte termijn veel ZAP-leden op emeritaat zullen gaan. De commissie heeft vastgesteld dat de vakgroep geen beleid voert ten aanzien van de problematiek van de vergrijzing van de staf.

De wetenschappelijke kwaliteit van de staf is voldoende, ook de waaier aan wetenschappelijke specialisaties van het academisch personeel is voldoende in verhouding tot de zwaartepunten binnen de opleiding. De wetenschappelijke kwaliteit van de vakgroep BETR vindt de commissie evenwel onvoldoende. Verder is de visitatiecommissie van oordeel dat er nog te weinig doctoraten worden afgeleverd. Ze heeft vastgesteld dat de opleiding nog worstelt met erfenissen uit het verleden en met onduidelijke toekomstperspectieven. In afwachting probeert de opleiding een beleid te voeren dat nog vele mogelijkheden openhoudt.

De didactische kwaliteiten van de staf zijn over het algemeen voldoende tot goed. De visitatiecommissie is van mening dat het docentenkorps inzet en gedrevenheid uitstraalt, wat het onderwijs aan de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie ten goede komt. Ook vindt ze het positief dat de staf betrokken is in veel internationale organisaties.

De commissie oordeelt dat het AAP kan genieten van een gunstige verhouding aan onderwijsactiviteiten versus onderzoeksactiviteiten.

10. Internationalisering

Het aantal uitgaande studenten schommelt blijkens de informatie uit het zelf-evaluatierapport. In 1996-1997 volgden 5 studenten een gedeelte van hun studieprogramma in het buitenland. In de daaropvolgende academiejaren (1997 tot 2002) stuurde de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie gemiddeld 2 à 3 studenten Lichamelijke Opvoeding uit.

Sinds enkele jaren is de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie betrokken in twee 'intensive programmes': het European Student Seminar Sport Management en het netwerk I3PE (Integration, Innovation and Implementation in Physical Education). Het voordeel van deze programma's is dat studenten gedurende een korte periode (10 dagen) intensief kunnen werken rond Lichamelijke Opvoeding in een Europees perspectief.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie meent dat internationalisering aan de opleiding Lichamelijke Opvoeding van de VUB goed is. Ze heeft vastgesteld, en beoordeelt dit positief, dat de opleiding een duidelijk beleid voert met betrekking tot internationalisering. Dit internationaliseringbeleid krijgt gestalte door de commissie 'internationalisering' die de voorstellen van de vakgroepen inzake internationale activiteiten coördineert. Wel meent de commissie dat de internationale studentenuitwisselingen verder zouden kunnen geïntensifieerd worden. Om de uitgaande studentenmobiliteit te verhogen suggereert de commissie de opleiding studenten te stimuleren het onderzoek in het kader van hun eindverhandeling aan een buitenlandse gastinstelling te verrichten. Positief vindt ze verder dat studenten een korte internationale ervaring kunnen opdoen via een 'intensive programme'.

De docentenmobiliteit van de opleiding Lichamelijke Opvoeding is vrij gering. Volgens de informatie uit het zelfevaluatierapport komt dit door de beperkte financiële ondersteuning die ze krijgt en door de prioriteit die ze geeft aan het eigen onderwijs.

11. Onderzoekscaponeent van het onderwijs

Het onderzoek aan de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithapie van de VUB krijgt concreet vorm in de zes vakgroepen (zie 7.). Deze vakgroepen zijn vervolgens onderverdeeld in 13 onderzoeksgroepen. Blijkens de informatie in het zelfevaluatierapport kaderen de onderzoeken en de publicaties van de faculteit zowel in de biomedische sector als in de sector van de humane wetenschappen.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie heeft vastgesteld dat de kwantiteit en de kwaliteit van het onderzoek sterk afhankelijk zijn van de vakgroep. Ze heeft vastgesteld dat het onderzoek van de vakgroep Bewegingsvorming en sporttraining (BETR) zwak is. De commissie adviseert de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithapie dan ook werk te maken van de onderzoeksoutput van deze vakgroep. Ze heeft vernomen dat samen met de implementatie van de Bama-structuur de vakgroepen BETR en BSVB zullen samengevoegd worden. De commissie vindt het samengaan van deze twee vakgroepen positief en hoopt dat hiermee het onderzoek in de bewegingsvorming gestimuleerd zal worden.

De opleiding Lichamelijke Opvoeding heeft aandacht voor onderzoeksvaardigheden in de vier categorieën van eindtermen. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding structureel nadenkt over de implementatie van een onderzoeksfilosofie doorheen de opleiding. De opleiding heeft aandacht voor het bijbrengen van een onderzoeksattitude en onderzoeksvaardigheden bij de studenten. Zo heeft de commissie bijvoorbeeld vastgesteld dat studenten doorheen de opleiding Lichamelijke Opvoeding diverse taken moeten verrichten die gericht zijn op het bijbrengen van onderzoeksvaardigheden.

Betreffende de onderzoeksomvang van het AAP heeft de commissie vastgesteld dat sinds de visitatie eerste ronde deze is uitgebreid. Zo moet sinds 1996 iedere vakgroep minimaal beschikken over één voltijds AAP-lid. Deze maatregel wordt door de commissie zeer gewaardeerd. De onderzoeksomvang van het ZAP is voldoende, maar nog te beperkt. De hoge werklast inzake onderwijs en administratieve taken is hiervan waarschijnlijk een oorzaak.

Tot slot adviseert de commissie de opleiding om de bijdrage van de studenten in het onderzoek verder te optimaliseren. Te denken valt aan het intensifiëren van werkoverleg en het stimuleren van tweetallen in eindverhandelingen.

12. Interne kwaliteitszorg

Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport worden problemen inzake organisatorische, structurele en/of inhoudelijke aard besproken in de opleidingsraad. Problemen die betrekking hebben op overbelasting en onderschatte studietijd worden besproken in de onderwijscommissie (OWC). Deze organen adviseren de Facultaire Raad. Studenten kunnen met problemen terecht bij bovenstaande organen, alsook bij de facultaire ombudsman en de commissie onderwijsbegeleiding van kandidatuurstudenten.

Studenten worden tweemaal per jaar uitgenodigd om de enquête met betrekking tot de onderwijs-evaluatie in te vullen. Ze zijn verplicht de enquête elektronisch in te vullen en de enquête wordt met de invoering van het semestersysteem per semester ingevuld. Er worden met de enquête vier hoofdaspecten bevraagd: het hoorcollege, het schriftelijk studiemateriaal, de aangebrachte praktische vaardigheden en het examen. De resultaten van de enquête worden zowel globaal als individueel (per opleidingsonderdeel/docent) verwerkt. Ze worden bezorgd aan de vice-rector onderwijs en de betrokken decaan. Ook de geëvalueerde docenten ontvangen een rapport met een bespreking van de resultaten.

Recent is de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie gestart met het onderwijsvernieuwingproject 'Portfolio'. De faculteit omschrijft in haar zelfevaluatie-rapport een portfolio als een dossier waarmee de student zijn competenties en zijn competentieontwikkeling zichtbaar maakt, het is dan ook verbonden met de kenmerken van actief leren. In hun portfolio geven studenten aan welke hun zwakke en sterke punten zijn en welke leerdoelen ze voor zichzelf willen stellen. Eerste kandidatuurstudenten worden opgevolgd door de eerste licentiestudenten, tweede kandidatuurstudenten worden opgevolgd door tweede licentiestudenten.

Onderwijsprofessionalisering van docenten wordt centraal gerealiseerd door het Interfacultair Departement voor Lerarenopleiding (IDLO) via informatieve workshops en onderwijskundige seminars. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatie-rapport speelt de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie hierin een voorname rol. Nieuwe aanstellingen en/of bevorderingen van het academisch personeel houden rekening met het al dan niet volgen van onderwijsprofessionalisering.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt de door de faculteit uitgewerkte procedures voor curriculumherziening en –innovatie voldoende, maar meent dat de afgestudeerden nog meer moeten betrokken worden bij curriculumvernieuwing. Ze is van oordeel dat de bij interne kwaliteitszorg betrokken raden en commissies goed werken, de studenten zijn in de werking van deze raden en commissies goed betrokken.

De procedures voor onderwijsevaluatie vindt de commissie helder beschreven. De procedures lijken haars inziens goed te werken.

Verder is de commissie van oordeel dat de onderwijsprofessionalisering goed is uitgewerkt.

Het portfolio is volgens de visitatiecommissie een interessant en lovenswaardig initiatief. Hoewel het nog in zijn startschouwen staat, zijn docenten en studenten positief over het project. De commissie waardeert ook het coachen van studenten door elkaar. Ze moedigt de faculteit dan ook aan het project verder uit te werken.

Tot slot heeft de visitatiecommissie een positieve attitude vastgesteld in de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie en de opleiding Lichamelijke opvoeding: de faculteit beschikt over een zeer toegankelijke ombudsman, semesterieel onderwijsbeoordelingen en studenten worden goed betrokken in de organisatie van de opleiding.

Opvolging visitatie eerste ronde

De visitatiecommissie merkt op dat de procedurele opvolging van de vorige visitatie goed verliep. Binnen de opleiding Lichamelijke Opvoeding werd een beter evenwicht gerealiseerd voor het aandeel aan humaan-wetenschappelijke opleidingsonderdelen versus het aandeel aan biomedische opleidingsonderdelen. De opleiding biedt in haar nieuwe onderwijsprogramma ook een afstudeervariant minder aan en studenten kunnen zich reeds vanaf de eerste licentie specialiseren in één van afstudeervarianten.

Zelfevaluatierapport

Het zelfevaluatierapport dat de opleiding naar aanleiding van de visitatie heeft geschreven, is volgens de visitatiecommissie onvoldoende gestructureerd. Ze vindt dat de inhoud ondergeschikt werd gesteld aan procedures en dat de essentie van het rapport verdrinkt in details. Verder zijn de sterkte/zwakte analyses in het rapport onvoldoende onderbouwd. Bovendien kreeg de visitatiecommissie de indruk dat de faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie zich zeer gereserveerd opstelt tegenover recente ontwikkelingen zoals het semestersysteem en uitdagingen voor de toekomst zoals de bama-hervormingen.

Uit de gesprekken die de visitatiecommissie tijdens het visitatiebezoek met leden van het academisch personeel, studenten en afgestudeerden kon voeren, kan de commissie besluiten dat het zelfevaluatierapport door een breed publiek binnen de faculteit wordt gedragen.

13. Bamastructuur

De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie staat eerder sceptisch tegenover de invoering van de Bama-structuur waarbij de opleiding zich van een 2 + 2 systeem (2 jaar kandidatuur en 2 jaar licentiaat) omvormt tot een 3 + 1 structuur (3 jaar bachelor en 1 jaar master). Ze vindt het niet opportuun om veel aan de eerste jaren van het programma te veranderen.

Volgens het voorstel van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie kunnen studenten na het volgen van een studieprogramma van 180 studiepunten een Bachelor in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen ontvangen. De master omvat een studieprogramma van 60 studiepunten en leidt tot de graad van Master in de Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen. De bachelor heeft door de multidisciplinaire basisopleiding voldoende kennis en inzicht in de biomedische en humaan-wetenschappelijke wetenschappen om beweging en sport als individueel en maatschappelijk gegeven te begrijpen en te benaderen. Zij hebben een beeld van de diversiteit van de arbeidsmarkt in het domein van de Lichamelijke Opvoeding, sport en bewegen en kunnen een gerichte keuze maken voor verdere specialisering op basis van persoonlijke interesse, wetenschappelijk inzicht, vaardigheden en attitudes. De master moet in staat zijn wetenschappelijk onderbouwde (bege-)leiding te kunnen geven aan de ontwikkeling, verbetering, invoering, uitvoering en ondersteuning van programma's in de setting van de sport en de bewegingsopvoeding en -behandeling. Daarnaast dient de master ook onderzoek te kunnen uitvoeren naar de werking en het effect van bewegings- en beleidsprogramma's.

In de masteropleiding wenst de faculteit drie afstudeervarianten aan te bieden, dit in tegenstelling tot het huidig programma met vier afstudeervarianten. Deze zijn Training en coaching, Fitheid en gezondheid en Sportmanagement. De faculteit opteert dus om de afstudeervariante Bewegingsagogiek voor bewegingsrecreanten af te schaffen. In het derde jaar bachelor van de opleiding voorziet ze zes studiepunten aan keuzevakken in functie van de master.

De faculteit wenst ook een master na master in te richten, i.c. de master na master in Sports and Wellness Management.

De uiteindelijke uitwerking van de bama-structuur wordt door de commissie gewaardeerd.

Katholieke Universiteit Leuven

“De opleiding Lichamelijke Opvoeding binnen de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie”

De opleiding Lichamelijke Opvoeding wordt georganiseerd door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie. De faculteit bestaat uit de departementen Sport- en bewegingswetenschappen, Kinesiologie en Revalidatiewetenschappen. De eerste twee departementen zijn verantwoordelijk voor het onderwijs in de opleiding Lichamelijke Opvoeding.

1. Onderwijsprofiel, doelstellingen en eindtermen

Blijkens de informatie in het zelfevaluatierapport beoogt de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de K.U.Leuven een academische vorming in het domein van de bewegende mens en de menselijke beweging: de kinesiologie. Deze term slaat op zowel een wetenschapsdomein met een eigen kennisrepertorium als op een professioneel tewerkstellingsveld. Het profiel van de opleiding wordt bepaald door drie kenmerken. Deze drie kenmerken verwijzen zowel naar de wetenschap en het beroep als naar de ontwikkelingen die de wetenschap en het beroep ondergingen. Deze zijn:

- Differentiatie: het wetenschapsdomein is gedifferentieerd in een aantal subdisciplines. Deze wetenschapsdifferentiatie weerspiegelt zich in zowel de opleiding als de onderzoekslabo's aan de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie. Ook de professie is veranderd. Van een eenzijdige focus op onderwijs en het ambt van leerkracht is de professie nu uitgebreid over een waaier van beroepen in publieke en private sectoren die te maken hebben met de begeleiding van de bewegende mens in uiteenlopende situaties.
- Verdieping: het kennisdomein van de kinesiologie is enorm toegenomen zowel in de vraagstelling, in de onderzoeksmethoden als in de verworven inzichten. Deze groeiende inzichten vinden hun vertaling naar betere professionele toepassingen.

- Verbinding wetenschap-toepassing: het wetenschapsdomein omvat het gamma van meer fundamentele naar meer toegepaste thema's. Dit komt onder meer tot uiting in de activiteiten van de onderzoekslabo's en de publicaties van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie. In het werkveld worden toepassingen van academisch verworven kennis, vaardigheden en houdingen steeds belangrijker. Verbindingen tussen wetenschap en toepassing komen veelvuldig voor.

Deze drie kenmerken bepalen het profiel van de opleiding. Volgens de informatie in het zelfevaluatie-rapport is de opleiding gedifferentieerd over een aantal wetenschapsbenaderingen. Positieve, humane en biomedische wetenschapsopvattingen vormen naast specifieke bewegingsgerichte inhouden het basisprofiel van de opleiding.

De algemene doelstellingen en de eindtermen van de Leuvens opleiding Lichamelijke Opvoeding worden beschreven in de studiegids van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie. Blijkens de informatie in de studiegids is de algemene doelstelling van de opleiding Lichamelijke Opvoeding: het aanbieden van een universitaire vorming in het domein van de bewegende mens, met een wetenschappelijke onderbouw, met een bewegingsagogische vorming, met een academische ingesteldheid, via onderzoeksondersteund onderwijs. Deze algemene doelstelling wordt verder vertaald in doelstellingen en eindtermen op het niveau van de opleiding, de studieoriëntaties en de opleidingsonderdelen. Studenten kunnen in Leuven kiezen uit volgende studieoriënteringen in de tweede cyclus: 1) Fysieke activiteit, fitheid en gezondheid; 2) Sportmanagement en recreatie-agogiek; 3) Training en coaching en 4) Bijzondere Lichamelijke Opvoeding.

In het zelfevaluatie-rapport wordt verder aangegeven dat de essentie van de doelstellingen en eindtermen van de opleiding betrekking hebben op:

1. het verwerven van wetenschappelijke kennis en inzicht in de kinesiologie,
2. het kunnen slaan van een brug tussen theorie, vorming en toepassingsgebieden,
3. het verwerven van didactische, methodologische en professionele bekwaamheden,
4. het ontwikkelen van sociale vaardigheden en attitudes om leidinggevende en begeleidende taken te vervullen,
5. het verwerven van een kritische academische ingesteldheid die toelaat om gefundeerde standpunten in te nemen en professioneel te handelen,
6. het verwerven van meer uitgediepte kennis, inzicht en handelingsbekwaamheid.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie beoordeelt de doelstellingen als duidelijk geformuleerd. De doelstellingen en eindtermen zijn duidelijker aanwezig in vergelijking met de

visitatie eerste ronde. De doelstellingen en eindtermen zijn zeer goed uitgewerkt, zowel voor de professionele opleidingsonderdelen als voor de academische opleidingsonderdelen. De commissie vindt het tevens positief dat doelstellingen en eindtermen worden uitgewerkt op drie niveaus (i.c. opleidingsniveau, studieoriënterings-niveau en opleidingsonderdeel-niveau). Wel merkt ze op dat nog niet voor alle opleidingsonderdelen (het derde niveau) doelstellingen en eindtermen werden geformuleerd.

De doelstellingen en eindtermen stemmen goed overeen met het door de commissie geformuleerde referentiekader. Bovendien zijn ze typerend voor een universitaire opleiding en is een goed evenwicht gerealiseerd tussen academische doelen enerzijds en professionele doelen anderzijds. Verder vindt de commissie de aandacht van de opleiding voor competentieontwikkeling goed. Ze heeft vastgesteld dat verschillende onderwijskundige vernieuwingen, die verder in het rapport worden besproken onder punt 12, hiertoe bijdragen (vb.: TOLEDO, didactische teams, etc.). In deze context merkt ze op dat het concept 'Begeleide zelfstudie' een interessant totaalconcept is waarop het onderwijs kan geënt worden.

De doelstellingen en eindtermen worden in het programma vertaald: er is een duidelijke relatie tussen hetgeen wordt nagestreefd en de vormgeving ervan in het onderwijsprogramma van de opleiding tot licentiaat Lichamelijke Opvoeding.

Tot slot heeft de visitatiecommissie vastgesteld dat assistenten en docenten goed op de hoogte zijn van de doelstellingen en eindtermen. Bij niet alle studenten blijkt dit, ondanks de inspanningen die de opleiding levert, het geval te zijn.

2. Programma

2.1. Opbouw en inhoud van het programma

Blijkens de informatie uit de studiegids tracht de opleiding Lichamelijke Opvoeding een brede wetenschappelijke vorming te koppelen aan een professionele opleiding op academisch niveau. De eerste kandidatuur omvat een basisvorming in de positieve, medisch-biologische, humane en gedragswetenschappen. Op deze domeinen, met de menselijke beweging als uitgangspunt, wordt in de tweede kandidatuur verder gebouwd. De onderzoeksmethoden gericht op de kinesiologie krijgen hierin speciale aandacht. De eerste cyclus is vooral gericht op inleidende opleidingsonderdelen.

De tweede cyclus diept het domein van de Lichamelijke Opvoeding en de sport verder uit met opleidingsonderdelen als biomechanica, kinesiologie, inspanningsfysiologie, theorie van het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding, algemene trainingsleer, bijzonder gezondheidsleer, encyclopedie van de kinesiologie en sociale kinesiologie. Tijdens de tweede cyclus kunnen de studenten zich specialiseren in één van de vier studieoriënteringen: bijzondere lichamelijke opvoeding; training

en coaching; sportmanagement en recreatieagogiek; fysieke activiteit, fitness en gezondheid. De tweede cyclus is vooral gericht i.t.t. de eerste cyclus op verdiepende opleidingsonderdelen.

Tijdens de eerste cyclus voeren de studenten voornamelijk de eigen bedrevenheid op in de diverse bewegingsactiviteiten zoals turnen, zwemmen, atletiek, balsporten en expressief-ritmische bewegingsvorming. In de tweede cyclus staan de didactische oefeningen en de stages in de gekozen studieoriëntering op het programma.

De studenten bepalen in de eerste licentie en voor het einde van de tweede week van het academiejaar het onderwerp van de eindverhandeling, de studieoriëntering en de keuze-opleidingsonderdelen. De inhoudelijke samenhang tussen studieoriëntering, eindverhandeling en keuze-opleidingsonderdelen wordt bewaakt door het zogenaamde 'triangelprincipe': het thema van de eindverhandeling ligt in het verlengde van de gekozen studieoriëntering en tenminste één keuze-opleidingsonderdeel dient hier bij aan te sluiten.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie vindt dat het programma van de opleiding Lichamelijke Opvoeding logisch, sequentieel en helder is opgebouwd. Het bevat een goed evenwicht tussen biomedisch-exacte en humane wetenschappen, tussen academische en professionele vorming en is van een goed niveau. De commissie acht het ook positief dat de opleiding zich kenmerkt door discipline-overschrijdende elementen. De afstemming tussen eerste cyclus en tweede cyclus is naar het oordeel van de commissie zeer goed. Verder is er een voldoende aansluiting bij recente ontwikkelingen in het wetenschapsgebied en het beroepenveld. De aandacht van de opleiding voor het bijbrengen van een onderzoeksattitude en onderzoeksvaardigheden is goed. Hierbij aansluitend acht de commissie het 'triangelprincipe' dat de opleiding hanteert om de inhoudelijke samenhang van de studieprogramma's in de tweede cyclus te waarborgen heel innovatief. Wel adviseert ze aan de opleiding om studenten meer verduidelijking te geven over de redenen waarom ze worden betrokken bij onderzoeksopdrachten. De aandacht voor het bijbrengen van communicatievaardigheden en ICT-vaardigheden is voldoende.

Met betrekking tot de aansluiting van het programma op de karakteristieken van de instroom heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding beschikt over cijfergegevens omtrent kenmerken van studenten. Deze gegevens worden evenwel nog te weinig gekoppeld aan slaagcijfers van studenten ten einde een beter zicht te krijgen op factoren die slagen en mislukken in de eerste kandidatuur beïnvloeden. De commissie adviseert de opleiding deze koppeling te maken.

De commissie heeft vastgesteld dat een studieoriëntering die expliciet gericht is op onderwijs ontbreekt in het aanbod aan studieoriënteringen. Ze vindt dit een gemis. Uit de gesprekken die ze heeft gevoerd met de opleidingsverantwoordelijken blijkt wel dat het onderwijsaspect behoort tot de stam van alle studieoriënteringen, maar dit is haars inziens te beperkt.

Tot slot merkt de commissie op dat de zogenaamde stamvakken in de tweede licentie te weinig uitdagend en verdiepend zijn. Ook de studenten waarmee de commissie gesprekken heeft gevoerd ervaren dit. Ook adviseert ze de opleiding na te gaan in hoeverre in de tweede cyclus overlap bestaat tussen bepaalde opleidingsonderdelen.

2.2. Onderwijsleersituatie

Volgens de informatie in het zelfevaluatierapport wordt over de vier studiejaren heen 53% van de lestijden verzorgd via doceervormen, 17% in seminarieform, 20% onder begeleidde zelfstudie en 10% onder zelfstudie. Wanneer deze gegevens worden berekend voor de studiejaren afzonderlijk dan valt op dat in de eerste cyclus de klemtoon ligt op klassieke doceervormen. In de tweede cyclus is meer plaats voor andere werkvormen. De opleiding geeft zelf aan dat het percentage traditionele doceervormen in de tweede licentie (45%) te hoog ligt. De opleiding heeft de studenten bevraagd omtrent hun appreciatie van de gehanteerde werkvormen. Deze bevraging toonde aan dat de appreciatie van studenten toeneemt van kandidaturen naar licenties. De opleiding geeft aan dat deze vaststelling waarschijnlijk kan gekoppeld worden aan de vaststelling dat de gebruikte werkvormen evolueren in de richting van studentgestuurde varianten.

Tot slot blijkt uit de informatie in het zelfevaluatierapport dat de leermiddelen die gebruikt worden in de opleiding Lichamelijke Opvoeding vrij 'klassiek' zijn.

Oordeel visitatiecommissie

Naar de mening van de visitatiecommissie sluiten de werkvormen goed aan bij de doelstellingen en eindtermen. Ze vindt dat binnen de randvoorwaarden de opleiding Lichamelijke Opvoeding erin slaagt krachtige onderwijsleeromgevingen te ontwikkelen. Ze waardeert, samen met de studenten en de afgestudeerden, de inspanningen van de opleiding om zo veel als mogelijk les te geven aan kleine groepen. Globaal genomen vindt de commissie dat in vergelijking met de visitatie eerste ronde een betere verhouding gerealiseerd werd tussen zelfstudie en contacturen. Ook acht ze de doelmatigheid van de werkvormen voldoende.

De kwaliteit van het studiemateriaal is volgens de commissie qua inhoud zeer heterogeen. De commissie heeft zowel excellente up-to-date handboeken als verouderde cursussen onder ogen gehad.

2.3. Toetsing en evaluatie

Blijkens de informatie uit het zelfevaluatierapport wordt het onderwijs georganiseerd volgens een 2-semesterstelsel. Dit impliceert dat studenten na elk semester examens afleggen over de opleidingsonderdelen die in dat semester worden afgewerkt.

De opleiding geeft in het zelfevaluatierapport aan dat driekwart van de eerstejaarsstudenten de examenvormen vindt overeenstemmen met de leerinhouden en doelstellingen. In de tweede kandidatuur en de eerste licentie stijgt dit percentage tot respectievelijk 87% en 89%. In de eerste kandidatuur vindt 80% van de studenten dat de examenvormen goed zijn afgestemd op de te examineren doelen. Dit percentage neemt eveneens toe in de tweede kandidatuur (83%) en in de eerste licentie (91%).

In de eerste kandidatuur worden tussentijdse toetsten georganiseerd ter voorbereiding op de (definitieve) examens. Voor twee vakken wordt een nieuwe vorm van examineren toegepast waarbij op interactieve wijze de studenten via elektronische weg opgaven en oplossingen worden aangeboden door de docent.

Oordeel visitatiecommissie

Op basis van de examenopgaven die de visitatiecommissie kon inkijken, vindt zij het niveau en de relatieve moeilijkheidsgraad van de examens in het algemeen goed. Ze meent dat de opleiding vorderingen heeft gemaakt op het vlak van de functionaliteit van de gebruikte examenvormen. De organisatie van de toetsen en examens acht de commissie goed. De criteria en wijze van beoordelen tijdens de examens zijn goed.

De commissie acht het positief dat de beoordelingscriteria duidelijk gekend zijn bij de studenten. Tot slot vindt ze de gekwetstendagen¹⁷ zeer waardevol.

3. Eindverhandeling en stage

3.1. Eindverhandeling

Blijkens de informatie in het zelfevaluatierapport is de bedoeling van de eindverhandeling dat de studenten tonen in welke mate de methoden van en inzichten in wetenschappelijk onderwijs binnen de kinesio- en fysiotherapie beheerst worden. Daartoe werken ze, onder begeleiding van een promotor aan een wetenschappelijk onderzoeksproject binnen een onderzoeksgroep naar keuze in het domein van de kinesio- en fysiotherapie. Dit veronderstelt dat de studenten betrokken worden in de cyclus van het onderzoeksproces, gaande van hypothesevorming, onderzoeksmethodes en verwerkingstechnieken tot kritische interpretatie van de bevindingen. Finaal moeten de studenten in staat zijn om de resultaten op een wetenschappelijke wijze te rapporteren.

17 Studenten die tijdens het academiejaar bepaalde practicatoetsen niet hebben kunnen afleggen omwille van medische redenen, krijgen de kans deze tests in te halen tijdens de gekwetstendagen. Studenten kunnen pas van dit recht genieten wanneer ze een medisch attest, afgeleverd door het Sportmedisch Adviescentrum, inleveren.

Over de twee licentie jaren samen worden er voor de eindverhandeling in het totaal 24 studiepunten voorzien, waarvan 6 studiepunten in de eerste licentie en 18 studiepunten in de tweede licentie.

De eindverhandeling moet geschreven worden in artikelvorm of in monograaf. Voor beide vormen van publicaties gelden criteria die vereist zijn aan wetenschappelijke publicaties, zowel naar inhoud als naar vorm of stijl.

De student wordt tijdens het werken aan de eindverhandeling begeleid door een promotor. De promotor is een lid van het ZAP, verbonden aan de faculteit. De promotor wordt voor de begeleiding vaak bijgestaan door een copromotor. De copromotor is een AAP/BAP-lid. In het zelfevaluatie rapport wordt aangegeven dat de meeste eindverhandelingen kaderen binnen een groter geheel van onderzoeksprojecten die lopende zijn aan de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie. Studenten moeten tijdens het werken aan hun eindverhandeling op regelmatige tijdstippen verslag uitbrengen van hun vorderingen. Dit gebeurt in de 'onderzoekseminaries', die worden ingericht door de onderzoekseenheden waarin de studenten hun eindverhandeling schrijven.

De eindverhandeling wordt beoordeeld op basis van een openbare verdediging voor een jury. De jury bestaat uit een voorzitter, de promotor en een criticus. De evaluatie van de eindverhandeling is een gemiddelde score gebaseerd op vijf afzonderlijke scores: namelijk een 'eerste' score van zowel de promotor (in samenspraak met de eventuele copromotor) (= proces- en productevaluatie) als van de criticus (= productevaluatie) die wordt gegeven voor de verdediging. Een 'tweede' score van de promotor en van de criticus, en tevens 'enige' score van de voorzitter, worden gegeven na de openbare verdediging en dit op basis van de wijze hoe de betrokken student zijn/haar project heeft voorgesteld en verdedigd. Het uiteindelijke punt is het gemiddelde van de vijf scores.

Oordeel visitatiecommissie

Als voorbereiding op het bezoek nam de commissie een aantal eindverhandelingen door. Op basis van deze steekproef beoordeelt zij het niveau ervan als zeer goed. De commissie vindt het positief dat de eindverhandelingen kaderen zowel binnen de onderzoeksgroepen van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie als binnen de studieoriëntaties van de tweede cyclus. De commissie is van mening dat de gehanteerde onderzoeksmethoden goed zijn. Het triangelprincipe zorgt ervoor dat de eindverhandeling kadert binnen het bredere studieprogramma van de studenten. De commissie waardeert het verder dat de faculteit studenten aanmoedigt hun eindverhandeling te schrijven in artikelvorm.

De commissie acht het zeer positief dat de eindverhandeling gespreid is over de beide jaren van de tweede cyclus en wordt begroot op een groot aantal studiepunten. Verder heeft ze tot haar genoegen vastgesteld dat de informatie en de organisatie van het keuzeprocess spoedig wordt opgestart waardoor de studenten snel met het eigenlijke werk kunnen aanvangen. De begeleiding van de eindverhandeling is goed en ook de beoordeling (de gebruikte criteria en de wijze van

beoordelen) ervan is zeer goed. De commissie vindt het daarbij zeer positief dat niet enkel het eindproduct, maar ook het proces wordt beoordeeld.

Tot slot vindt de commissie dat eindverhandelingen waar twee of meer studenten aan werken, nog te weinig resulteren in een gezamenlijk artikel. Ze is ook van mening dat het aantal scripties dat alleen maar een literatuurstudie omvat, tot een minimum moet herleid worden. Enkel indien de onderzoeksopzet dit verantwoordt, kan een eindverhandeling louter een literatuurstudie omvatten, maar dan moet voldoende gewaakt worden over de academische kwaliteit ervan.

3.2. Stage

De stageactiviteiten dragen, aldus de informatie in het zelfevaluatierapport, bij tot de realisatie van de professionele doelen van de opleiding Lichamelijke Opvoeding. Zij willen de studenten in contact brengen met een toepassing van een werkveld. De stageopleidingsonderdelen situeren zich binnen het specifiek gedeelte van de studieoriënteringen in de eerste en/of tweede licentie. Voor de studieoriëntering Fysieke activiteit, Fitheid en Gezondheid is de stage begroot op 10 studiepunten in de tweede licentie. Een stage in de studieoriëntering bijzondere Lichamelijke Opvoeding is begroot op 4 studiepunten in de eerste licentie en 9 studiepunten in de tweede licentie. Stages in de studieoriëntering Sportmanagement en recreatieve-agogiek situeren zich in de eerste en de tweede licentie. In beide studiejaar bedraagt het opleidingsonderdeel stage 6 studiepunten. Deze situatie geldt eveneens voor de stage in de studieoriëntering Training & coaching.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie is van oordeel dat de doelstellingen van de stage en de eisen die gesteld worden aan de studenten duidelijk omschreven zijn en helder worden geformuleerd. Verder vindt ze het relatieve gewicht van de stage binnen de opleiding voldoende maar de studiebelasting is haars inziens wel erg verschillend naargelang de studieoriëntering. Ze heeft ook vastgesteld dat de score vaak onduidelijk is voor de studenten.

De beoordeling en de begeleiding van het opleidingsonderdeel stage verschilt van studieoriëntering tot studieoriëntering. Deze aspecten worden samen met praktisch-organisatorische aspecten besproken in de stagehandleidingen, opgesteld voor de studenten.

Tot slot heeft de commissie vastgesteld dat in de studieoriëntering 'Sportmanagement en recreatie-agogiek' studenten zowel een stage verrichten in het domein van de outdoor en recreatieactiviteiten als in het domein van management. De commissie vindt dat door studenten te verplichten stage te lopen in beide domeinen, het gevaar bestaat dat er te weinig diepgang is in de stages. Ze beveelt de opleiding dan ook aan de stage in deze studieoriëntering te heroverwegen.

4. Studenten

4.1. Studentenprofiel en studentenaantallen

Tabel 1¹⁸

Totaal aantal studenten Lichamelijke Opvoeding voor de periode '88-'89 t.e.m. '00-'01

Academiejaar	generatie- studenten ¹⁹	1 ^{ste} kandidatuur	2 ^{de} kandidatuur	1 ^{ste} licentie	2 ^{de} licentie
'88-'89	71	94	75	63	196
'89-'90	98	130	52	67	126
'90-'91	93	133	64	43	86
'91-'92	92	130	57	56	67
'92-'93	130	174	66	59	67
'93-'94	139	187	82	75	61
'94-'95	174	236	86	76	76
'95-'96	192	248	122	75	78
'96-'97	187	243	137	98	74
'97-'98	178	232	142	110	102
'98-'99	183	252	135	116	107
'99-'00	151	212	150	115	114
'00-'01	189	250	138	114	112

Volgens gegevens uit het zelfevaluatierapport bedraagt het aantal nieuwe eerstejaarsstudenten 146 voor het academiejaar 2001-2002 en 194 voor het academiejaar 2002-2003. Uit tabel 1 en uit de aanvullende gegevens van de faculteit blijkt dat de opleiding een groot en stabiel studentenaantal trekt. Uit verdere cijfergegevens in het zelfevaluatierapport m.b.t. de studentenaantallen blijkt dat de opleiding Lichamelijke Opvoeding een licht overwicht kent aan mannelijke studenten. Verdere analyse van de cijfergegevens toont aan dat de opleiding

18 De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelokaliseerd op het VLIR-secretariaat.

19 Generatiestudent: d.i. student die zich voor de eerste keer inschrijft in de eerste kandidatuur van een Vlaamse universiteit.

hoofdzakelijk leerlingen rekruteert uit het ASO, vooral uit de richtingen Wetenschappen-Wiskunde (22%) en Wetenschappen-Sport (12%). De opleiding Lichamelijke Opvoeding rekruteert leerlingen uit gans Vlaanderen. De provincies Antwerpen (33%), Vlaams Brabant (29%) en Limburg (22%) worden in de opleiding wel het sterkst vertegenwoordigd.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie vindt dat de opleiding een groot en stabiel aantal studenten kent. Het studentenaantal is van die grootte dat ze meent dat de opleiding zich goed kan profileren. Het aantal studenten Lichamelijke Opvoeding in Leuven verantwoordt volgens de commissie tevens dat de opleiding vier verschillende studieoriënteringen aanbiedt in de tweede cyclus.

Verder stelt de commissie vast dat de opleiding geografisch goed gespreid rekruteert. De verhouding vrouwelijke studenten versus mannelijke studenten vindt ze goed.

De commissie merkt op dat de opleiding Lichamelijke Opvoeding niet beschikt over een systematische bevraging van kenmerken van instromende studenten, gekoppeld aan slaagpercentages. De commissie moedigt de opleiding aan deze cijfers te verzamelen zodat ze een duidelijker beeld krijgt van de eerste kandidatuurstudenten die slagen en mislukken.

Het aantal buitenlandse studenten in de opleiding Lichamelijke Opvoeding vindt de commissie beperkt.

4.2. Slaagcijfers en rendementen

Het slaagpercentage van de generatiestudenten is de afgelopen 10 jaar met ongeveer 10% gestegen. Het slaagpercentage was voor het academiejaar 1999-2000 bijna 50%. De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie geeft in het zelfevaluatierapport aan dat het slaagpercentage nauwelijks verschilt met het slaagpercentage over de hele universiteit. In het eerste jaar is het genderverschil in slaagkans opvallend. De vrouwelijke studenten scoren duidelijk hoger dan hun mannelijke collega's: ca. 55% versus 40%.

Het slaagpercentage in de tweede kandidatuur schommelt tussen de 70 en 90%. In de tweede cyclus ligt het slaagpercentage beduidend hoger dan in de eerste cyclus. In de tweede cyclus is het slaagpercentage gemiddeld 95%.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie stelt vast dat de slaagcijfers van de generatiestudenten in de eerste kandidatuur stabiel zijn en zich situeren rond de 50%. Ook de slaagcijfers in het vervolg van de opleiding zijn goed volgens de commissie.

Tabel 2²⁰

Slaagpercentages studenten Lichamelijke Opvoeding voor de periode '88-'89 t.e.m. '99-'00. Verhouding aantal geslaagden t.o.v. het aantal studenten ingeschreven op de rol.

Academiejaar	generatie- studenten ²¹	1 ^{ste} kandidatuur	2 ^{de} kandidatuur	1 ^{ste} licentie	2 ^{de} licentie
'88-'89	40,0	49,5	82,5	89,5	84,0
'89-'90	43,0	49,0	82,0	94,5	87,0
'90-'91	38,5	44,5	71,5	95,0	82,0
'91-'92	39,0	46,0	79,0	100,0	92,0
'92-'93	43,0	46,5	91,0	96,5	100,0
'93-'94	41,5	45,5	93,0	97,0	100,0
'94-'95	44,0	48,0	90,5	100,0	97,5
'95-'96	45,5	50,5	80,0	96,0	99,0
'96-'97	48,5	53,5	79,5	98,0	97,5
'97-'98	48,5	50,5	79,0	95,5	100,0
'98-'99	48,0	51,0	80,5	95,0	100,0
'99-'00	49,5	54,0	75,0	96,5	96,5

4.3. Gemiddelde studieduur

Uit de informatie in het zelfevaluatie-rapport blijkt dat van de studenten die starten in het eerste jaar Lichamelijke Opvoeding ca. 75% afstudeert in vier jaar, ca. 20% behaalt het eindexamen na vijf jaar studeren en ca. 5% studeert af in meer dan vijf jaar.

Bovenstaande gegevens betekenen dat 75% van de uiteindelijk gediplomeerde licentiaten Lichamelijke Opvoeding geen studietoetsoverschrijding kent.

Oordeel visitatiecommissie

De gemiddelde studieduur is, gezien bovenvermelde gegevens, goed volgens de visitatiecommissie.

20 De gegevens zijn afkomstig uit de interuniversitaire databank inzake de Vlaamse universitaire studentenbevolking die is gelokaliseerd op het VLIR-secretariaat.

21 Generatiestudent: d.i. student die zich voor de eerste keer inschrijft in de eerste kandidatuur van een Vlaamse universiteit.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie beschikt niet over gegevens omtrent de studietijd verkregen aan de hand van systematische studietijdmetingen. Ter voorbereiding van het bezoek van de visitatiecommissie organiseerde de faculteit wel een beperkte studentenbevraging met betrekking tot de studietijd, maar duidelijke gegevens met betrekking tot het eventuele verschil tussen begrote en werkelijke studietijd zijn niet ter beschikking.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt het een gemis dat de faculteit niet beschikt over gegevens over de studietijd en adviseert om in de toekomst systematische studietijdmetingen te organiseren ten einde een duidelijk beeld te krijgen over de studeerbaarheid van het programma.

De studiegids die door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie wordt opgesteld en die alle nodige informatie bevat betreffende het onderwijs in de faculteit, vindt de commissie goed. De gids is inhoudelijk volledig en correct, maar qua vorm wel onoverzichtelijk en weinig gestructureerd voor studenten.

5.2. Studievoorlichting en –begeleiding

De studievoorlichting wordt centraal georganiseerd door de Dienst Studieadvies in samenwerking met de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie. De voorlichting gebeurt enerzijds via algemene en specifieke informatiebrochures en anderzijds via deelname aan algemene activiteiten, zoals studie-infobeurzen, en op jaarlijkse infodagen waar het academisch personeel informatie geeft over het programma, onderwijsmethodes, examens en beroepsuitwegen.

Verder organiseert de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie een 'open lesweek' en een 'abituriënten driedaagse'. In de open lesweek krijgen leerlingen uit het secundair onderwijs de kans één of meer lopende colleges in de faculteit bij te wonen. De faculteit nodigt ook alle aspirant-studenten Lichamelijke Opvoeding uit om deel te nemen aan een intensieve kennismakingsdriedaagse met betrekking tot hun studies. Het doel van deze driedaagse is studenten een beeld te geven van het programma door onder meer theoretische basisprincipes van enkele eerste kandidatuursvakken toe te lichten, abituriënten te laten kennis maken met de verschillende sportdisciplines en abituriënten te laten kennis maken met de accommodatie en de werkwijze van de faculteit.

Voorlichting tijdens de studie gebeurt op verschillende momenten. In de tweede kandidatuur maken studenten reeds kennis, zij het beperkt, met de verschillende studieoriëntaties. Tijdens de eerste twee weken van de eerste licentie wordt een algemene informatiesessie omtrent de verschillende studieoriëntaties georgani-

seerd en kunnen studenten deelnemen aan sessies georganiseerd door de verschillende onderzoekseenheden. Deze sessies hebben tot doel de studenten voor te lichten over het onderzoek (en de verschillende eindverhandelingen) van de verschillende onderzoekseenheden.

De studiebegeleiding tijdens de studie neemt verschillende vormen aan en richt zich vooral op de kandidaturen. Zo worden eerstejaarsstudenten begeleid door de Dienst voor studentenondersteuning van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie. Deze dienst is samengesteld uit de programmadirecteurs, het monitoraat, de ombudspersoon en de studiebegeleiders. De dienst biedt de volgende drie vormen van dienstverlening aan: 1) Vaktechnische begeleiding, 2) Psychopedagogische begeleiding en 3) Ombudsfunctie. De vaktechnische begeleiding wordt georganiseerd door het monitoraat in samenwerking met het didactische team. De psychopedagogische begeleiding valt onder de verantwoordelijkheid van het monitoraat en de sinds 2001-2002 aangestelde onderwijsbegeleider. Naast psychopedagogische begeleiding kunnen studenten bij de onderwijsbegeleider ook terecht voor studiemethodische problemen.

De K.U.Leuven biedt ook begeleiding aan voor bijzonder doelgroepen. Concreet gaat het over studiebegeleiding topsporters en studiebegeleiding studenten met een handicap. Beide kunnen genieten van een aantal flexibiliteiten.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt de informatievoorzieningen aan abiturienten door de opleiding en de universitaire diensten voldoende. Zowel de studenten als de commissie waarderen de abiturienten driedaagse.

De informatie en advisering tijdens de opleiding vindt de commissie goed. Wel vernam ze van de studenten dat de keuze voor een studieoriëntering die ze bij de start van de eerste licentie moeten maken te snel dient te gebeuren (binnen twee weken). De studenten ervaren de keuzetijd van twee weken als te kort. De commissie vernam evenwel dat het een bewuste keuze van de opleiding is en vindt dit een positieve optie. Wel adviseert ze de opleiding om in het keuzeprocess ook afgestudeerden te betrekken.

De studiebegeleiding in de eerste kandidatuur door de opleiding en door de universitaire diensten vindt de commissie goed. Ze moedigt de pas opgerichte didactische teams aan een rol te spelen in de studiebegeleiding van de eerstejaarsstudenten. De studiebegeleiding tijdens het vervolg van de opleiding is voldoende.

6. Afgestudeerden

6.1. Kwaliteit van de afgestudeerden

In het zelfevaluatierapport schetst de opleiding Lichamelijke Opvoeding op basis van enkele enquêtes (n=67) een beeld van haar afgestudeerden (academiejaar 1999-2000). Van de bevraagde afgestudeerden waren 67% tewerkgesteld, 21% waren

nog werkzoekend en 12% waren deeltijds werkend. Eén vierde van deze groep alumni studeert nog verder (o.a. Kinesithherapie, Bedrijfseconomie, Management). Het aantal leerkrachten in het onderwijs ligt op ca. 25%. Thans primeert echter de tewerkstelling in de particuliere sector met 29%, de gezondheids- welzijns- en sociaal-culturele sector is goed voor 18%. 7% van deze groep alumni was tewerkgesteld aan de universiteit en 13% door een openbare dienst of parastatale sector. De opleiding geeft in haar zelfevaluatierapport aan dat de gegevens te gering zijn om definitieve uitspraken te doen. De visitatiecommissie onderschrijft dit.

De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie bevroeg haar alumni ook over de tevredenheid van de genoten opleiding. Uit deze resultaten blijkt dat 52% de studierichting noodzakelijk acht, 20% als wenselijk en 28% als niet nodig voor hun huidige tewerkstelling.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt het niveau van de afgestudeerden zeer goed, oordelend op basis van het gesprek dat zij met de afgestudeerden van de opleiding had. De doelstellingen en eindtermen van de opleiding worden haars inziens in elk geval bereikt.

6.2. Waardering van de afgestudeerden vanuit het beroepenveld

De afgestudeerden van de opleiding Lichamelijke Opvoeding worden positief gewaardeerd door het beroepenveld. De afgestudeerden zelf waren over het algemeen zeer tevreden over de door hen genoten opleiding. Vooral de algemene vorming en de aandacht voor sociale vaardigheden (leiding geven, organisatietalent, assertiviteit en creativiteit) worden door hen zeer gewaardeerd. Opvallend is dat hoewel de alumni bij hun keuze voor de opleiding Lichamelijke Opvoeding kozen voor het sportaspect, ze na hun afstuderen vooral de brede waaier aan opleidingsonderdelen en de aandacht voor sociale vaardigheden waardeerden.

De commissie vindt dat de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie meer een beroep dient te doen op de ervaring en de knowhow van haar alumni. Dit is ook de mening van de afgestudeerden.

Tot slot merkt de commissie op dat de alumni van de opleiding Lichamelijke Opvoeding verenigd zijn in de oud-studentenvereniging ALLOMOREKI. De commissie vindt het positief dat de opleiding beschikt over een oud-studentenvereniging, maar adviseert om op het vlak van communicatie en inspraak van afgestudeerden nieuwe initiatieven te nemen.

7. Opleiding als organisatie

De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie is één van de 13 faculteiten van de Leuvense universiteit. Samen met de Faculteit Geneeskunde en de Faculteit Farmaceutische Wetenschappen behoort ze tot de groep Biomedische Wetenschappen. De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie bestaat uit drie departementen: het departement Sport- en bewegingswetenschappen, het departement Kinesiologie en het departement Revalidatiewetenschappen. Het departement Sport- en bewegingswetenschappen en het departement Kinesiologie dragen de verantwoordelijkheid voor het onderzoek in het domein van de bewegende mens. Beide departementen dragen ook samen met een aantal externen zorg voor het te verstrekken onderwijs in de opleiding Lichamelijke Opvoeding. Vanaf de tweede cyclus hebben studenten de keuze uit 4 studieoriënteringen: bijzondere Lichamelijke Opvoeding, Training & Coaching, Sportmanagement en recreatie-agogiek en Fysieke activiteit, fitheid en gezondheid. In deze studieoriëntatie dienen studenten ook hun eindverhandeling te schrijven (zie 5.1) die kadert in één van de acht onderzoekseenheden van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie. Deze onderzoekseenheden behoren tot één van de twee bovenstaande departementen. De opleiding Lichamelijke Opvoeding is aldus georganiseerd volgens een matrixmodel (studieoriëntaties en onderzoekseenheden).

Volgens de informatie in het zelfevaluatie-rapport ligt de verantwoordelijkheid voor het onderwijs in de opleiding Lichamelijke Opvoeding bij de Permanente Onderwijs Commissie (POC), onder voorzitterschap van de programmadirecteur. Alle onderwijsbetrokken geledingen zijn vertegenwoordigd in de POC. De POC adviseert aan het Faculteitsbureau (dagelijks bestuur) en aan de Faculteitsraad. Bij curriculumwijzigingen adviseert de POC aan de centrale Vaste werkgroep curriculumhervorming en aan de Academieraad. Naast de POC, die zich vooral richt op de inhoudelijke onderwijsmateries, zijn er aan de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie een aantal organen waar studenten een beroep op kunnen doen. Deze zijn: het Faculteitssecretariaat, het Examensecretariaat, de Commissie Individuele Aanvragen en de Cel Onderwijsbegeleiding.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie had voor haar bezoek aan de K.U.Leuven aanvankelijk onvoldoende zicht op de structuur van de opleiding Lichamelijke Opvoeding. In het zelfevaluatie-rapport ontbrak onder meer een organogram en een koppeling tussen studieoriëntaties en onderzoekseenheden. Op basis van de gesprekken heeft de commissie echter wel een duidelijk beeld van de organisatie van de faculteit en de organisatie van het onderwijs gekregen. Ze adviseert de faculteit om de matrixstructuur transparanter op te stellen en duidelijker te communiceren naar de studenten toe.

De commissie vindt de effectiviteit van de advies- en beslissingsorganen goed. Daarbij acht ze het positief dat er een duidelijk onderscheid is tussen evaluatiecommissie, beoordelingscommissie en POC inzake opdrachten. Ze heeft vastgesteld dat de staf goed op de hoogte is van het beleid van de facultaire organen.

De omvang van de ontvangen middelen lijkt de commissie goed. In deze context heeft ze vastgesteld dat binnen de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie het aandeel aan externe financiering is verhoogd. De commissie vindt dit een positieve evolutie. De interne allocatie van de middelen is goed.

Tot slot merkt de commissie op dat er tussen studenten en docenten hele goede contacten zijn. Ze heeft vastgesteld dat er een lage drempel ligt tussen studenten en docenten. De commissie vindt dit zeer positief. Verder heeft ze vastgesteld dat problemen met individuele opleidingsonderdelen gekend zijn bij de facultaire evaluatiecommissie, de ombudsman en de decaan. De Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie heeft een duidelijke procedure om dergelijke problemen aan te pakken en volgt ze ook daadwerkelijk op.

8. Gebouwen en infrastructuur

Blijkens de informatie in het zelfevaluatie rapport beschikt de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie over verschillende gebouwen om de dubbele doelstelling van een academische en een professionele opleiding te realiseren. Naast de infrastructuur voor sport- en bewegingswetenschappen beschikt de faculteit over auditoria, seminarieruimten en onderzoeksruidten, naast kantoren voor ZAP-, AAP, en ATP-staf. Alle gebouwen en infrastructuur van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie zijn gelokaliseerd op één campus in de omgeving van het Arenbergpark.

Sedert het academiejaar 2002-2003 werd de bibliotheek van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie, samen met de deelbibliotheken van de Faculteiten Wetenschappen, Toegepaste Biologische Wetenschappen en Toegepaste Wetenschappen geïntegreerd in de nieuwe Campus Bibliotheek Arenberg.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt de infrastructuur van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie zeer goed. Het is haars inziens zeer positief dat de infrastructuur een eigen campus vormt binnen de universiteit. Daardoor zijn de voorzieningen voor de studenten ook goed bereikbaar.

De nieuwe Campus Bibliotheek Arenberg acht de commissie bijzonder goed. Ze meent dat deze bibliotheek tot de modernste van de wereld behoort. De omvang van het boeken- en tijdschriftenbestand is zeer goed. Ook de omvang en de kwaliteit van de ICT-voorzieningen vindt de commissie zeer goed.

Tot slot wijst de commissie er op dat de faculteit, gelet op de groei van de studentenpopulatie, blijvende aandacht dient te besteden aan de uitbreiding en modernisering van de infrastructuur.

9. Personeel en personeelsbeleid

Oordeel visitatiecommissie

De omvang van het academisch personeel is goed. Ook de omvang van de staf in verhouding tot het studentenaantal en de verhouding tussen ZAP en AAP/BAP is goed. De commissie waardeert het onderwijscapaciteitenplan dat werd opgesteld door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie en waarbij een personeelskader voor vijf jaar werd toegewezen aan de drie departementen die instaan voor het onderwijs. Dit plan getuigt van een planmatig en pro-actief beleid inzake personeelsaanlegenheden.

De verhouding tussen deeltijds en voltijds personeel is goed: de opleiding beschikt over relatief veel voltijdse personeelsleden die bijdragen tot de organisatie van het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding. De man-vrouw verhouding van het personeel verbonden aan de opleiding is voldoende. De commissie apprecieert ook de oprichting van het Universitair Centrum voor Gelijke Kansen Beleid.

De leeftijdsstructuur van de staf vindt de commissie niet optimaal. Immers, 21% van het ZAP-personeel is ouder dan 60 jaar. De visitatiecommissie heeft wel vastgesteld dat de opleiding naast aandacht voor de man-vrouw verhouding in de faculteit, ook aandacht besteedt aan de vergrijzing van het ZAP.

De wetenschappelijke kwaliteit van de staf is zeer goed, en de waaier aan wetenschappelijke specialisaties van het academisch personeel is goed in verhouding tot de zwaartepunten binnen de opleiding. Verder vindt de commissie de onderzoeksoutput van het academisch personeel goed. Voor sommige onderzoeksgroepen echter is verbetering wenselijk (zie 11). Globaal beschouwd meent de commissie dat het onderzoek op het vlak van het bewegingsonderwijs moet gestimuleerd worden door de faculteit.

De didactische kwaliteiten van de staf zijn over het algemeen goed. Binnen de opleiding wordt naar het oordeel van de commissie voldoende aandacht besteed aan innovatieve onderwijsvormen. Deze initiatieven worden verder in het rapport besproken (zie 12).

Het engagement van het ZAP voor het onderwijs is in het algemeen goed. Ook het AAP en BAP engageren zich goed en zijn gemotiveerd voor het te geven onderwijs.

De verhouding van de verschillende taken (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening) is goed voor het academisch personeel in zijn geheel. Door toenemende opdrachten wordt de werkdruk veelal als te zwaar ervaren. Toch heeft de commissie vastgesteld dat ondanks de toenemende werkdruk de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie op alle niveaus een vitale indruk maakt. Bij aanwervingen, benoemingen en bevorderingen wordt meer en meer rekening gehouden met de resultaten van de EVADOC-procedure²². De visitatiecommissie vindt dit een positieve evolutie.

²² De EVADOC-procedure werd door de Dienst Universitair Onderwijs (DUO) van de K.U.Leuven uitgewerkt en evalueert het doceergedrag van de docenten. Deze procedure wordt verder in het rapport ook besproken.

Tot slot wenst de commissie op te merken dat de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie een goede start heeft genomen inzake professionalisering van de organisatie. Ze moedigt de faculteit aan de activiteiten van de beoordelingscommissie en de evaluatiecommissie verder te zetten en adviseert systematische functioneringsgesprekken te houden met het personeel.

10. Internationalisering

Volgens de informatie in het zelfevaluatie rapport bedroeg het aantal uitgaande studenten van 1997 tot 1999 acht à negen. In het academiejaar 1999-2000 bedroeg dit aantal vier studenten. In de academiejaren 2000-2001 en 2001-2002 bedroeg het aantal uitgaande studenten respectievelijk 10 en 11. Studenten die naar het buitenland vertrekken dienen een 'learning agreement' op te stellen. De opleiding streeft ernaar om studenten 30 studiepunten te laten volgen in het buitenland. Het aantal jaarlijks inkomende studenten schommelde voor de periode van 1997 tot 2002 tussen de nul en de twee.

Oordeel visitatiecommissie

Hoewel de visitatiecommissie het aspect internationalisering van de opleiding Lichamelijke Opvoeding aan de K.U.Leuven in het algemeen als goed beoordeelt, meent ze dat de participatie van studenten aan internationale uitwisselingen nog verbeterd kan worden. Zo is de opleiding, via de internationale contacten van het ZAP, die in het algemeen zeer goed zijn, bijvoorbeeld betrokken bij drie internationale masters. De studentenmobiliteit in het kader van deze programma's is echter nog teveel gericht op het niveau van de voortgezette academische opleidingen (VAO's). De commissie adviseert de opleiding dan ook nog meer werk te maken van uitgaande studentenmobiliteit op het niveau van de basisopleiding.

Blijkens de informatie in het zelfevaluatie rapport werd door de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie met ingang van het academiejaar 2002-2003 een halftijds mandaat 'internationalisering' voorzien. De commissie waardeert deze beslissing en hoopt dat deze aanstelling de faculteit een nieuwe impuls zal geven ten aanzien van het aspect 'internationalisering'.

Tot slot vindt de commissie de organisatie van de internationale uitwisseling van studenten en de begeleiding van de studenten goed. Het 'learning agreement' dat moet worden goedgekeurd door de 'Commissie individuele aanvragen', werd volgens de commissie goed uitgewerkt door de opleiding. Ze vindt het zeer positief dat studenten aangemoedigd worden een volledig semester (30 studiepunten) te volgen in het buitenland.

11. Onderzoekscapnent van het onderwijs

In het zelfevaluatierapport stelt de opleiding Lichamelijke Opvoeding het transdisciplinaire karakter van het onderzoek naar de menselijke beweging en de bewegende mens centraal. Het transdisciplinaire karakter vertaalt zich in de veelheid aan onderzoeksdisciplines die aan bod komen, met een continuüm gaande van humane tot positieve wetenschappen. De opleiding geeft in het zelfevaluatierapport aan dat het eigen onderzoek aan bod komt in het onderwijs en met een kritische ingesteldheid het beschikbare wetenschappelijk onderzoek wordt geëvalueerd. De opleiding geeft ook aan dat de meerderheid van de studenten de kans wordt geboden betrokken te worden in het onderzoek van de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithherapie via de eindverhandeling. De eindverhandelingen kaderen in de onderzoeklijnen van de verschillende onderzoeksgroepen van de faculteit. Deze onderzoeksgroepen richten ook seminaries in die door de studenten moeten worden gevolgd. Zo kunnen de studenten deelnemen aan discussies omtrent onderzoek en ook hun eigen voortgang van onderzoeksresultaten in het kader van hun eindverhandeling rapporteren.

Oordeel visitatiecommissie

De commissie vindt de onderzoeksfilosofie van de opleiding Lichamelijke Opvoeding zeer goed. Verder heeft ze vastgesteld dat alle onderzoeksgroepen een aandeel hebben in het onderwijs, wat ze positief vindt. De opleiding heeft expliciete aandacht voor het bijbrengen van onderzoeksvaardigheden en onderzoekscompetenties bij de studenten.

Op basis van de gegevens met betrekking tot de onderzoeksoutput van de staf is de commissie van oordeel dat de meeste onderzoeksgroepen een adequate onderzoeksoutput hebben. Wel vindt de commissie dat de onderzoeksgroepen SOCK²³ en BOSP²⁴ extra aanmoediging en ondersteuning nodig hebben ten einde hun onderzoeksoutput te verbeteren. Ze adviseert de opleiding om deze onderzoeksgroepen te versterken qua expertise en personeel.

De onderzoeksomvang van het ZAP, het AAP en het BAP vindt de commissie goed. Haars inziens kunnen het ZAP, het AAP en het BAP genieten van een gunstige verhouding tussen onderwijs- en onderzoeksopdrachten.

De actieve betrokkenheid van studenten bij het onderzoek is goed. De commissie waardeert de seminaries die door de verschillende onderzoeksgroepen worden ingericht voor de tweede cyclusstudenten. Wel meent ze dat wanneer eerste

23 Sociaal-culturele kinesiologie

24 Bewegingsopvoeding en sportpsychologie

cycclusstudenten worden betrokken in onderzoek, deze studenten duidelijker moeten ingelicht worden over het doel van het onderzoek en hun rol daarin.

12. Interne kwaliteitszorg

Volgens de informatie in het zelfevaluatierapport wordt de interne onderwijskwaliteit georganiseerd binnen de Permanente Onderwijscommissie Lichamelijke Opvoeding (POC LO).

De POC heeft als opdracht te waken over de inhoud en de kwaliteit van de curricula. Elke potentiële programmahervorming wordt geëvalueerd ter hoogte van de POC, die elk advies overmaakt aan de faculteitsraad. Blijkens de informatie uit het zelfevaluatierapport werkt de POC rond volgende zes actielijnen:

1. De POC activeren
2. Curriculum bijsturen
3. Onderwijsaanbod kritisch onderzoeken
4. Academische lerarenopleiding ontwikkelen
5. Studiebegeleiding optimaliseren
6. Personeelsbeleid voor onderwijs stimuleren

De POC organiseert ook de EVADOC-evaluaties. Alle vak/docent combinaties binnen het curriculum worden geëvalueerd via de EVADOC-procedure, die werd uitgewerkt door de Dienst Universitair Onderwijs (DUO). In geval dat docenten een negatieve evaluatie ontvangen, wordt in samenspraak met de desbetreffende docent een remediëeringsplan uitgewerkt.

Oordeel visitatiecommissie

De visitatiecommissie meent dat de onderwijsinnovatieprojecten die lopen aan de K.U.Leuven en aan de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie zeer positief zijn. Ze waardeert tevens het initiatief om didactische teams op te richten van docenten in verwante opleidingsonderdelen. Verder apprecieert ze het project rond peer-instruction in de faculteit en waardeert ze de implementatie van een elektronisch leerplatform (TOLEDO).

De visitatiecommissie vindt verder dat de opleiding serieus omgaat met klachten van studenten. De organisatiestructuur van de opleiding draagt positief bij tot de kwaliteit van het onderwijs. Wel stelt de commissie vragen rond het EVADOC-instrument. Het instrument is haars inziens te weinig relevant voor het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding, aangezien het enkel bestaat uit algemene vragen en volgens de visitatiecommissie te weinig diepgang heeft. De visitatiecommissie acht het aangewezen dat de centrale diensten van de K.U.Leuven een adequater instrument voor onderwijsevaluatie en studietijdmeting zouden ontwikkelen. Of

dit ook voor het nieuwe systeem JaDe geldt heeft de commissie niet kunnen onderzoeken.

De visitatiecommissie vindt dat de bij de interne kwaliteitszorg betrokken raden goed functioneren. De studenten zijn volgens de visitatiecommissie voldoende betrokken bij de besluitvorming. Wel wordt volgens haar bij de planning van de vergaderingen van de POC nog te weinig rekening gehouden met de studenten (i.c. of studenten zich al dan niet kunnen vrijmaken).

Verder vindt de visitatiecommissie dat studenten goed, en afgestudeerden voldoende, betrokken zijn bij onderwijsevaluatie en curriculumvernieuwing.

Tot slot heeft de visitatiecommissie vastgesteld dat het aantal personeelsleden dat zich inschrijft voor initiatieven betreffende onderwijsprofessionalisering de laatste jaren stijgt. Ze hoopt dat deze evolutie zich in de toekomst zal voortzetten.

Opvolging visitatie eerste ronde

De commissie heeft met vreugde vastgesteld dat door de opleiding Lichamelijke Opvoeding een enorme stap voorwaarts werd gezet m.b.t. het onderwijs in de Lichamelijke Opvoeding. De aanbevelingen van de visitatiecommissie eerste ronde werden heel goed opgevolgd. Zo stelt de commissie vast dat (1) de opleiding beschikt over duidelijke en heldere doelstellingen en eindtermen, (2) een aanzienlijk betere combinatie tussen onderwijs en onderzoek enerzijds en tussen professionele en academische doelen anderzijds werd gerealiseerd en (3) er tijdens de opleiding meer aandacht is voor zelfstudie en zelfwerkzaamheid van studenten.

Zelfevaluatierapport

De visitatiecommissie vindt het zelfevaluatierapport zelfkritisch, goed leesbaar en zeer informatief. Het zelfevaluatierapport bevat een goede mix van informatie in het rapport en informatie in de bijlagen. De sterkte/zwakte analyse die in het rapport is opgenomen is naar het oordeel van de visitatiecommissie goed onderbouwd. Wel miste de commissie een organogram van de opleiding, informatie omtrent de koppeling tussen onderzoekseenheden en studieoriëntaties en informatie omtrent de onderzoekoutput van de faculteit en per onderzoekseenheid. Deze informatie kon evenwel tijdens het bezoek aan de visitatiecommissie ter beschikking worden gesteld.

13. Bamastructuur

Binnen de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie wordt gewerkt aan de omvorming van de opleiding van een 2+2 systeem (2 jaar kandidatuur en 2 jaar licentiaat) naar een 3+1 systeem (3 jaar bachelor en 1 jaar master). In haar visietekst 'Naar een universitair curriculum in de Kinesiologie' vermeldt de opleiding dat de

academisering en de professionalisering van het studiedomein van de bewegende mens een curriculum vergen dat (a) steunt op een gedegen wetenschappelijk fundament in de diverse aandraagende wetenschappen, (b) een evenwicht vindt tussen fundament en toepassing, (c) een verbinding tot stand brengt tussen wetenschappelijk inzicht en toegepaste kennis en kunde en (d) een uitstroom voorziet in studievarianten die relevant zijn voor de arbeidsmarkt. Verder wordt aangehaald dat de titel Lichamelijke Opvoeding niet langer de zich wijzigende inhoud noch de finaliteit van het studiegebied van de bewegende mens weergeeft. Een vernieuwd curriculum kan, aldus de opleiding, beter gevat worden onder het koepelbegrip Kinesiologie. Vanuit deze visie stelt de faculteit voor een Bachelor in de Kinesiologie en de Lichamelijke opvoeding met een studieprogramma van 180 studiepunten in te richten. De master, die een studieprogramma van 60 studiepunten omvat, leidt tot het diploma van Master in de Kinesiologie. Binnen deze initiële master zouden zes afstudeervarianten worden ingericht: 'fysieke activiteit, fitheid en gezondheid', 'training en coaching', 'sportmanagement' (samen met de opleiding Economische wetenschappen), 'European master in adapted physical activity (interuniversitair)', 'psychomotorische therapie' (samen met de opleiding Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie) en 'research in Biomedical kinesiology (samen met de opleiding Biomedische wetenschappen). Verder wenst de faculteit drie master na master in te richten, i.c. 'European master in exercise and sport psychology' (interuniversitair), 'European master in sport management' (interuniversitair) 'Advanced master in kinesiology: exercise, health and rehabilitation' (interuniversitair). De commissie waardeert de voorstellen van de faculteit omtrent de omvorming van de opleiding naar de bamastructuur.

Bijlagen

Bijlage 1

Personalialia van de commissieleden

Han CG Kemper

Han CG Kemper is aangesteld als hoogleraar Gezondheidskunde met betrekking tot Bewegen bij het onderzoeksinstituut Extra Muraal Geneeskundig Onderzoek (EMGO) op het VU medisch centrum van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Hij was van 1965 tot 1975 als leraar lichamelijke opvoeding werkzaam op het St. Ignatius College te Amsterdam en gelijktijdig als wetenschappelijk medewerker op de Universiteit van Amsterdam (UvA) op het laboratorium voor Fysiologie van de Medische faculteit en het laboratorium voor Psychofysiologie van de faculteit Psychologie.

Zijn promotie vond plaats op de Vrije Universiteit van Brussel (België) in 1968 op een proefschrift getiteld: een experimenteel onderzoek naar de effecten van verschillende typen van training op armbewegingen.

Hij was docent inspanningsfysiologie en trainingsmethoden op het Centraal Instituut Opleiding Sportleiders (CIOS) te Overveen (1968-1971) en op de Katholieke Academie voor Lichamelijke Opvoeding (KALO) te Tilburg (1971- 1984).

In 1985 werd hij benoemd tot hoogleraar Gezondheidskunde bij de Faculteit der Bewegingswetenschappen (VU en UvA) en in 1995 werd hij benoemd bij de Faculteit der Geneeskunde van de VU (Vumc).

Han CG Kemper is de initiator van het Amsterdamse Groei en Gezondheids Onderzoek (AGGO), een longitudinale studie, die gestart werd in 1976 bij een groep van 600 jongens en meisjes van 13 jaar, die gedurende 23 jaar zijn gevolgd tot aan de leeftijd van 37 jaar in 2000.

Hij publiceerde als (co)auteur meer dan 300 artikelen in (inter)nationale tijdschriften en diverse hoofdstukken in leerboeken. In the (social)science citation index wordt hij uit 206 artikelen meer dan 1500 maal geciteerd.

Hij is de Europese redacteur van Pediatric Exercise Science en vaste beoordelaar van diverse internationale tijdschriften op het terrein van epidemiologie, inspanningsfysiologie en lichamelijke activiteit, fitheid en gezondheid.

Hij ontving twee eredocoraten in Engeland (Londen, West Minster Cathedral op 22 juli 1998) en in Hongarije(Semmelweiss University, Budapest op 9 november 2001). Op 31 mei 2002 werd in St. Louis (USA) aan hem door de American College of Sports Medicine de "citation award" uitgereikt.

Han CG Kemper was van 1986 –1991 decaan van de Faculteit der Bewegingswetenschappen (VU).

Hij is vice-voorzitter van de Vaste Commissie voor Wetenschapsbeoefening van het VU medisch centrum (1999-heden) en lid van de Gezondheidsraad in Nederland.

In 1995 maakte hij deel uit van de Visitatie Commissie Lichamelijke Opvoeding in België.

Kristien Arnouts

Kristien Arnouts behaalde het diploma van Licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding, het diploma van Licentiaat in de Motorische Revalidatie en de Kinésithérapie en het diploma van Geaggregeerde voor het Hoger Secundair Onderwijs aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Van 1977 tot 1992 was zij docente aan het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Kinésithérapie Parnas te Dilbeek, Brussel. Zij was er docente aan de lerarenopleiding (regentaat lichamelijke opvoeding en Biologie, Bewegingsrecreatie en opleidster in de Lichamelijke Opvoeding) en doceerde er voornamelijk theorie van de Lichamelijke Opvoeding, didactische oefeningen, anatomie, fysiologie en analyse van de beweging. Zij was er verantwoordelijk voor de uitbouw van de didactische stages en de stagebegeleiding. Daarnaast was zij verantwoordelijk voor de organisaties van de watersportstages en als lesgeefster betrokken bij de skistages.

Als docente was zij betrokken bij de ontwikkeling van tal van leerplannen en curricula, zowel op het niveau van het secundair onderwijs als op het niveau van het Hoger Onderwijs.

Van 1984 tot 1992 was zij lid van de Centrale examencommissie voor het secundair en Hoger onderwijs.

In 1992, bij de omvorming van de inspectie, werd zij aangesteld als inspecteur secundair onderwijs, lichamelijke opvoeding en sport. Zij was van bij de start betrokken bij de ontwikkeling van de conceptuele aanpak van de schooldoorlichtingen.

Sinds 2000 is zij tijdelijk aangesteld als inspecteur-generaal voor het secundair onderwijs. In die hoedanigheid is zij o.a. verantwoordelijk voor de conceptuele ontwikkeling van de externe kwaliteitsbeoordeling van scholen en voor de uitwerking en praktische organisatie ervan.

Zij is lid van verscheidene commissies zowel nationaal (o.a. binnen de Koning Boudewijnstichting) als internationaal (o.a. binnen het Commeniusproject) waarbij de klemtoon ligt op de brede maatschappelijke benadering van onderwijs en vorming.

Eric De Boever

E. De Boever behaalde het diploma van Licentiaat in de Lichamelijke Opvoeding en geaggregeerde voor het Hoger Secundair Onderwijs aan de (Rijks) Universiteit Gent. Hij behaalde aan dezelfde universiteit het getuigschrift Bedrijfs - Lichamelijke Opvoeding en Management.

Van 1965 tot 1997 was hij leraar Lichamelijke Opvoeding aan het Sint - Hendriks-college en het Vrij Handelsinstituut in Deinze .

In de Bond voor Lichamelijke Opvoeding (BVLO) was hij van 1977 tot 1994 Secretaris-generaal. In maart 1994 werd hij voorzitter van deze sportfederatie en beroepsvereniging voor Leerkrachten Lichamelijke Opvoeding.

Van eind 1989 tot 1991 was hij adviseur voor sportaangelegenheden van de Minister van Cultuur.

Sinds 1991 is hij Secretaris-generaal van de European Physical Education Association (EUPEA) een vereniging die de nationale bonden voor Lichamelijke Opvoeding van meer dan 30 Europese landen groepeerd.

Hij is mede oprichter en gewezen lid van het uitvoerend comité van de International Sports en Culture Association (ISCA) en van de Confédération Européenne Sports et Santé (CESS).

Hij was van 1991 tot 2001 beheerder van het BLOSO en van 1992 tot 2000 van het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité (BOIC). Hij was van 1991 tot 1999 Secretaris-generaal van International Council on Health, Physical Education, Sports and Dance (ICHPER-SD EUROPE)

Sinds 2003 is hij als Voorzitter van het Organisatiecomité van het 12e EASM Congress “ Innovation in Cooperation “ van 22 tot 29 september 2004 in Gent, lid van de Raad van Beheer van de European Association for Sport Management (EASM). Hij is ondervoorzitter van de Belgian Sport Management Foundation (BSF).

Vanaf 1977 organiseert of mede - organiseert hij verschillende belangrijke nationale en Europese studiedagen en congressen in het domein van de Lichamelijke Opvoeding en de Sport .Als Secretaris-generaal van het Publicatiefonds voor Lichamelijke Opvoeding (PVLO) is hij medeverantwoordelijk voor de publicatie van wetenschappelijke werken in het domein van de Lichamelijke Opvoeding en de Sport.

M. Piéron

M. Piéron promoveerde in 1969 tot doctor in de Lichamelijke Opvoeding bij de Faculteit der Geneeskunde van de Université de Liège. Aan dezelfde universiteit werd hij later aangesteld en is hij momenteel nog steeds verbonden als hoogleraar. Daarnaast was en is hij “visiting professor” in verschillende buitenlandse universiteiten waar hij cursussen op master en doctoraatsniveau verzorgt.

In 1995 behaalde hij het Doctorate «Honoris Causa» van de Lisbon Technical University (1995). Van 1966 tot 1998 was hij secretaris-generaal van de A.I.E.S.E.P en van 1988 tot 1992 voorzitter van het internationaal Comité van Sport Pedagogiek. Verder is M. Piéron auteur van meer dan 350 boeken en artikelen in nationale en internationale tijdschriften (Argentinië, Australië, Brazilië, Canada, China (Taiwan), Finland, Frankrijk, Duitsland (Federal Republic of Germany, German Democratic Republic), Guatemala, Italië, Japan, Nederland, Peru, Polen, Portugal, Spanje, UK, USA). Hij won verschillende internationale prijzen en werd op meer dan 80 internationale congressen uitgenodigd als “Invited speaker”.

Hij is lid van de wetenschappelijke redactie van “European Journal of Physical Education”, “European Review of Physical Education”, “Sport, Education and Society”.

Luc van der Woude

Luc van der Woude is na een omzwenning in de mechanica in 1975 gestart aan de Interfaculteit Lichamelijke Opvoeding van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Zijn studie werd mede bekostigd door onderwijs- en onderwijsondersteunende taken voor zijn vakgroep Functionele Anatomie. Na het afstuderen in 1982 werd een gecombineerde onderwijs- en onderzoeksbaan bij diezelfde vakgroep opgenomen. Sinds zijn promotie in 1989 werd Luc aangesteld als universitair docent bij de vakgroep Gezondheidskunde van de - dan - Faculteit der Bewegingswetenschappen. Naast continuering van het onderzoek, werd onderwijs in de ergonomie verzorgd, werden veel doctoraalstudenten tijdens stages en scripties begeleid en was Luc onderwijscoördinator binnen die vakgroep. Niet veel later werd hij lid van de Opleidingscommissie waarvan hij gedurende meerdere jaren het voorzitterschap heeft bekleed. Inmiddels is hij werkzaam bij de afdeling Kinesiologie, geeft onderwijs in ergonomie, revalidatie en arbeidsreïntegratiethematiek binnen de onderwijs-projectgroep Gezondheidszorg.

Als onderzoeker is hij na zijn afstuderen in de Bewegingswetenschappen aan dezelfde faculteit vervolgens gepromoveerd (1989) op het proefschrift ‘Manual wheelchair propulsion: an ergonomic perspective’. Dit onderzoek heeft de basis gevormd voor de onderzoekslijn binnen het Instituut voor Fundamentele en Klinische Bewegingswetenschappen ‘Belasting & belastbaarheid van de bovenste extremiteit’, waarvan hij programmaleider is. Daarnaast is hij programmaleider van het landelijke ZONmw-Revalidatie onderzoeksprogramma ‘Herstel van mobiliteit in de revalidatie van mensen met een dwarslaesie’ dat in 1999 is gestart.

Nu – inmiddels voor de 3e keer – organiseert hij een internationaal – state of the art – congres (Restoration of mobility in SCI-rehabilitation), waarvan de proceedings zullen worden gepubliceerd in Journal of Rehabilitation Research & Development, waarvan hij ook associate editor is. Hij is lid van verschillende wetenschappelijke commissies in de revalidatie en is adjunct associate professor aan de University of Pittsburgh (Department of Rehabilitation Science & Technology, School of Health and Rehabilitation Sciences). Hij is momenteel copromotor van 5 promovendi en (co-)auteur van meer dan 65 sci publicaties.

Bijlage 2

Bezoekschema visitatie Lichamelijke Opvoeding UGent/VUB/K.U.Leuven

Dag voorafgaand aan het eigenlijke bezoek

- 16u00 - 18u30 intern beraad visitatiecommissie
- 19u informele ontmoeting met een vertegenwoordiging van de academische overheid, het faculteitsbestuur en opleidingsafgevaardigden
- 20u avondmaaltijd visitatiecommissie

Eerste dag

- 9u - 10u gesprek visitatiecommissie met het bestuur van de faculteit, de opstellers van de zelfstudie en de facultair coördinator
- 10u - 10u45 gesprek met de studenten uit de opleidingscommissie/onderwijscommissie-opleidingsraad/permanente onderwijscommissie
- 10u45 - 11u30 gesprek met leden van het academisch personeel uit de opleidingscommissie/onderwijscommissie-opleidingsraad/permanente onderwijscommissie
- 11u30 - 11u45 pauze
- 11u45 - 12u30 gesprek met eerste-cyclusstudenten
- 12u30 - 13u15 gesprek met tweede-cyclusstudenten
- 13u15 - 14u15 middagmaal
- 14u15 - 15u gesprek met assistierend academisch personeel, bursalen en technisch personeel
- 15u - 16u gesprek met zelfstandig academisch personeel eerste cyclus

16u - 16u15	pauze
16u15 - 17u15	gesprek met zelfstandig academisch personeel tweede cyclus
17u15 - 18u15	nabespreking commissie, extra gelegenheid tot inzage cursussen, nota's en examenopgaven
18u15 - 19u	gesprek met afgestudeerden van de opleiding
19u15	informele ontmoeting met het faculteitsbestuur en opleidingsafgevaardigden
20u15	avondmaaltijd visitatiecommissie

Tweede dag

9u - 11u	bezoek commissieleden onderwijsruimten, practicumlokalen, sportinfrastructuur, bibliotheek e.d.
11u - 11u45	gesprek met verantwoordelijken studie-advies en -begeleiding (facultair en centraal), ombudspersoon, verantwoordelijke internationalisering (facultair), verantwoordelijke interne kwaliteitszorg
11u45 - 12u30	spreekuur en aanvullende gesprekken op uitnodiging van de commissie
12u30 - 12u45	pauze
12u45 - 13u15	gesprek met het bestuur van de faculteit, facultair coördinator, opleidingsverantwoordelijken
13u15 - 14u15	middagmaal
14u15 - 17u	intern beraad van de commissie, voorbereiding mondelinge rapportering
17u	mondelinge rapportering